

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

98145

KADIRGA HELVACIBAŞI MESCİDİ
(İSKENDER AĞA MESCİDİ)

Mimar Havva EKŞİ

F.B.E Mimarlık Anabilim Dalı Röleve ve Restorasyon

Programında hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Nadide SEÇKİN

İSTANBUL, 1996

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
SUMMARY	iii
1. GİRİŞ	1- 5
2. 16 YÜZYIL / İSTANBUL MESCİTLERİ	
2.1 16.yy İstanbul Mescitleri Listesi	1-17
2.2 İncelenen Mescitler	17- 50
3. HELVACIBAŞI MESCİDİ	51
3.1 Mimari Analiz	52
3.1.1. Ana Mekan	52- 56
3.2.1. Son Cemaat Yeri	57
3.1.3. Minare	57
3.2 Taşıyıcı Sistem Analizi	
3.2.1. Ana Mekan	58-60
3.2.2. Son Cemaat Yeri	61
3.2.3. Minare	61-63
3.3 Yapım Tekniği ve Malzeme Analizi	
3.3.1. Ana Mekan	64-68
3.3.2. Son Cemaat Yeri	69
3.3.3. Minare	69-70
4. BOZULMA NEDENLERİ	
4.1 Yapı Öğeleri	
4.1.1. Ana Mekan	72
4.1.2. Son Cemaat Yeri	72
4.1.3. Minare	72
4.2 Malzeme	
4.2.1. Taş	72

4.2.2. Tuğla	73
4.2.3. Harç	73
4.2.4. Ahşap	73
5. RESTİTÜSYON ÖNERİSİ	73_74
6. RESTORASYON ÖNERİSİ	75_77
SONUÇ	78
KAYNAKLAR	
ÖZ GEÇMİŞ	

ÖNSÖZ

İstanbul'da inşa edilmiş olan 16. yy. mescitlerinden Helvacıbaşı Mescidi'ni ele alan bu tezde, özellikle tek yapı ölçeğinde, analitik bir çalışma amaçlanmıştır. Söz konusu yapıya ilişkin rölöve ile restütisyon ve restorasyon önerilerinde; Mimari, Taşıyıcı Sistem, Yapım Tekniği ve Malzeme açısından mevcut veriler değerlendirilmiş, ayrıca eş dönemli yapılarla da bir karşılaştırma yapılarak bir katalog oluşturulmuştur.

Bu eğitim süresi içinde bilgi ve tecrübeleriyle beni yönlendiren, danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Nadide Seçkin olmak üzere Rölöve ve Restorasyon Anabilimdalı ve Mimarlık Tarihi Anabilimdalı öğretim üyelerine, ayrıca tüm yaşam boyunca desteklerini arkamda hissettiğim aileme ve eşime teşekkür ederim.

ÖZET

" Kadirga Helvacıbaşı Mescidi " isimli tezin birinci bölümünde , İslam Mimarisinde camii ve mescit kavramları ele alınmıştır.

İkinci bölümde kaynaklardan tespit edilen 16.yy İstanbul mescitleri günümüzde mevcut olmayan, mevcut olan ve harap başlıkları altında incelenerek liste oluşturulmuştur. Günümüzde mevcut olan mescitlerden 43 tanesi yerinde tespit edilmiştir. Bunlardan özgünlüğüne fazla kaybetmeyen 15 mescit incelenmiş ve katalog oluşturulmuştur.

Üçüncü bölümde ise tez konusunu oluşturan Helvacıbaşı Mescidi ana mekan, son cemaat yeri ve minare başlıkları altında ele alınarak ; mimari, taşıyıcı sistem, yapım tekniği, ve malzeme açısından incelenerek, hatıl olarak kullanılan ahşap malzeme analizleri yapılmış, çizim ve fotoğraflarla desteklenmeye çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde, söz konusu yapı ,yukarıda belirtilen başlıkları altında, yapı öğeleri ve malzeme açısından mevcut durumu anlatılmaya çalışılmıştır.

Beşinci bölümde ise mevcut yapıdan ve eş dönemli mescitlerden elde ettiğimiz veriler doğrultusunda restitüsyon proje önerisi hazırlanmıştır.

Altıncı bölümde ise çevre analizi yapılmış ve söz konusu mescide ilişkin restorasyon önerisi olarak arşiv kütüphanesi işlevi seçilerek projelendirilmiştir.

SUMMARY

In the first section of this thesis, mescid and mosque which are the religion structures of the İslamic architecture have been defined.

In the second section, mescids which were built in İstanbul at the 16th century have been investigated by using different sources. And a list has been established in three distinct parts based on the mescids that present or do not exist today or mescids which are ruined.

In addition, 43 mescids which present today were examined in their original places. 15 of those which still have their some original characters have been analyzed and by using the data a catalogue was made.

In the third section, Helvacıbaşı Mescid which is topic of this thesis has been defined in three sections: main bulding part, last people section and minaret. Also each part has been examined depending upon its architectural structure, carrier system, construction technique and materials used. Also those studies have been supported by using some pictures and diagrams.

In the fourth section, present condition of Kadirga Helvacıbaşı Mescid has been submitted depending upon its today structural components and structural materials.

In the fifth section, a restitution project has been suggested according to data that had been collected from Helvacıbaşı and some other mescids which were built at the 16th century as Helvacıbaşı mescid was.

In the sixth section, as a restoration project, it has been suggested that mescid which is the subject of this thesis can be used as a library.

1. GİRİŞ

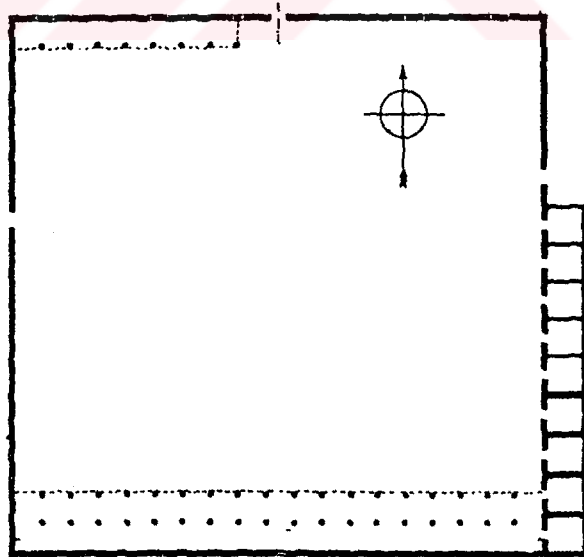
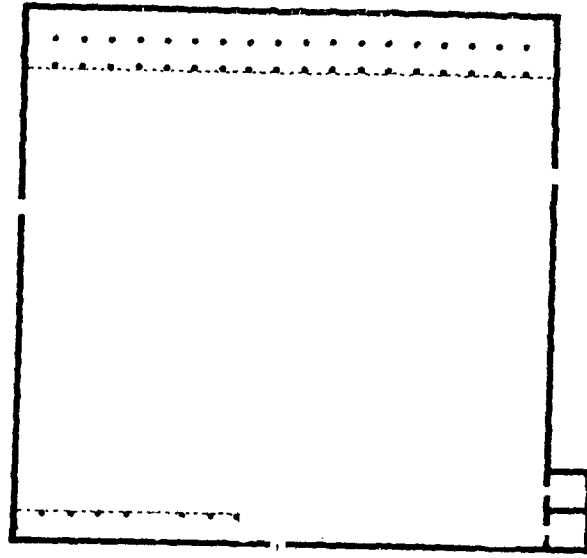
İslam ülkelerinde, günümüze kadar uzanan en güçlü sanat dalı mimaridir. Mimarinin en güzel örnekleri de, bütün İslam dünyasında dini yapılarda ortaya konmuştur. Bunlar cami, mescit, medrese, tekke gibi ibadet yapıları ile mezarlıklar ve türbelerdir. Dinle ilgili olan bu yapıların dışında kalan hanlar, çarşılar, dükkanlar gibi iktisadi ve ticari binalar, hastahane, tabhane, imaret, çeşme, sebil, hamam, su kemerleri, ve bendler gibi kamu yararına ait yapılar, ev, saray, konak vb... günlük hayat ile ilgili gereksinimleri karşılayan yapılar, işlevlerine göre yapılacak bir sınıflandırmada bu yapı gruplarından ayrı olarak askeri amaçlı kale ve sur gibi savunma yapıları da İslam dünyasının belli başlı eserlerindedir.

Mescitlerin en yaygın olduğu zaman İslamiyetin ilk dönemleri yani Hz. Muhammed ve dört halife dönemidir. İslam tarihinde ilk mescit, Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicreti (622) sırasında Medine yakınlarında Kuba'da yapılan mescid olmuştur (İslam Ansiklopedisi, 1971, C.8 : 4).

Medine'de müslümanların yaptıkları ilk mescid, Hz. Muhammed'in hem barınmak hemde cemaatle birlikte ibadet etmek için yaptırdığı evidir (R.1). Basit ve gösterişten uzak olan bu avlu-mescit, yapım sistemi ve plan şemasıyla diğer mescitlere örnek olmuştur. Bu dönemde inşa edilen yeni mescitlerin yanında, ele geçirilen yerlerde bulunan bir çok kilise ve havra da mescit olarak kullanılıyordu. Aynı zamanda Peygamber yakınlarının ve evliya mezarlarının yanına yapılmış türbe mescitler de görülmektedir. Daha sonraları cuma günleri cemaatin beraberce ibadet ettikleri mescitler yapılmıştır (İslam Ansiklopedisi, 1971, C.8 : 2-16).

Müslümanlığın ilk yıllarında toplu olarak ibadet edenlerin sayısı oldukça azdı. Hepsinin küçük bir yapı içinde toplanması kolaylığı vardı. İslam dininin yayılmasına koşut olarak mescitlerin sayısı da artmıştır.

İslamiyetin ilk dönemlerinde yapılan mescitler, bir avlunun etrafında, dıştan kaba duvarlarla çevrili, üstü toprak örtülü, alçak tavanlı yapıları (Kuran, 1986 : 11).

R . 1 Medine, Peygamberin evinin planı (O. Grabar).

CAMİ

Cami sözcüğünün kökeni kişinin (Allah'ın önünde) secdeye geldiği yer anlamındaki arapça Mescid sözcüğüdür. Cami sözcüğü Osmanlıca'ya özgüdür. Türkiye dışındaki İslam ülkelerinde namaz kılınan yere mescid denilmektedir. Osmanlılar cuma namazı kılınmayan minbersiz ibadet yapısına mescid, cuma namazı kılınan yapıları da cami diye tanımlanmışlardır (İslam Ansiklopedisi, 1993,C. 7 : 47).

İslamda caminin ilk işlevi ibadet yeri olmasıdır. Kur'an , Müslümanlar için belirleyici bir kural getirmiştir : Namaz kılma yükümlülüğü . Namaz kişiye özel bir eylem olmasının yanında aynı zamanda da cemaatin tümünü kapsayan kollektif bir eylemdir.

Hız. Muhammed ibadet için belli bir yeri zorunlu kılmamışsa da, toplu kılınan namazın bireysel olarak kılınan namazdan daha üstün olduğunu belirtmesi, cami'yi önemli bir mekan durumuna getirmiştir (Söylemezoğlu, 1954 : 13). İbadet açısından cami'nin önemi, vakit namazların dan çok topluca kılınması zorunlu bulunan cuma ve bayram namazları nedeniyle ortaya çıkmaktadır.

Müslümanların haftada en az bir kere cuma günleri bir araya gelip birbirleri ile konuştukları, görüştüğüleri yer olarak cami toplumsal bir işlevde yerine getirmektedir. Toplubilimcilerinin deyimiyle cuma namazı topluluğun ve önderlerinin birbirleriyle iletişim kurdukları zamanı ifade eder (Grabar , 1988 : 82).

Caminin ibadet, toplumsal işlevlerinin yanı sıra diğer özelliği de eğitim ve öğretim etkinliklerinin merkezi olmasıdır (Kuran, 1969 : 1).

Zamanla ibadet dışındaki işlerin ve devlet hizmetlerinin örgütlenmesi sonucunda, önceden cami'nin karşıladığı ayrı ayrı işlevleri yerine getirecek yapı türleri ortaya çıkmıştır. Bu yapıların cami çevresinde toplanmasıyla külliyeleşmiştir.

Caminin bulunduğu yer şehrin en önemli ve hareketli kısmını teşkil ederdi. İnsan yoğunluğu cuma camilerinin yakınında olup bunun sonucunda da ticari faaliyetler burada yer almıştır (Cezar, 1977 : 93).

MESCİD

" Secde edilen, namaz kılınan yer " anlamına gelen mescid, İslam dininin doğuşu ile ortaya çıkmıştır (İslam Ansiklopedisi, 1993, C : 7 : 46).

Cami-mescid ayrımı, yalnızca Osmanlı'da vardır. Bu ayrımın sebebi caminin bir minbere sahip olması ve içinde cuma namazı kılınabilmesidir. Mescitler minbersiz ibadet yapılarıdır.

Caminin, tüm semt yada kent halkı tarafından kullanılmasına karşılık mescid mahalle ölçeğinde hizmet sunar. Daha öncede değinildiği gibi mescid sözcüğü, diğer İslam

ülkelerinde Türkçe'deki cami karşılığında kullanılmaktadır. İran'da İsfahan'da Mescidi-i Cuma (R.2), Kudüs'te Mescid-i Aksa (R.3) vb... camiler, mescid adı altında yaşamaya devam etmektedir (İslam Ansiklopedisi, 1993, C : 7 : 47).

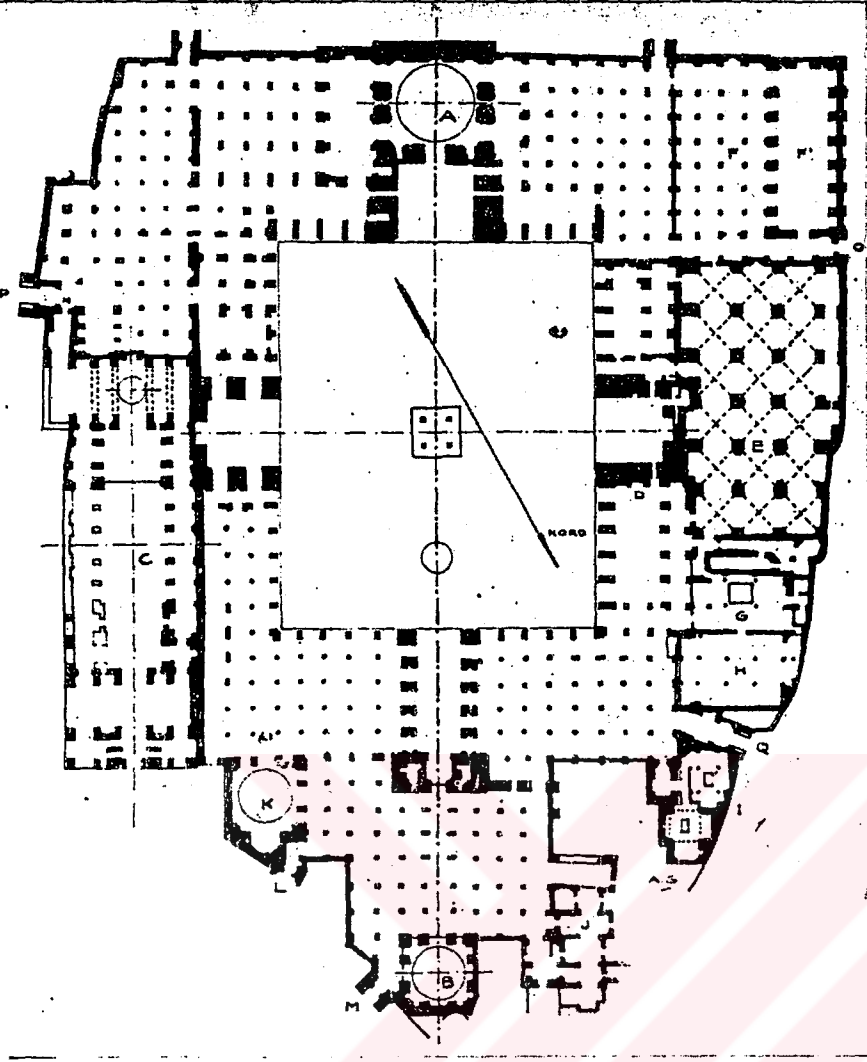
Osmanlı'da mescitlerin yapılmasını gerektiren iki sebep vardı :

- 1) Müslümanların veya toplu olarak namaz kılanların az olduğu yerler,
- 2) Namaz kılanların günün belli saatlerinde bir arada olma imkanı buldukları yerler.

Her iki durumda da ibadet edenlerin sayısı az olduğu için cami gerekmemiştir. Bu yüzden camiden uzak yerlerde özellikle okullarda, kışlalarda, köylerde, küçük kasaba merkezlerinde, mezarlıkların yanında mescid yapımına önem verilmiştir (Arseven, : 440). İstanbul'un fethinden (1453) hemen sonra mahallelerde küçük mescitlerin yapımına başlanmıştır. Bunlar başlıca iki şekilde inşa edilmiştir.

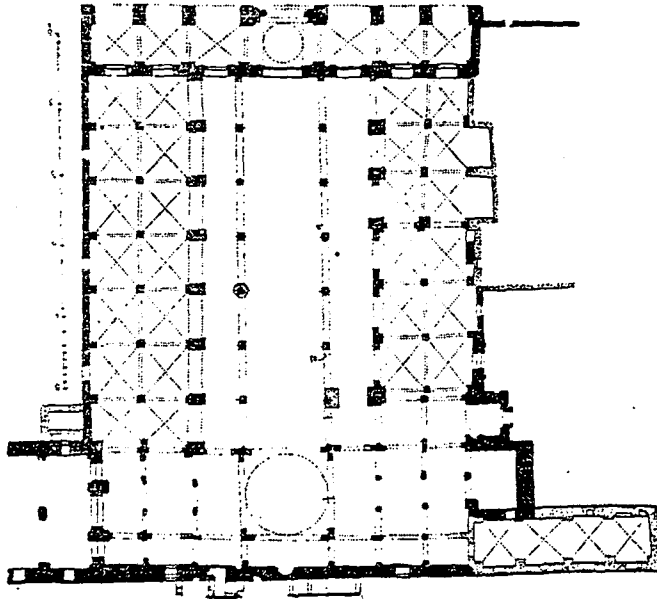
- 1) Küçük bir kare mekanı örten tek kubbeli mescitler,
- 2) Küçük bir dikdörtgen mekanı örten ahşap çatılı mescitler (İslam Ansiklopedisi, 1977, 53.cüz : 72).

İstanbul' daki mescitlerin pek azı günümüze kadar özgün haliyle gelmiştir. Doğal ve insanla ilgili tahribatdan dolayı günümüze harap şekilde ulaşan mescitlerin bazıları çeşitli nedenlerle ve bilimsel olmayan yöntemlerle onarım gördüğünden özgün durumlarını kaybetmişlerdir. Bir çoğuda çeşitli nedenlerle tamamen yıkılıp betonarme olarak yeniden inşa edilmişlerdir.

- A. Melik Şah zamanında yapılan kubbe.
- B. Kumbed-i Khaki.
- C. Medreseler.
- D. Mihrab, Ulcaytu Hudabende.
- E. Kışlık sahnı.
- F, F'. Şah Abbas zamanında yapılan kısım.
- G. Abdest şadırvanı.
- H. Abdesthaneler.
- İ. Cenaze yeri.
- J. Mescid.
- K. Kubbeli şimdiki sahnı.
- L. 515 H. tarihli kapı.
- M. 768 H. tarihli kapı.
- N. Kutb-uddin Şah Mahmud namına kapısı.
- O. 999 H. tarihli kapı.
- P. 1218 H. tarihli taekapı
- Q. 1301 H. taribli kapı.

R. 2 İsfahan'da Mescid-i Cuma'nın planı (C.E. Arseven)

R. 3 Mescid-i Aksa'nın planı (C. E . Arseven)

2. 16yy İSTANBUL MESCİTLERİ

İstanbul, tarih boyunca dini ve sosyal bir merkez olması nedeniyle dini yapılar açısından oldukça zengindir.

Osmanlıların İstanbul'u fethi ile toplumda egemen olan dini inanış yerini İslam dinine bırakmıştır.

Mevcut dini yapıların bir çoğunda zaman içinde İslam dinine uyarlanarak kullanıldıkları bilinmektedir.

Gerek kiliseden camiye ve mescide çevrilenler gerek yeni yapılan mescitler İstanbul tarihinde çok sık ve büyük ölçekte yaşanan yangınlar ve depremler nedeni ile sayıları azalarak günümüze ulaşmıştır. Mevcut yapıların çoğu ise özellikle yaşadığımız yy'daki yanlış restorasyon uygulamaları nedeni ile özgün yapım tekniğini mimari düzenini ve malzemesini yitirmiş bir durumdadır.

Yapılan araştırmada 16.yy da İstanbul'da inşa edilmiş mescitlerin kaynaklardan ve yerinde yapılan tespitlerden yararlanarak saptanabilen sayısı 160 tanedir. Ancak bunların (102) tanesi günümüze ulaşabilmiştir. Günümüze ulaşan mescitlerden , (15) betonarme veya (20) kargir olarak yeniden inşa edilmiş olup, (13) haraptır. Geri kalan'nın bir çoğuda yanlış müdahaleler sonucunda özgünlüğünü yitirmiştir. Toplam 37 tane özgünlüğünü koruyabilmiş mescid mevcuttur.

Helvacıbaşı Mescidi (İskender Ağa Mescidi)

2.1 16.YY İSTANBUL MESCİTLERİ LİSTESİ

No	Mescitler	Yapım T.	Döneme Yöneltiler	Yapımcı	Yapılan	Alınan İsimler	Yarı	Onaran T.	Yüküm T.	Harfler	Mevcut
1	Abdi Subaşı Mescidi			Mahmut Ağa	Mimar Sinar		Fener				Değil
2	Ağa Mescidi	1547	Kanuni Sultan Süleyman	Yakup Ağa	Mimar Sinar	Yakup Ağa, A.Fuat Paşa Camii	Eminönü Fuat Paşa Cad.	1868, 1952		K11-1	Mevcut
3	Ağa Mescidi			Ahmet Ağa	Mimar Sinar		Alemdar				Harap
4	Ahmet Çelebi Mescidi	1567	2.Selim	Hacı Ahmet Çelebi			Üsküdar Hüdaî MahmutCad.			H22-2	Mevcut
5	Alarca Mescidi	16yy		Kayençular D. İlyas Çelebi	Mimar Sinar	İlyas Çelebi Zaviyesi Mescidi	Fındıklı İlyas Çelebi Camii Sok.			F16-3	Değil
6	Alaaddin Mescidi	16yy		Şeyh Alaaddin			Sofular Cad.Molla Hüseyin Sok.				Mevcut
7	Alaca Mescidi	1505	2.Beyazıt	Şeyhülislam Zembilli Ali Efendi			Galata Tersane Cad.			G12-5	Değil
8	Alakadam Mescidi	16yy		Kılıç Ali Efendi			Fındıklı Pürteleş Hasan Efendi Sok.			E16-6	Harap
9	Ali Reis Mescidi	1592	3.Murat	Midilli Hacı Ali Reis		Anadolulu Kavacı Mescidi	Anadolulu Kavacı Yüksak Yalı Cad.				Mevcut
10	Ali Paşa Mescidi	16yy		Sadrızam Semiz Ali Paşa			Eyüp Halif Paşa Cad.			A3-8	Mevcut
11	Arakıyeci Mescidi	16yy		Arakıyeci Hacı Ahmet			Üsküdar At Pazan Cıvanı			J25-9	Değil
12	Arpa Enini Mescidi	16yy		Defterdar Mustafa Efendi			Rumeli Hisarı				Değil
13	Arpacı Mescidi	16yy		Arpacı Hayrettin			Eyüp Abdurrahman Şeref Cad.			C4-11	Mevcut
14	Asiye Hanım Mescidi				Mimar Sinar		Kumkapı				Mevcut
15	Asma Mescidi	16yy	2.Beyazıt	Kalefatıbaşı Yunus Ağa		Osmanlı Mescidi	Beyoğlunda			F12-12	Değil
16	Ayazma Kapısı Mescidi	16yy	Kanuni Sultan Süleyman	Hacı Davut Ağa			Ayazma Kapısı dışında				Değil
17	Bababaşı Mescidi				Mimar Sinar		Fatih				
18	Baba Haydar Mescidi	16yy	Kanuni Sultan Süleyman	Kanuni Sultan Süleyman			Eyüp Baba Haydar Cad.			B4-14	Mevcut
19	Baklalı Mescidi	1520	Kanuni Sultan Süleyman	Baklıca Kemaladdin			Aksaray ile Küçük Langa arası			M8-15	Değil
20	Balaik Tekkesi Mescidi	16yy		Tiryaki Hasan Paşa			Eyüp Çömlükçüler DefterdarCad.			B4-16	Harap
21	Bedrettin Mescidi	1510	Yavuz Sultan Selim	Kadırga R. Bedrettin Mahmut			Kasım Paşa Bedrettin Mah.	1878		F13-17	Mevcut
22	Bey Mescidi	16yy		Silahşör Mehmet Bey	Mimar Sinar		Eyüp Zalpaşa Cad.			B4-18	Mevcut
23	Beyazıt Mescidi	16yy	2.Beyazıt	2.Beyazıt		Et Yemez Mescidi	Davut Paşa Kasap İlyas Mah.			M4-19	Mevcut
24	Bektaş Efendi Mescidi	16yy	Kanuni Sultan Süleyman	İmam Bektaş Efendi			Karaköy Necati Bey Cad.				Değil
25	Bezirgan Mescidi	1585	3.Murat	Ramazan	Mimar Sinar	Ramazan Efendi	Kocaali Kuvayı Milliye			M3-21	Mevcut
26	Bitlice Mescidi	1591	3.Murat	Şarife Hatun			Fatih Çarşamba Beyceğiz Cad.		1961	G7-22	Değil
27	Bostan Mescidi	1558	Kanuni Sultan Süleyman	Ali Ağa		B.Ali Camii,Kadırga Camii	Kadırga Limanı Cad.		1922	M12-23	Mevcut
28	Burmali Mescidi	1540	Kanuni Sultan Süleyman	Emir N. Osman Efendi		Burmali Minare Mescidi	Şehzadebaşı Sarayhanı parkı içinde		1960	J9-24	Mevcut
29	Büyük İskele Mescidi	1577	3.Murat	Hacı Mahmut Ağa			Eyüp İskele Cad.	1900	1982	A4-25	Mevcut
30	Cankurtaran Mescidi	1503	2.Beyazıt	Katip Kasım		Katip Ş. Camii	Vefa Katip Şemseddin Sok.			I10-26	Mevcut

Kaynak: a)Hadikatül

b) Abdullah Kuran

c) Tahsin Öz

No	Mescitler	Yapılan T.	Dönem Yöneticileri	Yaptıran	Yapılan	Aldığı İsimler	Yer	Çıktığı T.	Yüküm T.	Harita	Mevcut
31	Çatma Mescit	16.yy		Koca Kasım Paşa	Mimar Sinan	Çatmalı (Kasım Paşa) Mescidi	Kasımpaşa Çatmalı Mescit Mahallesi			E13-27	Mevcut
32	Çavuş Mescidi				Mimar Sinan		Silivrikapı				Değil
33	Çilingirler Mescidi	1533	Kanuni Sultan Süleyman	Çelebi Abdullah	Mimar Sinan	Abdi Çelebi(Sulu Manastır)C.	Koca Mustafa Paşa Müdafatı Milliye	1933		N4-28	Mevcut
34	Çirçir Mescidi	1580		Ş.Şemseddin Ahmet Efendi	Mimar Sinan	Çavuşzade(Ümmüğülsüm)Mes	Fatih Çirçir at pazar sokağı			İ9-29	Değil
35	Çivzade Mescidi	1566	2.Selim	Ümmüğülsüm Hatun	Mimar Sinan		Çerrahpaşa Cerrahpaşa Has.sınır. iç	1968-70		M6-30	Mevcut
36	Çizmeçiler Tek. Mescidi	16.yy		Çizmeçiler B.Mahmut Ağa			Kabataş Civan				Değil
37	Çukur Bostan Mescidi	16.yy	Kanuni Sultan Süleyman	Hatip M. Mustafa Efendi			Sultan Selim Çukur Bostan H M. Ma			G8-31	Değil
38	Daltaban Mescidi	1501	2.Beyazıt	Katip Sinan	Mimar Sinan	Katip Sinan Camii	Beyazıt Katip Sinan			L10-32	Mevcut
39	Damat Çelebi				Mimar Sinan		Lalezar				Değil
40	Darüşişfa Mescidi	16.yy		1.Sultan Ahmet			Sultan Ahmet	1737		M14-33	Değil
41	Daye Hatun Mescidi	1530	Kanuni Sultan Süleyman	Sururi Daye Hatun			Mahmut Paşa Tarakçı Cafer Sok.			K12-34	Mevcut
42	Debbağlar Mescidi	1586	3.Murat	Hacı Ferhat,Hacı Mehmet		Konyalı Braderler Mescidi	Üsküdar Tabaklar Cad.	1907		İ25-35	Mevcut
43	Debağler-Hachanıza M.		Mustafa Efendi		Mimar Sinan		Kocamustafapaşa				Mevcut
44	Demirciler Mescidi	16.yy		Zührebind Abdullah Hatun			Eyüp Feshane Cad.			B4-36	Harap
45	Dereseki Mescidi	16.yy		Şeyhülislam M.F. Mehmet Efer		Molla Fenari Camii	Beykoz Dereseki Köyü				Mevcut
46	Dizdarıye Mescidi	1505	2.Beyazıt	Mehmet S. İbrahim			Çemberitaş Dizdarıye Yolu			M13-37	Mevcut
47	Duhani-zade Mescidi				Mimar Sinan		Kocamustafapaşa				Mevcut
48	Duhaniye Mescidi	1517	Yavuz Sultan Selim	Mustafa Efendi	Mimar Sinan	Duhani Mustafa Bey Camii	Koca Mustafa Paşa Duhaniye Sok.			N3-38	Mevcut
49	Dülbentçi Mescidi	16.yy		Hüsamettin Çelebi		Tülbentçi Mescidi	Yeni Kapı			M10-39	Değil
50	Elhacı İlyas Mescidi				Mimar Sinan		Fatih				Değil
51	Emekyemez Mescidi	16.yy		Hüsamettin Efendi			Galatada Ekyemez Cad.			G12-40	Mevcut
52	Emincü Mescidi	16.yy		Arpa E. Mehmet Efendi		Arpa Emini Mescidi	Topkapı Melek Hatun Mah.			H3-41	Değil
53	Emir Ali Mescidi			Deriğ Ali	Mimar Sinan		Fatih				Mevcut
54	Emir Buhari Tek. Mesc.	16.yy	Kanuni Sultan Süleyman	K.Sultan Süleyman			Eyüp				Değil
55	Erdebil Tekkesi Mescidi	1527	Kanuni Sultan Süleyman	Şeyh Yusuf Hacerdir			Ayasofya Kafeterya Sok.			L14-42	Değil
56	Eyyem Mescidi	16.yy		Ş. Ahmet Efendi		Eyyühüm Ahmet Efendi Camii	Kasımpaşa			D13-43	Mevcut
57	Fatma Sultan Mescidi	16.yy	Yavuz Sultan Selim	Fatma Sultan			Topkapı Emin Molla Sok.			H3-44	Mevcut
58	Gazali Mescidi	16.yy		Bursalı Mehmet Efendi			Beşiktaş				Değil
59	Hacı R. Efendi Mescidi	1585	3.Murat	Mustafa Efendi	Mimar Sinan		Fatih İtaha Cad.				Mevcut
60	Hacı Hasan Mescidi				Mimar Sinan		Fatih				Mevcut

Kaynak: a) Hadikatül

b) Abdullah Kuran

c) Tahsin Öz

No	Mescitler	Yapım Tarihi	Dönem Yöneticisi	Yapımcısı	Yapılan	Azınlık İsimleri	Yer	Onarım T.	Yıkım T.	Harita	Mevcut
61	Hacı Paşa Mescidi				Mimar Sinar		Üsküdar				Mevcut
62	Hadim H. Paşa Mescidi	16.yy		H.Hasan Paşa			Çağaloğlu, Çağaloğlu Hamamı Karşı			K14-45	Harap
63	Hamam Mescidi	16.yy	2.Beyazıt	Pertev Ali Bey		Ali Pertev Camii	Rumeli Hisarı Balta Limanı				Mevcut
64	Hanım Kadın Mescidi	16.yy	3.Murat	Mehmet Kızı Hanım			Beşiktaş				Değil
65	Hasan Paşan Mescidi	16.yy		Uluç Hasan Paşa			Kafeli Köyü				Değil
66	Havsalı Mescidi	16.yy		Lala Hüseyin Paşa		Havuzlu Mescidi	Kumkapı Havuzlu Mescit Sokağı			M10-46	Mevcut
67	Haydar Ağa Mescidi	1582	3. Murat	Haydar Kethüda		Haydar Kethüda(Esekapi)Mescidi	Kocamustafapaşa Cerrahpaşa Hast			M5-47	Mevcut
68	HaydarPaşa Mescidi	1569	2.Selim	Vezir Haydar Paşa			Fatih Haydar'da			H9-48	Harap
69	Hayrettin İskeleyi Mescidi	16.yy		Kanuni Sultan Süleyman			Beşiktaş			7	Mevcut
70	Helvacıbaşı Mescidi	1546		Kanuni Sultan Süleyman		İskender Ağa Mescidi	Sultanahmet Şehit Mehmet Paşa			M3-49	Harap
71	Hekim Çelebi Mescidi	16.yy		Kanuni Sultan Süleyman		Hekim Çelebi	İÜ sınırları içinde			J11-50	Mevcut
72	Hobyar Mescidi	16.yy		Üveys Paşa			Kocamustafapaşa Hoybar Camii Sok			M6-51	Değil
73	Hoca Hamza Mescidi	16.yy		Şeyh Hoca Hamza		Deveoğlu Mescidi	Küçük Pazar			J11-52	Mevcut
74	Hoca Rüstem Mescidi	16.yy		Hoca Rüstem			Çatalçeşme			L13-53	Değil
75	H. Kasım Gümanı Mescidi	1558		Hoca Kasım Gümanı		Hasan Hüseyin Mescidi	Çiftesaraylar Kalıntısından Sonra	1960		K13-54	Mevcut
76	Hoca Üveys Mescidi	16.yy	3.Mehmet	Hoca Üveys			Fatih Hıralı Şerif Cad.		1918	J6-55	Değil
77	Hocaki Mescidi	1585	3. Murat	Hocazade Mustafa Efendi	Mimar Sinar	Hoca. Mustafa Efendi Mescidi	Fatih Halıç Cad.	1982			Mevcut
78	İbadullah Mescidi	1588	3. Murat	kaptan Seyit Ali Reis		Seyit Ali Reis Camii	Kasımpaşa Seyit Ali Mescit Sok.	1986		D10-56	Mevcut
79	İbrahim A. Çayırı Mescidi	1580	3. Murat	Babusade A. İbrahim ağa			Haydarpaşa ile Kadıköy Arası	1999		N25-57	Mevcut
80	İlyas-zade Mescidi			İlyas Efendi	Mimar Sinar		Topkapı				Değil
81	İmam Han Mescidi	16.yy	2.Beyazıt	Seyid Ali Durmuş		İmam Eli Hanı Mescidi	Beyazıt kapalıcaresi Çadırcılar			K11-58	Mevcut
82	İsrafcade Mescidi				Mimar Sinar		Eğrikapı				Değil
83	İslam Bey Mescidi	16.yy		İslambey			Eyüp İslambey Cad.				Mevcut
84	Kamer Hatun Mescidi	1511	Yavuz Sultan Selim	Kamer Hatun			Beyoğlu Hamalbaşı Cad.	1911-16		D14-59	Mevcut
85	Kapıbaşı Mescidi	16.yy		Davutağa			Eyüp Davutağa Cad.			C3-60	Mevcut
86	Kaptan Paşa Mescidi	16.yy		Kaptan Hasan Paşa			Kumkapı İskeleyi civarı				Değil
87	Karabaş Tekkesi Mescidi	16.yy		Karabaş Mustafa Ağa		Karabaş Mustafa Ağa Camii	Tophanede Necatibey Cad.	1958		F13-61	Mevcut
88	Karanlık Mescid (1)	16.yy		Hacı Ferhat		Hacı Ferhad Mescidi	Beyoğlu Yahya Kahya Mah.				Değil
89	Karanlık Mescid (2)	16.yy		Hacı Mimi Çelebi		Hacı Mimi Mescidi	Beyoğlu Hacı Mimi Mah.	1959		F14-62	Mevcut
90	Kara Nohut Mescidi	16.yy		Tophane Dekümbaşı Sücağ A			Aksaray Taşkasap Sülük Sok.		1962		Değil

No	Mescitler	Yapım Tarihi	Dönem Yöneticisi	Yapıtman	Yapılan	Alınan İsimler	Yerli	Onarım T.	Yıkım T.	Harfler	Mevcut
91	Karamani P. Mehmet F.	1520					Fındıklıca millet Cad.			K5-63	Değil
92	Kasapbaşı Mescidi	1547	Kanuni Sultan Süleyman	Hali Efendi			Fındıklıca Kızılcama Cad.	1915		K5-64	Değil
93	Kazasker Mescidi	16.yy		M. Kazasker Ahmet Efendi			Üsküdar Dvıçlılar Mah.	1922		J25-65	Değil
94	Kemani Mescidi	1529	Kanuni Sultan Süleyman	Sazende Ahmet Ağa			Aksaray Cıvırı				Değil
95	Kepenççi Mescidi	1546		Hoca Sinan			Emirbini Kantarcular	1980		I11-66	Mevcut
96	Kethüda Kadın Mescidi	1584	3.Murat	Canfeda Salıha Hatun			Karagümrük Canfeda Sok.			G6-67	Mevcut
97	Keşunzade Mescidi	1570	2.Selim	K. Mehmet Efendi	Mimar Sinan	Hekimbaşı keşunzade Mescidi	Sürtüce Elin Efendi Sok.				Harap
98	Kısıklı Mescidi	16.yy	3.Murat	Bostancıbaşı Abdullah Ağa			Üsküdar Kısıklıda	1927			Mevcut
99	Kız Ahmet Ef. Takte.	1516	Yavuz Sultan Selim	Seyit Ali Halife			Kızılcama Cad.	1918		L5-68	Değil
100	Kızıl Mescidi	16.yy		Kıranitçi Süleyman Çelebi			Eyüp Zalıpaşa Cad.			A4-69	Mevcut
101	Kızıltaş Mescidi	16.yy		Katip Mehmet Bey			Laleli Koska Cad.	1956		L9-70	Değil
102	Kuyuncular Karhane				Mimar Sinan		Emirbini				Değil
103	Küçük Piyale P. Mescidi	1564	2.Selim	Piyale Paşa			Kasımpaşada Zinzirli Kuyu Cad.			A12-71	Mevcut
104	Kürekcibaşı Mescidi	16.yy	Kanuni Sultan Süleyman	Kürekcibaşı Ahmet Bey			İstinye Çayır Cad.				Mevcut
105	Kürkcübaşı Mescidi				Mimar Sinan		Yedikule				Mevcut
106	Lütfi Paşa Mescidi	1518	Yavuz Sultan Selim	Defterdar Piri Ahmet Paşa			A.Piri Çelebi(D. Ahmet Çelebi)	1958		J5-72	Mevcut
107	Mantar Mescidi		2.Selim	Hadım İbrahim	Mimar Sinan	Esekapı(Ibrahim Paşa)Mescidi	Kocamustafa Paşa Cad.			M4-73	Harap
108	Mehmet Paşa Mescidi			Karamanli Vezirtazam Piri Paşa			Soğuk Kuyu mescidi			I9-74	Harap
109	Mehmet Paşa Mescidi		Yavuz Sultan Selim	Paşa Çelebi			Paşa Çelebi Hoca Gıyaseddin	1983			Mevcut
110	Mehmet Paşa Mescidi				Mimar Sinan		Büyükçekmece				Mevcut
111	Merkez Efendi Tek. Me			S. M. Merkez Musa Efendi			Mevanakapı Merkez Efendi Cad.	1837		J1-75	Mevcut
112	M. Mehmet Paşa Mescidi	1585-88	3.Murat	Mesih Paşa			Karagümrük Hacı Şensoy Cad.			G5-76	Mevcut
113	Meşeli Mescidi	16.yy		Arakıyeci H. Ahmet Çelebi	Mimar Sinan	Takyeci Ahmet Çelebi Mescidi	Kocamustafapaşa Meşeli Mescit So	1973		M2-77	Mevcut
114	Mimar Sinan Mescidi	1573	2.Selim				Ağameseddin Cad. Koca Sinan Cad.	1975		I6-78	Mevcut
115	Mimar Sinan Mescidi				Mimar Sinan		Fatih				Mevcut
116	Mirahor Mescidi	1547	2.Mehmet	Mehmet Ağa			Üsküdar İnrohor Cad.			H22-79	Mevcut
117	Murat Reis Mescidi	1579	3.Murat	Murat Reis			Üsküdar Çiillide Murat Reis Mah.	1973			Mevcut
118	Münevver Sadı Mescidi	16.yy	Kanuni Sultan Süleyman	Münevverbaşı İshak Efendi			Guraba Hastane civarı				Değil
119	Müftüvizade Mescidi				Mimar Sinan		Yenihaçte				Mevcut
120	Neşifşah Mescidi	1540	Kanuni Sultan Süleyman	Neşifşah Hanım Sultan			İstinye Dereboyu sok.	1977			Mevcut

Kaynak: a)Hadikatül

b) Abdullillah Kuran

c) Tahsin Öz

No	Mescitler	Yapım Tarihi	Önümüz Yöneticisi	Yapıveren	Aldığı İsimler	Yeri	Onarım T.	Yıkım T.	Harita	Mevcut
121	Neslişah Mescidi	16.yy		Neslişah Sultan		Edirnekapi Kuruçınar Cad.			G4-80	Mevcut
122	P. Yusuf Paşa Mescidi	16.yy		Payzen Yusuf Paşa		Fatih İtfaiye Cad.			18-81	Değil
123	Sakabaşı Mescidi	1590		Baba Şemseddin		Tophane Sakabaşı Sok.				Değil
124	Sarıca Karyesi Mescidi	16.yy		Nur Banu Sultan		Üsküdar Alemdağ Çıvanı	1979			Mevcut
125	Sarı Mah. Mescidi	16.yy		Ş. Hoca Sadettin Efendi						Değil
126	Seyyid Bey Mescidi	1558		Sular Eminî Seyid Bey		Fındıkzade seyit Bey Sok.			19-82	Değil
127	Sinan Efendi Mescidi	16.yy		Sinan Efendi		Kanlıca				Değil
128	Sinan Paşa Mescidi	1533		Kaptan Sinan		Guraba Hastanesi Cad. Üzerinde	1915			Değil
129	Ş. Murat Çavuş Mescidi	1504		Şiri Murat Çavuş		Aksaray Millîet Cad.	1954			Değil
130	Solak Sinan Mescidi	H.955		Solakbaşı Sinan Ağa		Üsküdar Selamsız Cad				Harabe
131	Sultan Beyazıt Mescidi	16.yy		2.Beyazıt		Gaialada Necati bey Cad.	1875		H14-83	Mevcut
132	S. Beyazıt(Hamî Veli)Me	16.yy		2.Beyazıt						Değil
133	Sururî Mescidi	1561		M. Mustafa Efendi		Beyoğlu Aynalı Çeşme Cad.	1960		D13-84	Mevcut
134	Şahkulu Mescidi	16.yy		Mehmet Çelebi		Beyoğlu Galip dede Cad.	1874		G13-85	Mevcut
135	Şahvende mescidi	16.yy		Mehmet Şah		Küçük Langa	1978		17-86	Mevcut
136	Şeyh Ferhat Mescidi				Mimar Sinan	Eminönü				Değil
137	Şeyd Davut Mescidi	16.yy		Seyd Davut		Tahtakule			J12-87	Değil
138	Tabhane mescidi	16.yy		Hoca Kasım		Çağlıoğlu				Değil
139	Takyeci mescidi	16.yy		Araklyeci Cafer Çelebi		Eyüp Abdurrahman Seretbey Cad.			C4-88	Mevcut
140	Takyeci mescidi	1537		Mehmet Ağa		Üsküdar Araklyeci Mahmut Mah	1603		J25-89	Mevcut
141	TakyeciAhmet Çelebi				Mimar Sinan	Fatih				Harap
142	Tatlıkuyu Mescidi	1561		Katip Muslihiddin		Çapa tatlı Pınar Cad.			14-90	Mevcut
143	Terlikçiler Mescidi	16.yy		S. Piri Mehmet Paşa		Piri Mehmet Paşa Koruk Mesci Mercan Tuğcular Cad.			K12-91	Değil
144	Terziler Karhanesi Mes				Mimar Sinan	Alemdar				Değil
145	Tevkil Cafer Mescidi	1515		Nişancı cafer Çelebi		Fener Tevkil Cafer Mah.			F8-92	Mevcut
146	Topçular Mescidi	16.yy		Topçubaşı Esad Ağa		Eyüp Rami Kışlası Cad.				Mevcut
147	Tophane Ocağı Mescidi	16.yy		Kanuni Sultan Süleyman		Tophane	1958			Değil
148	Toztoparan Mescidi	16.yy		Hacı Beyazıt Ağa		Beyazıt Ağa Mescidi			E13-93	Değil
149	Tufekhane mescidi	16.yy		Kanuni Sultan Süleyman		Unkapani				Değil
150	Tufekhane Karhanesi				Mimar Sinan	Unkapani				Değil

Kaynak: a)Hadikatül

b) Abdullah Kuran

c) Tahsin Öz

No	Mescitler	Yapım Tarihi	Dönem	Yöneticiler	Yapımcılar	Yazan	Abdülğani İsmail	Yeri	Önerim T.	Yıkım T.	Harabe	Mevcut
151	Dadaş Mescidi	1519		Abdullahoğlu Nurettin Hamza			Nureddin Hamza Mescidi	Saray Ağası Cad.			G6-94	Mevcut
152	Üçler Namazgahı Mescidi	1516		Yavuz Sultan Selim				Sultanahmet Üçler Sokakı			M13-95	Değil
153	Yanık minare mescidi	16.yy			Şeyh Ahmedî Naşibendi			Eyüp Orakçılar Mah.				Değil
154	Yazıcı mescidi	16.yy		Katip Muslihiddin			Katip Muslihiddin Camii	Fethiye Camii Yeni			E7-96	Mevcut
155	Yıldırım mescidi	1591		3. Murat	İmam Abdülkerim Efendi		Abdülkerim Efendi Mescidi	Kasımpaşa Kadı Mehmet Mah.	1889		E11-97	Mevcut
156	Yeniçeme mescidi	16.yy			Kadı Mehmet Efendi		Kadı Mehmet Efendi	Kasımpaşa Kulaksız Mah.	1986		D11-98	Mevcut
157	Lolışan mescidi	1559		Kanuni Sultan Süleyman	Ömer Efendi			Fatih Altımermerde				Değil
158	Yorgancılar karhanesi	16.yy		Kanuni Sultan Süleyman	Kanuni Sultan Süleyman			Ahır Kapı Çivari				Değil
159	Zeynep Hatun Mescidi	16.yy		Zeynep Hatun				Eyüp İdris Köşkü Cad.				Mevcut
160	Zindan Mescidi	16.yy		2. Beyazıt				Kasımpaşa Tersane Zindanı için				Değil

Kaynak: a) Hadikatül

b) Abdullah Kuran

c) Tahsin Öz

MEVCUT OLMAYAN MESCİTLER

- 1) ALACA MESCİT (GALATA)
- 2) ABDİ SUBAŞI MESCİDİ (BALAT)
- 3) ARAKİYECİ MESCİT (ÜSKÜDAR)
- 4) ARPA EMİNİ MESCİDİ (RUMELİ HİSARI)
- 5) ASMA MESCİDİ (BEYOĞLU)
- 6) AYAZMA KAPISI MESCİDİ (AYAZMA KAPISI)
- 7) BABABAŞI MESCİDİ (FATİH)
- 8) BAKLALI MESCİDİ (AKSARAY)
- 9) BEKTAŞ EFENDİ MESCİDİ (KARAKÖY)
- 10) BİTLİCE MESCİDİ (FATİH)
- 11) CANKURTARAN MESCİDİ (VEFA)
- 12) ÇAVUŞ MESCİDİ (SİLİVRİ KAPI)
- 13) ÇIRÇIR MESCİDİ (FATİH)
- 14) ÇİZMECİLER TEK MESCİDİ (KABATAŞ)
- 15) ÇUKUR BOSTAN MESCİDİ (FATİH)
- 16) DARÜLŞİFA MESCİDİ (SULTANAHMET)
- 17) DAMAT ÇELEBİ (LALEZAR)
- 18) DÜLBENİÇİ MESCİDİ
- 19) ELHAC İLYAS ÇELEBİ (FATİH)
- 20) EMİNCÜ MESCİDİ (TOPKAPI)
- 21) EMİR BUHARİ TEK MESCİDİ (EYÜP)
- 22) GAZALİ MESCİDİ (BEŞİKTAŞ)
- 23) HANIM KADIN MESCİDİ (BEŞİKTAŞ)
- 24) HASAN PAŞA MESCİDİ (KEFELLİ KÖYÜ)
- 25) HAYRETTİN İSKELESİ MESCİDİ (BEŞİKTAŞ)
- 26) HOBYAR MESCİDİ (KOCAMUSTAFA PAŞA)
- 27) HOCA RÜSTEM MESCİDİ (ÇATALÇEŞME)
- 28) HOCA (ÜVEYS) MESCİDİ (FATİH)
- 29) İLYAS-ZADE MESCİDİ (AKARCA) (TOPKAPI)
- 30) KAPTAN PAŞA MESCİDİ (KUMKAPI)
- 31) KARANLIK MESCİDİ (BEYOĞLU)
- 32) KARA NOHUT MESCİDİ (AKSARAY)

- 33) KASAPBAŞI MESCİDİ (FİNDİKZADE)
- 34) KAZASKER MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 35) KEMANİ MESCİDİ (EMİNÖNÜ)
- 36) KIZ AHMET EFENDİ TEK MESCİDİ (FİNDİKZADE)
- 37) KIZILTAŞ MESCİDİ (LALELİ)
- 38) KUYUMCULAR KARHANESİ MESCİDİ (EMİNÖNÜ)
- 39) MÜFTÜ ÇİVİZADE MESCİD (YENİBAHÇE)
- 40) MÜNECCİM SADI MESCİDİ (ÇAPA)
- 41) P. YUSUF PAŞA MESCİDİ (FATİH)
- 42) RÜSTEM PAŞA MESCİD (EMİNÖNÜ)
- 43) SAKABAŞI MESCİDİ (TOPHANE)
- 44) SERVİ MAH MESCİDİ
- 45) SEYİD BEY MESCİDİ (FİNDİKZADE)
- 46) SIRMAKEŞ MESCİDİ (AKSARAY)
- 47) SİNANEFENDİ MESCİDİ (YENİBAHÇE)
- 48) ŞİRİ MURAT ÇAVUŞ MESCİDİ (AKSARAY)
- 49) SÜHEYL BEY MESCİDİ (FİNDİKLİ)
- 50) ŞEYD MESCİDİ (EMİNÖNÜ)
- 51) TABHANE MESCİDİ (CAĞALOĞLU)
- 52) TERLİKÇİLER MESCİDİ (MAHMUT PAŞA)
- 53) TERZİLER KARHANESİ MESCİDİ (ALEMDAR)
- 54) TOPHANE OCAĞI MESCİDİ (TOPHANE)
- 55) TOZKOPARAN MESCİDİ (BEYOĞLU)
- 56) TÜFEKHANE MESCİDİ (UNKAPANI)
- 57) ÜÇLER NAMAZGAH MESCİDİ (SULTANAHMET)
- 58) YANIK MİNARE MESCİDİ (EYÜP)
- 59) YOLGEÇEN MESCİDİ (FATİH)
- 60) YORGANCILAR KARHANESİ MESCİDİ (AHİR KAPI)
- 61) ZİNDAN MESCİDİ (KASIMPAŞA)

HARAP DURUMDAKİ MESCİTLER

- 1) AĞA MESCİDİ (ALEMDAR)
- 2) ALÇAKDAM MESCİDİ (ANADOLU KAVAĞI)
- 3) BALÇIK TEKKESİ MESCİDİ (EYÜP)
- 4) DEMİRCİLER MESCİDİ (EYÜP)

- 5) ERDEBİL TEKKESİ MESCİDİ (SULTAN AHMET)
- 6) HADİM HASAN PAŞA MESCİDİ (CAĞALOĞLU)
- 7) HAYDAR PAŞA MESCİDİ (FATİH)
- 8) HELVACIBAŞI MESCİDİ (KADIRGA)
- 9) KEVSUNİZADE MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 10) MANASTIR MESCİDİ (KOCAMUSTAFA PAŞA)
- 11) SOLAK SİNAN MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 12) TAKYEC AHMET ÇELEBİ MESCİDİ (FATİH)
- 13) ÜÇLER MESCİDİ (SULTANAHMET)

RESTORASYON GEÇİREN MESCİTLER

1 - MÜDAHALE GÖRENLER

A- ÖZGÜN OLAN:

- 1) ALADDİN MESCİDİ (EYÜP)
- 2) ALİ PAŞA MESCİDİ
- 3) ASİYE HATUN MESCİDİ (KUMKAPI)
- 4) BABA HAYDAR MESCİDİ (AKSARAY)
- 5) BEDRETTİN MESCİDİ (KASIMPAŞA)
- 6) BEY MESCİDİ (EYÜP)
- 7) BEYAZID-I CEDİD MESCİDİ (DAVUT PAŞA)
- 8) BEZİRGAN MESCİDİ (KOCAMUSTAFA PAŞA)
- 9) BOSTAN MESCİDİ (KADIRGA)
- 10) BURMALI MESCİD (~~SEHZADEBAŞI~~)
- 11) ÇİVİZADE MESCİDİ (~~CARRAHPAŞA~~)
- 12) DALTABAN MESCİDİ (BAYEZİT)
- 13) DAYE HATUN MESCİDİ (MAHMUT PAŞA)
- 14) DEBBAĞ EL-HACI HAMZA (KOCAMUSTAFA PAŞA)
- 15) DİZDARİYE MESCİDİ (ÇEMBERLİTAŞ)
- 16) HAMAM MESCİDİ (RUMELİ HİSAR)
- 17) HOCA HAMZA MESCİDİ
- 18) HACI HASAN MESCİDİ (FATİH)
- 19) HACI PAŞA MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 20) H. KASIM GÜMANI MESCİDİ (KÜÇÜK PAZAR)
- 21) EMİR ALİ MESCİDİ (DERVİŞ ALİ MESCİDİ) (FATİH)

- 22) İSLAM BEY MESCİDİ (EYÜP)
- 23) KETHÜDA KADIN MESCİDİ (KARAGÜMRÜK)
- 24) KAPI AĞASI MESCİD (EYÜP)
- 25) KEPENEKÇİ SİNAN MESCİD (EMİNÖNÜ)
- 26) KIZIL MESCİT (EYÜP)
- 27) KÜÇÜK PİYALE PAŞA MESCİD (KASIMPAŞA)
- 28) KÜRKÇÜ BAŞI MESCİD (YEDİKULE)
- 29) MİMAR SİNAN MESCİDİ (FATİH)
- 30) NESLİŞAH MESCİDİ (İSTİNYE)
- 31) SAHVENDE MESCİD
- 32) SARAY AĞASI MESCİDİ (EYÜP)
- 33) SULTAN BEYAZIT MESCİDİ (GALATA)
- 34) RAZNAMECİ HAMDULLAH ÇELEBİ MESCİDİ (FATİH)
- 35) TAKYECİ MESCİDİ (ARAKİYECİ) (EYÜP)
- 36) TATLI KUYU MESCİDİ (ÇAPA)
- 37) YAZICI MESCİDİ (FETHİYE)

B- ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KAYBEDEN :

- 1) ALİ REİS MESCİDİ (ANADOLU KAVAĞI)
- 2) HAVZALI MESCİD (HAVUZ) (KUMKAPI)
- 3) İMAM HANİ MESCİDİ (BEYAZIT)
- 4) KARANLIK MESCİDİ (BEYOĞLU)
- 5) KISIKLI MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 6) KÜREKÇİ BAŞI MESCİDİ (İSTİNYE)
- 7) MEHMET PAŞA MESCİDİ
- 8) MEŞELİ MESCİDİ (KOCAMUSTAFA PAŞA)
- 9) MERKEZ EFENDİ MESCİDİ (ZEYREK)
- 10) MUHSİNE HANIM MESCİDİ
- 11) NESLİŞAH MESCİDİ (EDİRNE KAPI)
- 12) SOLAK SİNAN MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 13) KARABAŞ MUSTAFA AĞA (TOPHANE)
- 14) DUHANİYE (KOCAMUSTAFA PAŞA)
- 15) BEYAZID-I CEDİD MESCİDİ (DAVUTPAŞA)
- 16) BÜYÜK İSKELE (EYÜP)
- 17) ÇİLİNGİRLER (KOCAMUSTAFA PAŞA)

2 - YENİDEN YAPILANLAR

A. BETONARME

- 1) AHMET ÇELEBİ MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 2) ÇATMA MESCİD (KASIMPAŞA)
- 3) DEBAĞLAR MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 4) EYYEM MESCİDİ (KASIMPAŞA)
- 5) HAYDAR AĞA MESCİDİ (KOCAMUSTAFAPAŞA)
- 6) HA VUZLU MESCİD (HAVSALI) (KUMKAPI)
- 7) İBRAHİM AĞA ÇAYIRI MESCİDİ (HAYDARPAŞA)
- 8) MİRAHOR MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 9) MURAT REİS MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 10) SARI KADI KARYESİ MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 11) SURURİ MESCİDİ (BEYOĞLU)
- 12) TAKYECİ MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 13) YELDEĞİRMENİ MESCİDİ (KASIMPAŞA)
- 14) YENİ ÇEŞME MESCİDİ (KASIMPAŞA)
- 15) ZEYNEP SULTAN MESCİDİ (EYÜP)

B. KARGIR

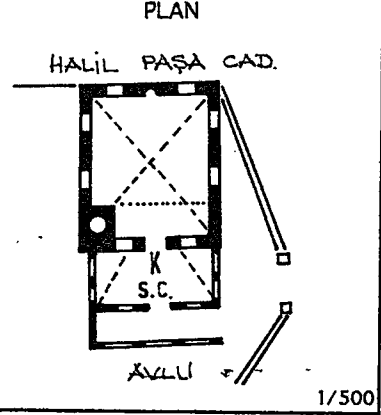
- 1) AĞA MESCİDİ (EMİNÖNÜ)
- 2) AKARCA MESCİDİ (FINDIKLI)
- 3) ARPACI MESCİDİ (EYÜP)
- 4) BEYAZID CEDİD MESCİDİ (DAVUTPAŞA)
- 5) BÜYÜK İSKELE MESCİDİ (EYÜP)
- 6) ÇİLİNGİRLER MESCİDİ (KOCAMUSTAFAPAŞA)
- 7) DERESEKİ MESCİDİ (BEYKOZ)
- 8) EYYEM MESCİDİ (KASIMPAŞA)
- 9) EMEKYEMEZ MESCİDİ (GALATA)
- 10) FATMA SULTAN MESCİDİ (TOPKAPI)
- 11) HACEGİ RAKİM EFENDİ MESCİDİ (FATİH)
- 12) İBADULLAH MESCİDİ (KASIMPAŞA)
- 13) İBRAHZADE MESCİD (SAVAKLAR MESCİD) (EĞRİ KAPI)
- 14) LÜTFİ PAŞA MESCİDİ (ÇAPA)

- 15) SULTAN BAEZİD MESCİDİ (GALATA)
- 16) ŞERİFE HATUN MESCİDİ (FATİH)
- 17) TAKYECİ MESCİDİ (EYÜP)
- 18) TEVKİ CAFER MESCİDİ (FENER)
- 19) KAMER HATUN MESCİDİ (BEYOĞLU)
- 20) M.MEHMET PAŞA MESCİDİ (KARGÜMRÜK)

Toplam 42 adet mescit yerinde tespit edilmiştir. Bunlardan 15 mescid özgünlüğünü fazla kaybetmeyen mescitlerdir. Bunların üzerinde yapılan incelemelerle bir katalog oluşturulmuştur. Kataloglardaki bilgiler doğrultusunda tablolar oluşturulup 16.yy mescitlerindeki genel özellikler belirlenip boyutlarındaki min, max değerler saptanmıştır.

2.2 İncelenen Mescitler : Ali Paşa Mescidi, Baba Haydar Mescidi, Bey Mescidi, Bezirgan Mescidi, Bostan Mescidi, Çivizade Mescidi, Dizdariye Mescidi, Hamam Mescid, İslam Bey Mescidi, Kapıağası Mescidi, Kepenekçi Sinan Mescidi, Kızıl Mescid, Meşelli Mescid, Takyeci Mescid.

Envanter No:10	Adı:Ali Paşa Mescidi	Yapım Yılı:16.yy	Yaptıran: S. Semiz Ali Paşa
Harita No: A3	Yeri:Eyüp Halil Paşa cad.	Dönem Yöneticisi:	Yapan:

İç Boyut:977 x 862 cm

Dış Boyut: 1067 x 952 cm

Duvar Kalınlığı:90 cm

Örtü Biçimi: Kırmızı Çatı

Örtü Malzemesi: Kiremit

Saçak Tipi: Profilli Taş

Hazire: Yok

Minare:

Yeri: Sol

Kaide: Kesme Taş

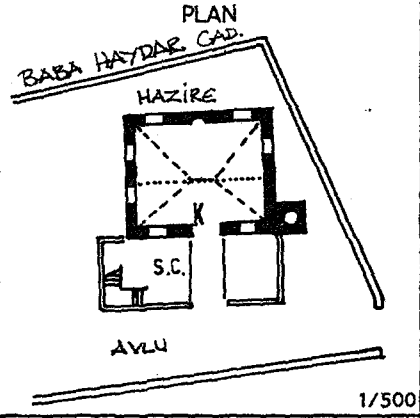
Papuç: Kesme Taş

Gövde:Kesme Taş

Foto No : 1

<p>ancere:</p> <p>nişlik:102 cm</p> <p>kseklik:270 cm</p> <p>ve:18/26</p> <p>apı:</p> <p>nişlik:115 cm</p> <p>ikseklik:235 cm</p> <p>ve:20/24</p> <p>ıvar Örgü Tekniği:</p> <p>sıra tuğla,</p> <p>sıra taş</p>	<p>Soncernaatyeri Cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>Taş ve tuğladan oluşan beden duvarlarında 1 metrede bir görülen tuğla hatlı mescidin köşelerindeki taş plasterler ve pencereler yapının müdahale geçirildiğini anlatmaktadır. İbadete açıktır. Son cernaat yeri ahşapla kapılmıştır. Mihrap yanm dairedir. Kadınlar mahfi-line çıkış son cernaat yerindedir. Döşeme ahşaptır.</p>
--	---	--

Envanter No:18	Adı:Baba Haydar Cami	Yapım Yılı:1541	Yapıran: Kanuni S.süleyman
Harita No: B4	Yeri:Eyüp Baba Haydar cad.	Dönem Yöneticisi: Kanuni S. Süleyman	Yapan:

İç Boyut:842 x 729 cm

Dış Boyut: 952 x 812 cm

Duvar Kalınlığı:83 cm

Örtü Biçimi: Kıрма Çatı

Örtü Malzemesi: Kiremit

Saçak Tipi: Kırpı Saçak

Hazire: Var

Minare:

Yeri: Sağ

Kaide: 2 sıra tuğla, 1 sıra tuğla

Papu: Tuğla

Gövde:Sıvanmış tuğla minare

Foto No : 2

encere:

nişlik:92 cm

ikseklik:147 cm

öve:19/13

apı:

enişlik:110 cm

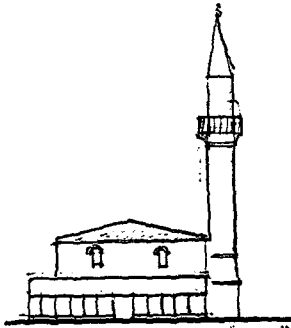
ikseklik:274 cm

öve:26/16

duvar Örgü Tekniği:

Baba Yonu Taş

Soncemaatyeri Cephesi

Ö. 1/500

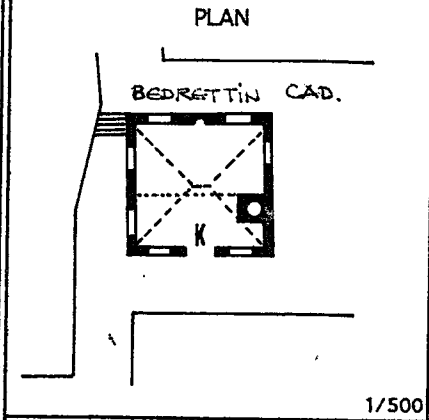
Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:

Ahşap son cemaat mahallisi halî olan bir binadır.Kadınlar mahfiline çıkış son cemaat yerindedir. Döşeme altıgen tuğladır.

Envanter No: Z1	Ad:Bedrettin Mescidi	Yapım Yılı:1509	Yaptıran: Kanuni S.süleyman
Harita No: F13	Yeri:Kasım Paşa Bedrettin cad.	Dönem Yöneticisi: Yavuz Sultan Selim	Yapan:K. Bedrettin

Foto No : 3

İç Boyut:865 x 865 cm

Dış Boyut: 950 x 950 cm

Duvar Kalınlığı:85 cm

Örtü Biçimi: Kirma Çatı

Örtü Malzemesi: Kiremit

Saçak Tipi: Kırpi Saçak

Hazire: Var

Minare:

Yer: Sağ

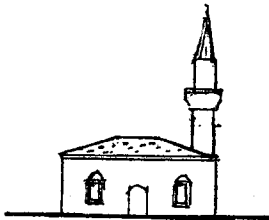
Kaide:Taş

Papuç:Taş

Gövde:Taş

ancere:
nişlik:120cm
kseklik:155 cm
ve:20/15
apı:
nişlik:186 cm
kseklik:220 cm
ve:17/20
var Örgü Tekniği:
İba Yonu Taş

Soncemaatyeri Cephesi

Ö. 1/500

Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:
Minaresi 1878 yılında yıkılmış ve aynı yıl yeniden yapılmış.
Son cemaatyeri yok. Kadınlar mahfili ana mekandadır. Döşemesi ahşaptır.

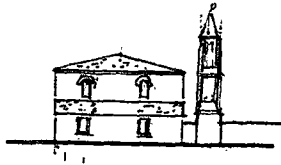
Envanter No:22	Adı:Bey Mescidi	Yapım Yılı:16.yy	Yaptıran: Silahtar Mehmet Bey
Harita No: B4	Yeri:Eylp Zalpaşa cad.	Dönem Yöneticisi:	Yapan:Mimar Sinan

Foto No : 4

encere:
 mişlik:100cm
 ikseklik:188 cm
 ove:25/15
 apı:
 nişlik:125 cm
 ikseklik:230 cm
 ve:20/14
 ıvar Örgü Tekniği:
 ıra taş,2sıra tuğla
 tuğla

Soncemaatyeri Cephesi

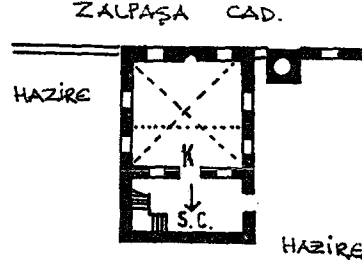

Ö. 1/500

Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:

Vakıfların restore ettiği bu mescid kurşun taklidi şap çatısı vardır. Yapıldığı dönemin bütür özelliklerini taşımaktadır.Kadınlar mahfili ana mekan içindedir.Döşe me ahşaptır.

PLAN

1/500

İç Boyut:732 x 732 cm

Dış Boyut: 825 x 825 cm

Duvar Kalınlığı:93 cm

Örtü Biçimi: Kırmı Çatı

Örtü Malzemesi: Şap

Saçak Tipi: Kırpi Saçak

Hazire: Var

Minare:

Yeri: Sağ

Kaide:1 sıra taş, 2 sıra tuğla

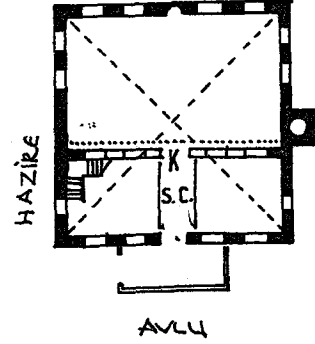
Papuç:Taş, tuğla

Gövde: 1 sıra taş, 2 sıra tuğla

Envanter No: 25	Adı: Bezirgan Mescidi	Yapım Yılı: 1585	Yaptıran: Ramazan Efendi
Harita No: M3	Yeri: Kocamustafapaşa Kuvayi Milliye cad.	Dönem Yöneticisi: 3. Murat	Yapan: Mimar Sinan

PLAN

AVLU

1/500

İç Boyut: 1114 x 918 cm

Dış Boyut: 1201 x 1005 cm

Duvar Kalınlığı: 87 cm

Örtü Biçimi: Kıрма Çatı

Örtü Malzemesi: Kurşun

Saçak Tipi: Ahşap

Hazire: Var

Minare:

Yeri: Sağ

Kalde: 3 sıra tuğla + 1 sıra taş

Papuç: Kesme Taş

Gövde: Kesme Taş

Foto No : 5

<p>Pencere:</p> <p>Genişlik: 100 cm</p> <p>Yükseklik: 160 cm</p> <p>Sove: 21/10</p> <p>Çapı:</p> <p>Genişlik: 135 cm</p> <p>Yükseklik: 200 cm</p> <p>Sove: 19/14</p> <p>Juvar Örgü Tekniği:</p> <p>Kesme Taş</p>	<p>Son cemaat yeri cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>Caminin içerisi yerden 4 metre yüksekliğe kadar 16. yy iznik çinileri ile kaplanmış zamanla harap olan cami 1970-1975 yılları arasında cami derneği tarafından onarılmış. Mihrap ve mihrapçık yarım dairedir. Kargır olan son cemaat yeri sonradan yapılmıştır. Kadınlar mahfiline son cemaat yerinden girilmektedir. Döşemesi ahşaptır.</p>
--	--	---

Envanter No:27	Adı:Bostan Mescidi	Yapım Yılı:1558	Yaptıran: Bostancıbaşı Ali Paşa
Harita No:	Yeri: Kadirga Meydanı	Dönem Yöneticisi: Kanuni S. Süleyman	Yapan:

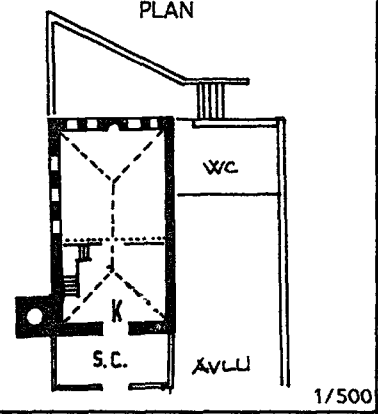
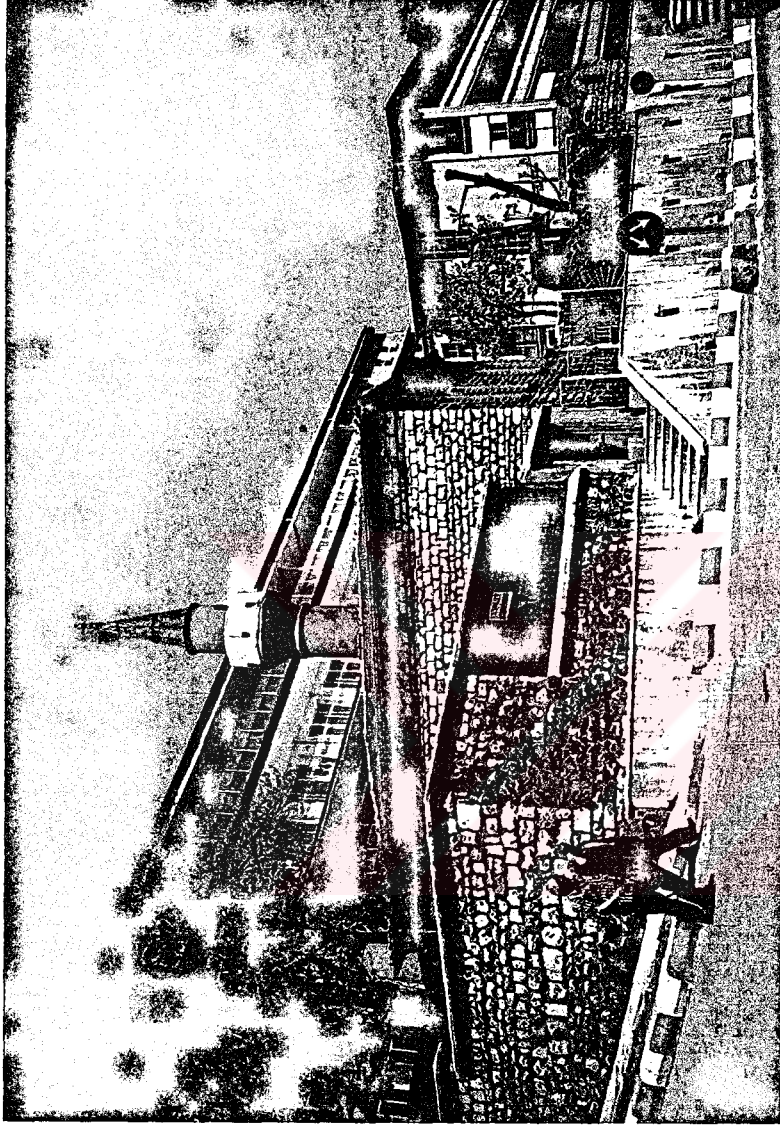

Foto No : 6

KADIRGA LİMANI CAD.	PLAN	
		1/500
İç Boyut:1045 x 1095 cm		
Dış Boyut: 1130 x 1180 cm		
Duvar Kalınlığı:95 cm		
Örtü Bliçimi: Kıрма Çatı		
Örtü Malzemesi: Kiremit		
Saçak Tipi: Kırpi Saçak		
Hazire: Yok		
Minare:		
Yeri: Sağ		
Kaide:		
Papuç:		
Gövde: Tuğla		

<p>Minare:</p> <p>Yükseklik: 820</p> <p>Ökseklik: 148</p> <p>İçerik: 25 /15</p> <p>Çapı:</p> <p>Yükseklik: 150</p> <p>Ökseklik:240</p> <p>İçerik:27 /55</p> <p>Duvar Örgü Tekniği:</p> <p>İçerik: Sıra tuğla, 1sıra taş</p>	<p>Soncemaatyeri Cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>Camiye bir avluyla giriştir.1922 de mimar Alaaddin son cemaatyeri kargır olarak eklenmiştir.Kadınlar mahfiline son cemaatyerinden çıkarılmaktadır.Döşeme ahşaptır.</p>
---	--	---

Envanter No: 35	Adı:Çivizade Mescidi	Yapım Yılı:1566	Yapıran: Ümmügülsüm Hatun
Harita No:M6	Yeri: Cerrahpaşa	Dönem Yöneticisi: 2.Selim	Yapan: Mimar Sinan

İç Boyut:1335 x 710 cm

Dış Boyut: 1425 x 800 cm

Duvar Kalınlığı: 90 cm

Örtü Biçimi: Kıрма Çatı

Örtü Malzemesi: Kiremit

Saçak Tipi: Profil Taş

Hazire: Yok

Minare:

Yeri: Sol

Kaide:Sıva

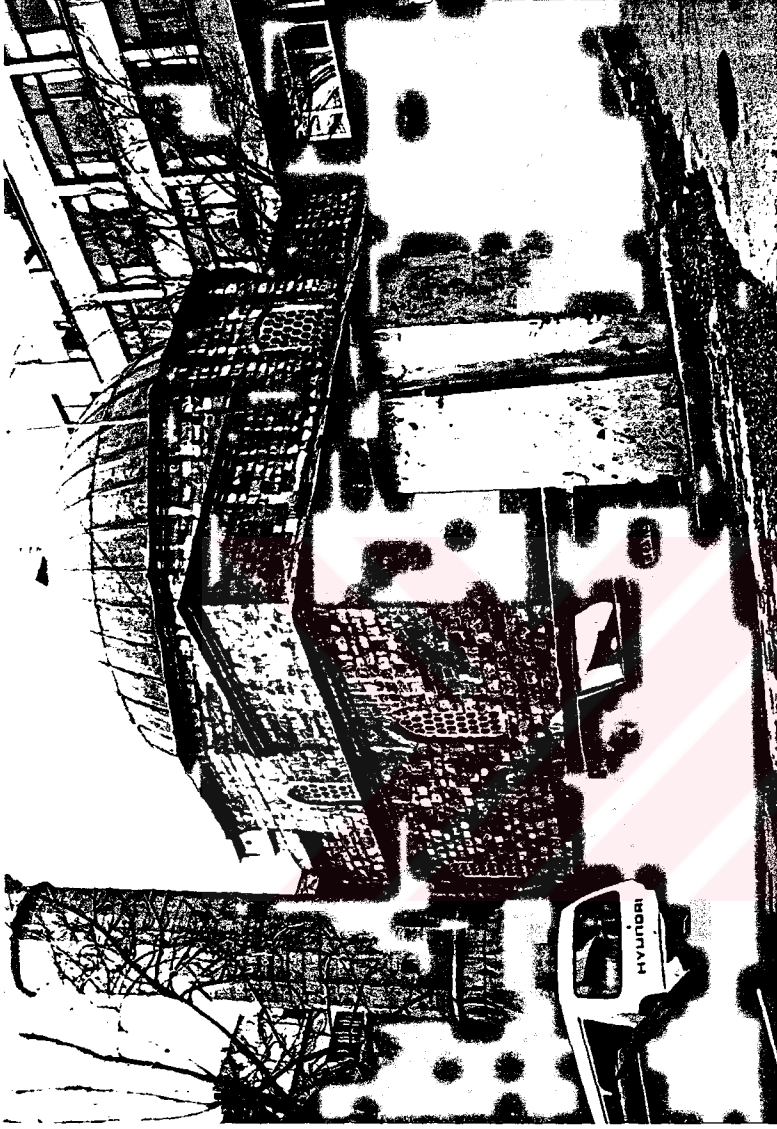
Papuç:Sıva

Göyde:Sıva

Foto No : 7

<p>Minare:</p> <p>Genişlik:87 cm</p> <p>Üçseklik: 140cm</p> <p>İkove: 15/20</p> <p>Çapı:</p> <p>Genişlik:130cm</p> <p>Üçseklik: 240cm</p> <p>İkove:13/25</p> <p>İç Duvar Örgü Tekniği:</p> <p>Çabaklı Taş</p>	<p>Soncemaatyeri Cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>Zamanla harap olan mescit 1965 yılında vakıf tarafından onarılarak ibadete açılmıştır. Son cemaat yerinin üstü kapalı olup etrafa camekana kapatılmıştır. Kadınlar mahfili bulunan caminin mihrabı çini ve yarım dairedir.Döşeme ahşaptır.</p>
---	--	---

Envanter No: 46	Adı:Dizdariye Mescidi	Yapım Yılı:1505	Yapıran: Mehmet Seyitbin İbrahim
Harita No :M13	Yeri: Çemberlitaş Dizdariye yokuşu	Dönem Yöneticisi: 2.Beyazıt	Yapan:

<p>PLAN</p> <p>DİZDARİYE YOKUŞU</p> <p>AVLU</p> <p>S.C.</p> <p>1/500</p>
İç Boyut:875 x 875 cm
Dış Boyut: 1095 x 1095 cm
Duvar Kalınlığı: 110 cm
Örtü Biçimi: Kubbe
Örtü Malzemesi: Kurşun
Saçak Tipi:Taş Profil
Hazire: Yok
Minare:
Yeri: Sağ
Kaide:Kesme Taş
Papuç:Kesme Taş
Gövde:Kesme Taş

Foto No : 8

<p>ancere:</p> <p>nişlik:100 cm</p> <p>kseklik: 151cm</p> <p>ve: 20/12</p> <p>apı:</p> <p>nişlik: 127cm</p> <p>kseklik: 248cm</p> <p>ve:31/21</p> <p>ıvar Örgü Tekniği:</p> <p>ıbayonu Taş</p>	<p>Soncemaatyeri Cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>Sultan Abdülhamit tarafından 1898 yılında tamir ettirilmiştir.</p> <p>İç kısmı belirli bir yük seviğe kadar çini kaplı, mihrap ve mihrapçık yanmı dairedir.Betonarme son cemaatyeri eklenmiştir.</p> <p>Kadınlar mahfiline son cemaatyerinden girilmektedir.Döşeme ahşaptır.</p>
--	--	---

Envanter No: 63	Adı:Hamam Mescid	Yapım Yılı:16.yy	Yaptıran: Perku Ali Bey
Harita No:	Yeri:Rumeli Hisar Balta Limanı	Dönem Yöneticisi: 2.Beyazıt	Yapan:

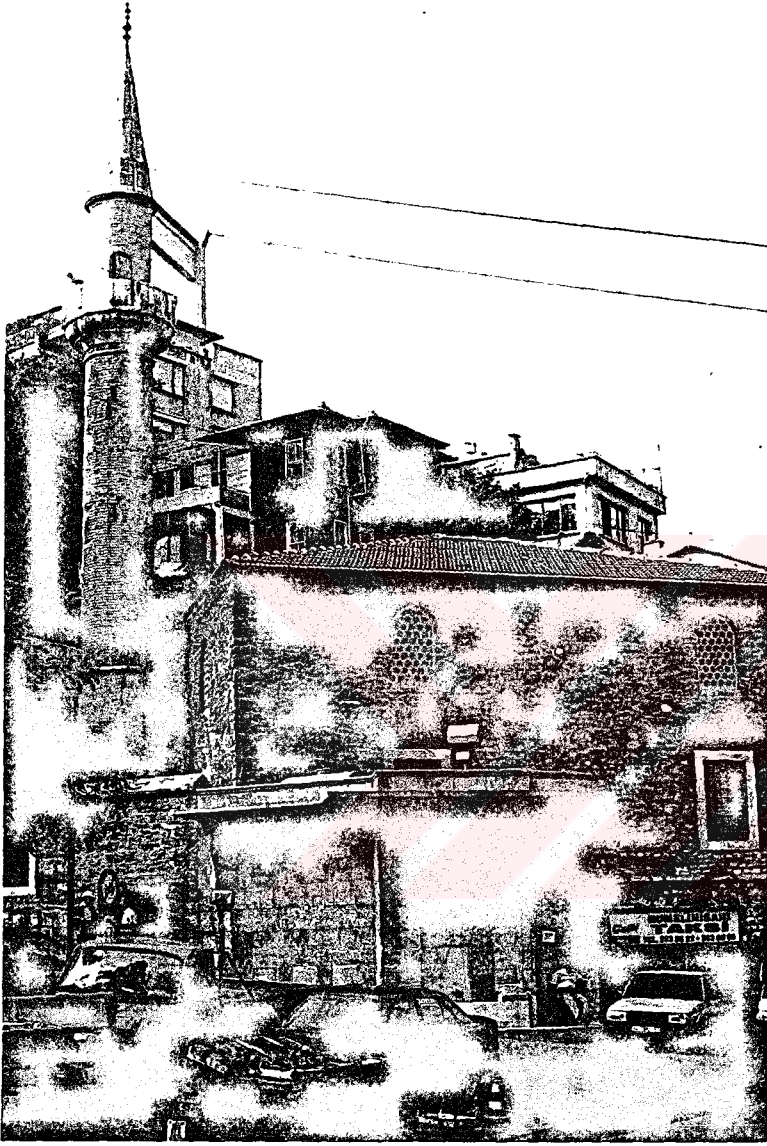
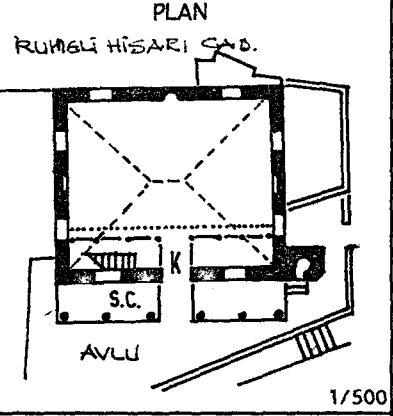

Foto No : 9

İç Boyut:1300 x 1100 cm

Dış Boyut: 1491 x 1295 cm

Duvar Kalınlığı:95.5 cm

Örtü Biçimi: Kıрма Çatı

Örtü Malzemesi: Kiremit

Saçak Tipi: Kırpi Saçak

Hazire: Var

Minare:

Yeri: Sağ

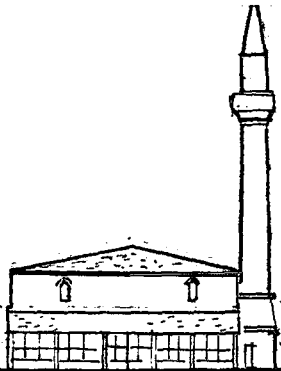
Kaide: Kesme Taş

Papuç: Kesme Taş

Gövde: Tuğla

encere:
anişlik:104cm
ikseklik:175 cm
ove:21/13.5
apı:
anişlik:128 cm
ikseklik:220 cm
ive:28/14
ıvar Örgü Tekniği:
ıbayonu

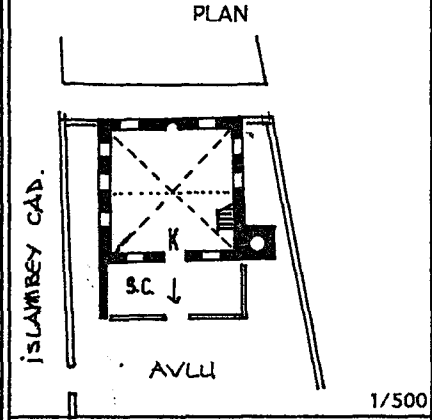
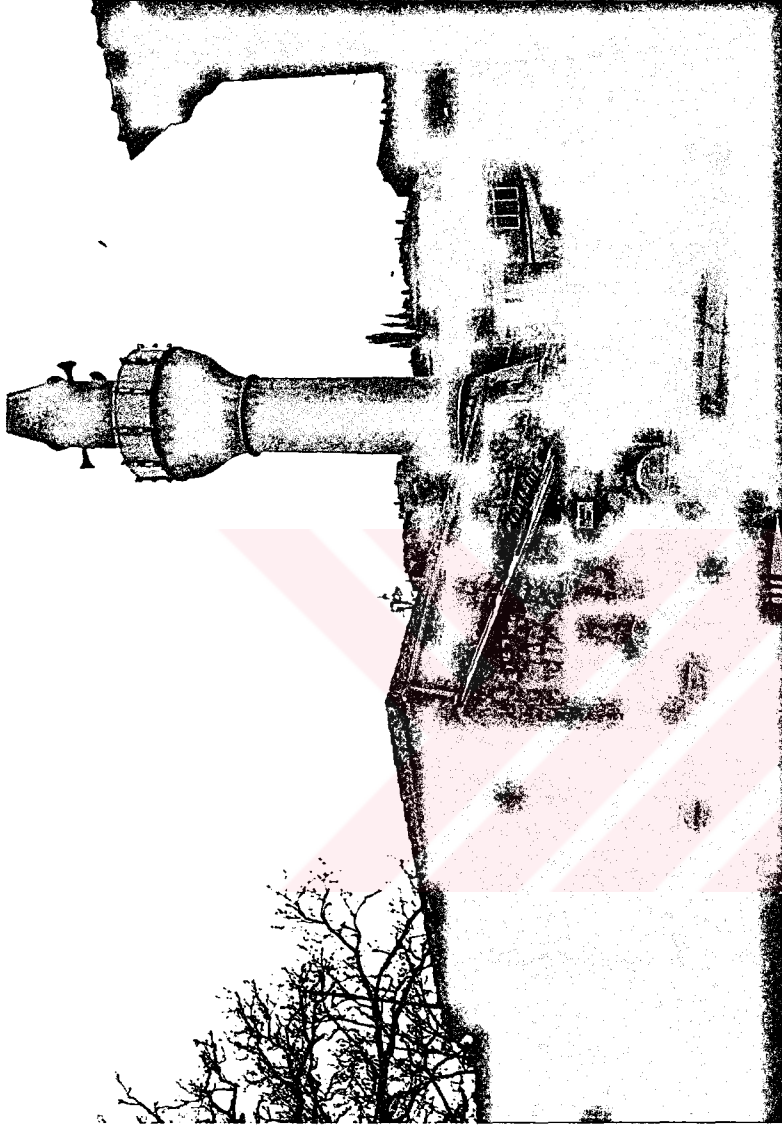
Soncemaatyeri Cephesi

Ö. 1/500

Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:
1973'de onarım geçiren mescit giriş cephesi önünde ahşap dikmeler tarafından taşınan geniş bir saçığın örttüğü son cemaat mahalli yer alıyor.Kadınlar mahfiline ana mekandan çıkılmaktadır.Döşeme ahşaptır.

Envanter No: 83	Adı: İslambey Mescidi	Yapım Yılı: 16.yy	Yaptıran: İslam Bey
Harita No: C3	Yeri: Eyüp İslambey Cad.	Dönem Yöneticisi: Kanuni S. Süleyman	Yapan:

İç Boyut: 853 x 853 cm

Dış Boyut: 940 x 940 cm

Duvar Kalınlığı: 87 cm

Örtü Biçimi: Kıрма Çatı

Örtü Malzemesi: Kiremit

Saçak Tipi: Taş profil

Hazire: Var

Minare:

Yeri: Sağ

Kaide: Kesme taş

Papuç: Kesme taş

Gövde: Sıvalı

Foto No : 10

<p>Çatı: Kiremit</p> <p>Minare yüksekliği: 81 cm</p> <p>Minare çapı: 138 cm</p> <p>Minare yüksekliği: 21/17</p> <p>Minare çapı: 110 cm</p> <p>Minare yüksekliği: 183 cm</p> <p>Minare çapı: 29/20</p> <p>Minare Örgü Tekniği: Sıra Kesme Taş</p>	<p>Son cemaatyeri Cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>Kadınlar mahfiline ana mekandan girilmektedir. Bir tarafı kargır diğer tarafları cemeke olan son cemaatyerinin çatısı ahşaptır.</p> <p>Kadınlar mahfiline ana mekandan içindedir. Döşeme ahşaptır.</p>
--	---	---

Envanter No: 85	Adı: Kapağası Mescidi	Yapım Yılı: 1555	Yapıran: K. Hasan Paşa
Harita No: C3	Yeri: Eyüp Davutağa Cad.	Dönem Yöneticisi:	Yapan:

Foto No :11

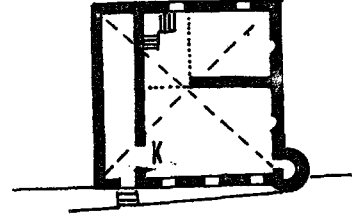
<p>PLAN</p> <p>DAVUTAĞA CAD. 1/500</p>
İç Boyut: 863 x 1034 cm
Dış Boyut: 968 x 1139 cm
Duvar Kalınlığı: 105 cm
Örtü Biçimi: Kıрма Çatı
Örtü Malzemesi: Kiremit
Saçak Tipi: Ahşap Saçak
Hazire: Var
Minare:
Yeri: Sağ
Kaide: 3 sıra tuğla, 1 sıra taş
Papuç: 3 sıra tuğla, 1 sıra taş
Gövde: Sivali

<p>encere:</p> <p>nişlik: 94 cm</p> <p>İkseklik: 155 cm</p> <p>ove: 20/13</p> <p>apı:</p> <p>enişlik: 115 cm</p> <p>İkseklik: 230 cm</p> <p>ve: -</p> <p>uvar Örgü Tekniği:</p> <p>abayonu Taş</p>	<p>Soncemaatyeri Cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>Son cemaat mahall mi marisini bozacak şekilde sonradan yapılmıştır.</p> <p>Mihrap ve mihrapçık yarım dairedir. Döşemesi ahşaptır.</p> <p>Kadınlar mahfiline ana mekandan girmektedir. Döşeme ahşaptır.</p>
--	--	---

Envanter No: 95	Adı: Kepenekçi Sinan	Yapım Yılı: 1546	Yapıran: Hoca Sinan
Harita No: 1.11	Yeri: Eminönü Kantarcılar Sinan Sok.	Dönem Yöneticisi: K.Sultan.Süleyman	Yapan:

PLAN

KANTARCI LAR S İ N A N S .

1/500

İç Boyut: 1030 x 1080

Dış Boyut: 1200 x 1250

Duvar Kalınlığı: 86 cm

Örtü Biçimi: Kıрма Çatı

Örtü Malzemesi: Kiremit

Saçak Tipi: Taş Profil

Hazire: Yok

Minare:

Yeri: Sağ

Kaide: Kesme Taş

Papuç: Kesme Taş

Gövde: Tuğla

Foto No :12

<p>Encere:</p> <p>Enişlik: 90</p> <p>Ükseklik: 115</p> <p>Ölçü: 20/15</p> <p>Ölçü:</p> <p>Enişlik: 120</p> <p>Ükseklik: 227</p> <p>Ölçü: 17/15</p> <p>Ölçü Örgü Tekniği:</p> <p>Ölçü Kesme Taş</p>	<p>Soncemaatyeri Cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>1980 cami onarım gör müştür. İki katlı olan mescidin alt kısmında iki kemerli bir yer buluyor. Duvarları iki bölüme ayrılmış olan mescidin iki de mihrabı bulunmaktadır.İçeriye iki ayrı kapıdan girilmektedir. Son cemaat yeri yoktur. Döşemesi ahşaptır.</p>
--	--	---

Envanter No:100	Adr:Kızıl Mescid	Yapım Yılı:16.yy	Yaptıran: Süleyman Çelebi
Harita No:A4	Yeri:Eyüp Zal Paşa Cad.	Dönem Yöneticisi:	Yapan:

Foto No :13

PLAN	
ZAL PAŞA CAD.	
1/500	
İç Boyut:1086 x 740 cm	
Dış Boyut: 1176 x 830 cm	
Duvar Kalınlığı:90 cm	
Örtü Biçimi: Kırmı Çatı	
Örtü Malzemesi: Kiremit	
Saçak Tipi: Profilli Taş	
Hazire: Var	
Minare:	
Yeri: Sağ	
Kaide: Tuğla	
Papuç: Tuğla	
Gövde:Tuğla	

<p>Pencereler:</p> <p>Genişlik:83cm</p> <p>Ükseklik:114 cm</p> <p>Soye:20/15</p> <p>Çapı:</p> <p>Genişlik: 157 cm</p> <p>Ükseklik:206 cm</p> <p>Soye:20/17</p> <p>Duvar Örgü Tekniği:</p> <p>İç sıra tuğla,</p> <p>Dış sıra kesme taş</p>	<p>Soncemaatyeri Cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>Tuğla minare şerefe altından itibaren petek vekülâh kısmının yeniden yapıldığı ve sıvandı ğı anlaşılmaktadır.Mescidin tepede pencerelerini kaldınarak mimarisine uymayan pencereler açılmıştır.Ayrıca 30 cm genişliğinde duvarlara sahip son cemaat mahalli eklenmiştir.Döşeme ahşaptır.İbadete açıktır.Cephedeki taş ve tuğlalar boyanmıştır.</p>
--	---	--

Envanter No: 113	Adı:Meşeli Mescidi	Yapım Yılı:16.yy	Yapıtrın: Hacı Ahmet Çelebi
Harita No:M2	Yeri:Koca Mustafa Paşa Meşeli Mescit Sok	Dönem Yöneticisi:	Yapan: Mimar Sinan

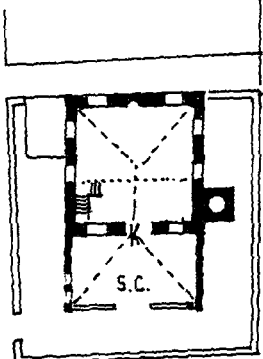
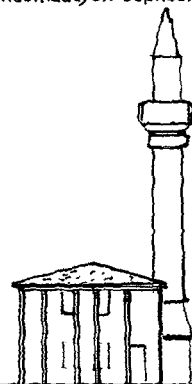
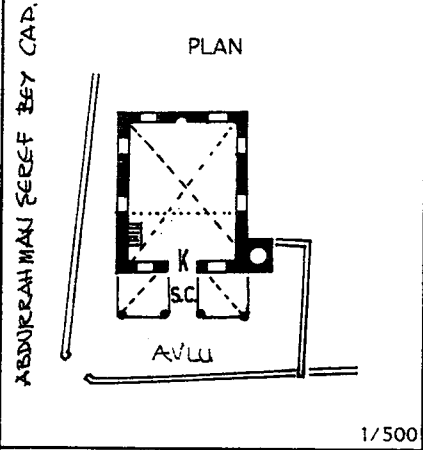
	<p>PLAN</p> <p>1/500</p>
	<p>İç Boyut:790 x 790 cm</p> <p>Dış Boyut: 890 x 890 cm</p> <p>Duvar Kalınlığı:100 cm</p> <p>Örtü Biçimi: Kıрма Çatı</p> <p>Örtü Malzemesi: Kiremit</p> <p>Saçak Tipi: Kirpi Saçak</p> <p>Hazire: Yok</p> <p>Minare:</p> <p>Yeri: Sağ</p> <p>Kaide:Kesme Taş</p> <p>Papuç:Kesme Taş</p> <p>Gövde:Kesme Taş</p>

Foto No :14

<p>encere:</p> <p>enişlik:80cm</p> <p>ükseklik:150 cm</p> <p>ove:20/20</p> <p>apı:</p> <p>enişlik:120 cm</p> <p>ükseklik:250 cm</p> <p>ve:17/22</p> <p>uvar Örgü Tekniği:</p> <p>esme Taş</p>	<p>Soncemaatyeri Cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>1973-74 de Vakıflar restore etmiş.Mescidin iç kısmı 2 metre yüksekliğine kadar fayans kaplıdır. Camekanla son cemaat yeri sonradan ilave edilmiştir.Kadınlar mahfiliana mekandadır. Döşeme ahşaptır.Harap olan minare halk tarafından tamir edilmiştir.</p>
---	--	--

Envanter No: 141	Adı: Takyeci Mescidi	Yapım Yılı: 16.yy	Yaptıran: A. Cafer Çelebi
Harita No: C4	Yeri: Eyüp Abdurrahman Şeref Bey	Dönem Yöneticisi:	Yapan: Mimar Sinan

İç Boyut: 939 x 752 cm

Dış Boyut: 1032 x 845 cm

Duvar Kalınlığı: 93 cm

Örtü Biçimi: Kırmızı Çatı

Örtü Malzemesi: Kiremit

Saçak Tipi: Kirpi Saçak

Hazire: Yok

Minare:

Yeri: Sağ

Kaide: Taş

Papuç: Taş

Gövde: Sıvalı

Foto No : 15

<p>Minare:</p> <p>Eni: 86 cm</p> <p>Yükseklik: 148 cm</p> <p>İkinci Kat:</p> <p>Eni: 121 cm</p> <p>Yükseklik: 200 cm</p> <p>Üçüncü Kat:</p> <p>Eni: 25/19</p> <p>Çatı Örgü Tekniği:</p> <p>Çatı Malzemesi: Taş</p>	<p>Son Cemaat Yeri Cephesi</p> <p>Ö. 1/500</p>	<p>Geçirdiği Onarımlar ve Bugünkü Durumu:</p> <p>Ahşap direkli son cemaat mahallinin çatısı mescidin çatısından ayrı olup 1.20 m daha aşağı kottan başlar. İbadete açık. Döşeme altıgen tuğladır. Kadınlar mahfili ana mekan içindedir.</p>
--	--	---

İNCELENEN MESCİTLER

MESCİDLER	DİŞ BOYUT	DUVAR K.	DUVAR	MALZE ME	ÖR TÜ		K. M	SON C.		P ENÇERE		KAPI		DÖ ŞEME		
					BIÇIM	MALZEME		VAR	YOK	YOK	GENİŞLİK	YÜKSEKLİK	SOVE	GENİŞLİK	YÜKSEKLİK	SOVE
ALİ PAŞA MESCİDİ	977/862	90	2 sıra tuğla,4 sırataş	MINARE G,K,P: Kesme taş	Kırma çatı	Kiremit	* Camelkan	YOK	YOK	102	270	18/20	115	235	20/24 *	
BABA HAYDAR MESCİDİ	952/812	83	Kabayonu	G:Sıva,P:Tuğla,K:Tuğla,1taş	Kırma çatı	Kiremit	* Camelkan	YOK	YOK	92	147	19/13	110	274	26/16	*
BEDRETTİN MESCİDİ	950/950	85	Kabayonu	G: Taş, K,P: Taş	Kırma çatı	Kiremit	* Ahşap direkli	YOK	YOK	120	155	20/15	186	220	17/20 *	
TAKTECI MESCİDİ	1032/845	93	Kabayonu	G:Sıva,K,P: Taş	Kırma çatı	Kiremit	* Kargır	YOK	YOK	86	148	16/14	121	200	25/19	*
BEZİRCAN MESCİDİ	1201/1005	87	Kesme taş	G:P:Kesme taş,K:3tuğla,1 sıra taş	Kırma çatı	Kurşun	* Kargır	YOK	YOK	100	160	21/	135	200	19/14 *	
BOSTAN MESCİDİ	1130/1180	95	2 sıra tuğla, 1 sıra taş	G:Tuğla	Kırma çatı	Kiremit	* Kargır	YOK	YOK	82	148	25/15	150	240	27/55 *	
ÇIVAZADE MESCİDİ	1425/800	90	Kabayonu	Sıva	Kırma çatı	Kiremit	* Camelkan	YOK	YOK	87	140	15/20	130	240	13/25 *	
DIZDARİYE MESCİDİ	1095/1095	110	Kabayonu	G,K,P:Kesme taş	Kubbe	Kurşun	* Betonarme	YOK	YOK	100	151	20/	127	248	31/21 *	
HANAM MESCİDİ	1491/1295	95.5	Kabayonu	G:Tuğla,K,P:Kesme taş	Kırma çatı	Kiremit	* Ahşap direkli	YOK	YOK	104	175	21/13.5	128	220	28/14 *	
İSLAM BEY	940/940	87	Kabayonu	G:Sıva,P,K:Kesme taş	Kırma çatı	Kiremit	* Camelkan	YOK	YOK	81	138	21/17	110	183	29/20 *	
KAPİAGASI	968/1139	105	Kabayonu	G:Sıva,K,P:3sıra taş,1 sıra tuğla	Kırma çatı	Kiremit	* Camelkan	YOK	YOK	94	155	20/13	115	230	*	
KEPENEKÇİ	1200/1250	86	Kesme taş	G:Tuğla,K,P:Kesme taş	Kırma çatı	Kiremit	* Kargır	YOK	YOK	90	115	20/15	120	227	17/15 *	
KIZIL MESCİDİ	1176/830	90	2 sıra tuğla,1 sıra kesme taş	G,K,P:Tuğla	Kırma çatı	Kiremit	* Kargır	YOK	YOK	83	114	20/15	157	206	20/17 *	
MEŞELİ MESCİDİ	890/890	100	Kesme taş	Kesme taş	Kırma çatı	Kiremit	* Kargır	YOK	YOK	80	150	20/20	120	250	17/22 *	
BEY MESCİDİ	825/825	93	1 sıra taş, 2sıra tuğla	G:1 sıra taş,2sıra tuğla,K,P:Taş tuğla	Kırma çatı	Kiremit	* Kargır	YOK	YOK	100	188	25/15	125	230	20/14 *	

İNCELENEN MESCİDLERDEKİ GENEL ÖZELLİKLER

1) Kare ve dikdörtgen bir ana mekandan oluşan mescitlerde duvar kalınlıkları min 83 cm (Baba Haydar Mescidi) max 110 cm (Dizdariye Mescidi) dir.

2) Çoğu sonradan yapılan son cemaat mekanlarının çevresi ahşap ve metal doğramalarla oluşturulmuş camekanlarla çevrilidir. Bir kısmı da kagir duvar örtülerek kapatılmıştır.

3) Genelde giriş cephesinde yer alan kadınlar mahfili ana mekan içinde yer almaktadır. Bazende kagir olan son cemaat yerinin üstüne bulunmaktadır. Bu mekana son cemaat yerindeki merdivenlerden çıkılmaktadır.

4) Örtü sistemi olarak dikdörtgen mekanlarda kırma veya beşik çatı, kare mekanlarda kırma çatı veya kubbe kullanılmıştır. Saçak tipleri çoğunlukla profili taş veya kirpi saçaktır.

5) Pencere açıklıkları min (genişlik: 80 - 81 h :115), max (genişlik: 120 h: 270), en çok kullanılan boyutlar ise (genişlik 80- 90 h: 100 - 140 arasındadır) soveler kesme taştan olup min: 12/18 max: 25/15 en çok kullanılan 20/15'dir.

Kapı açıklıkları min (genişlik: 110 h: 183) max (genişlik: 157 h: 274) en çok kullanılan boyut genişlik (110 - 130 arasında) h: (220 - 240 arasında) soveler kesme taştan olup min : 17 / 15'le 20 / 17 arasında değişmektedir.

6) Duvar örgü tekniği olarak almaşık duvar tipi, kesme taş ve kabayonu taş kullanılmıştır.

Kullanılan tuğla boyutları: min: 2.5 / 28 / 29

max: 3.5 / 29.5 / 29

en çok : 3 / 28 / 29

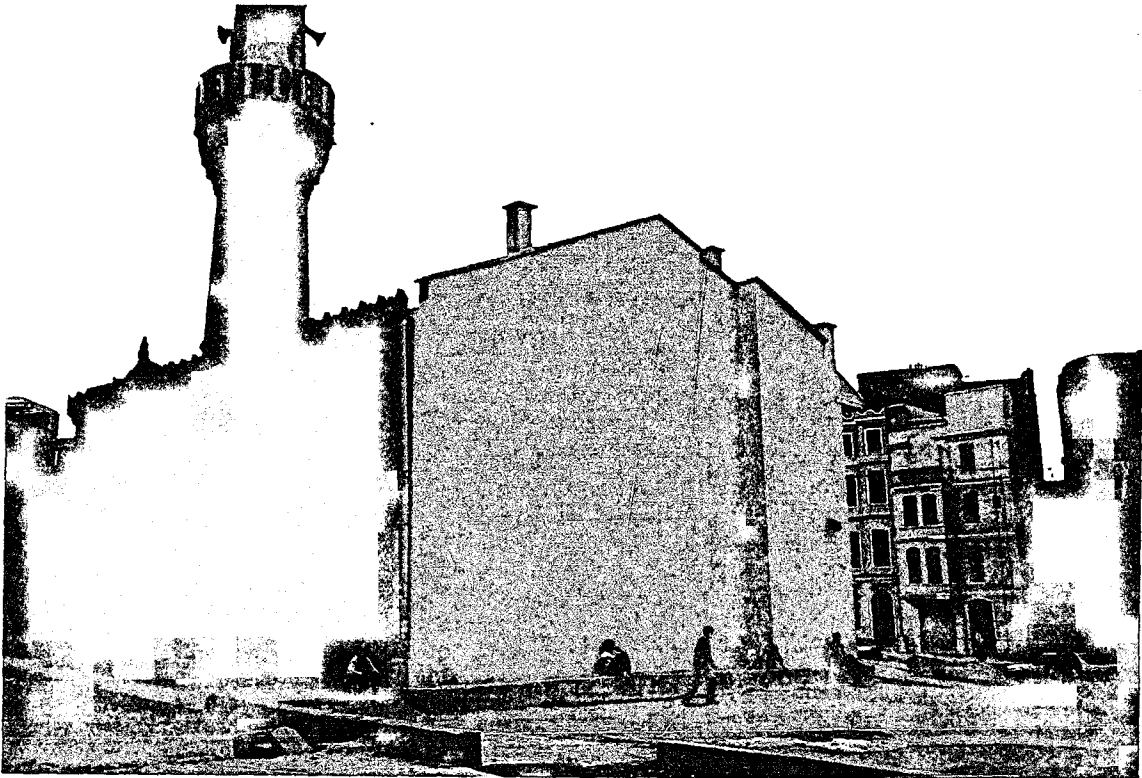
İncelediğimiz bu mescitlerde yukarıda belirtilen özellikler 16.yy mescitlerine ait genel yapı ve yapı malzemesi özellikleri karakteristiklerini ortaya koymaktadır.

YERİNDE TESPİT EDİLEN MESCİTLER

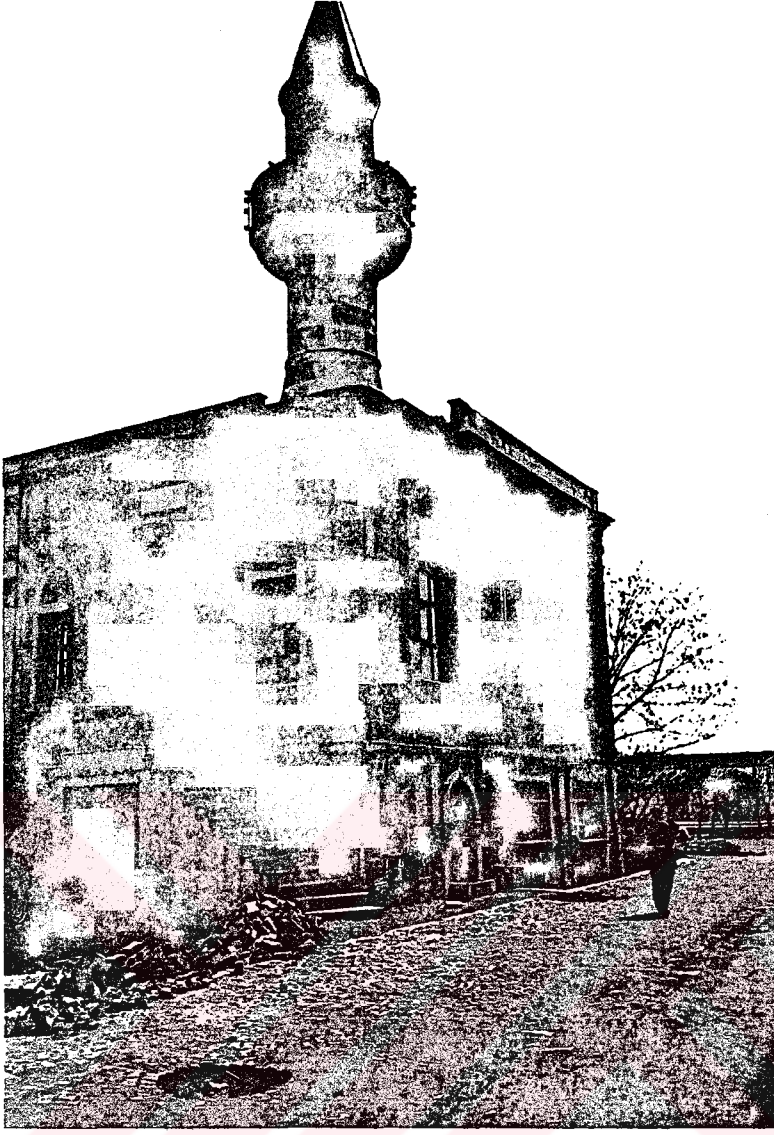
- 1) ALİ PAŞA MESCİDİ (EYÜP)
- 2) AHMET ÇELEBİ (ÜSKÜDAR)
- 3) BABA HAYDAR (EYÜP)
- 4) BALÇIK TEKKESİ (EYÜP)
- 5) BEDRETTİN MESCİDİ (KASIMPAŞA)
- 6) BEY MESCİDİ (EYÜP)
- 7) BEYAZID-I CEDİD MESCİDİ (SAMATYA)
- 8) BEZİRGAN MESCİD (KOCAMUSTAFAPAŞA)
- 9) BOSTAN MESCİDİ (KADIRGA)
- 10) BÜYÜK İSKELE MESCİDİ (EYÜP)
- 11) ÇATMA MESCİD
- 12) ÇERİBAŞI (EYÜP)
- 13) ÇİLINGİRLER MESCİDİ (KOCAMUSTAFAPAŞA)
- 14) ÇİVİZADE MESCİDİ (CERRAHPAŞA)
- 15) DİZDARİYE MESCİDİ (ÇEMBERLİTAŞ)
- 16) DUHANIYE MESCİDİ (KOCAMUSTAFAPAŞA)
- 17) EMEKYEMEZ MESCİD (YENİKAPI)
- 18) ERDEBİL TEKKESİ MESCİDİ (EMİNÖNÜ)
- 19) EYYEM MESCİDİ (KASIMPAŞA)
- 20) HUCEGİ RAKİM EFENDİ MESCİDİ (FATİH)
- 21) HADİM HASAN PAŞA (CAĞALÖĞLU)
- 22) HAMAM MESCİD (RUMELİ HİSARİ)
- 23) HAYDAR AĞA MESCİDİ (KOCAMUSTAAFPAŞA)
- 24) HAVUZ MESCİD
- 25) İBADULLAH MESCİDİ (KASIMPAŞA)
- 26) İMRAHOR MESCİDİ (ÜSKÜDAR)
- 27) İSLAMBAY MESCİDİ (EYÜP)
- 28) KAMER HATUN MESCİDİ (BEYOĞLU)
- 29) KAPIAĞASI MESCİDİ (EYÜP)
- 30) KARABAŞ MUSTAFA AĞA (TOPHANE)
- 31) KARANLIK MESCİD (GALATA)
- 32) KEPENEKÇİ SİNAN MESCİDİ (EMİNÖNÜ)

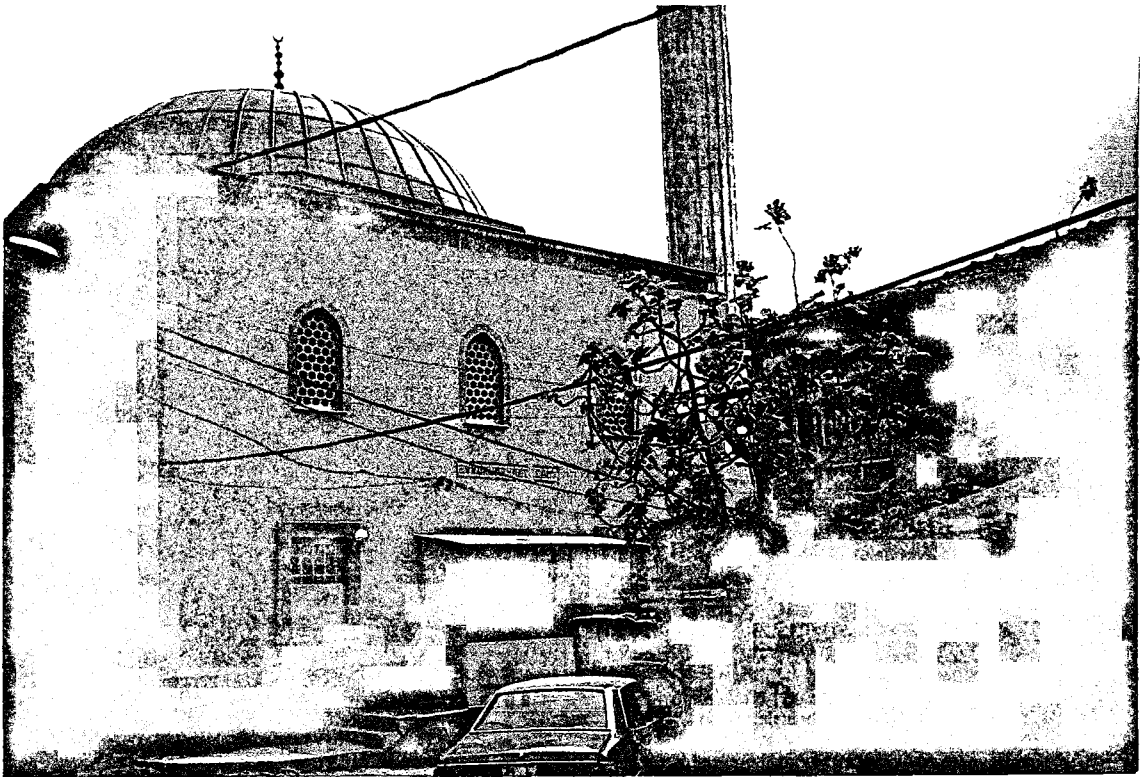
SULTAN BAYEZİD MESCİDİ (GALATA)

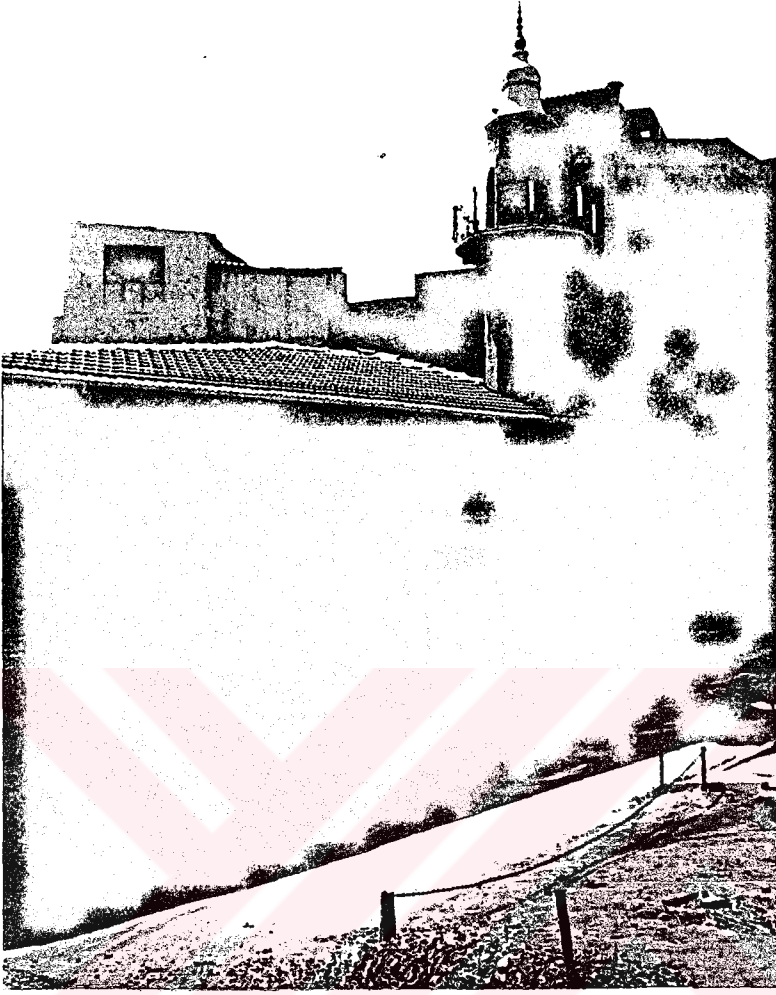
KAMER HATUN MESCİDİ (BEYOĞLU)

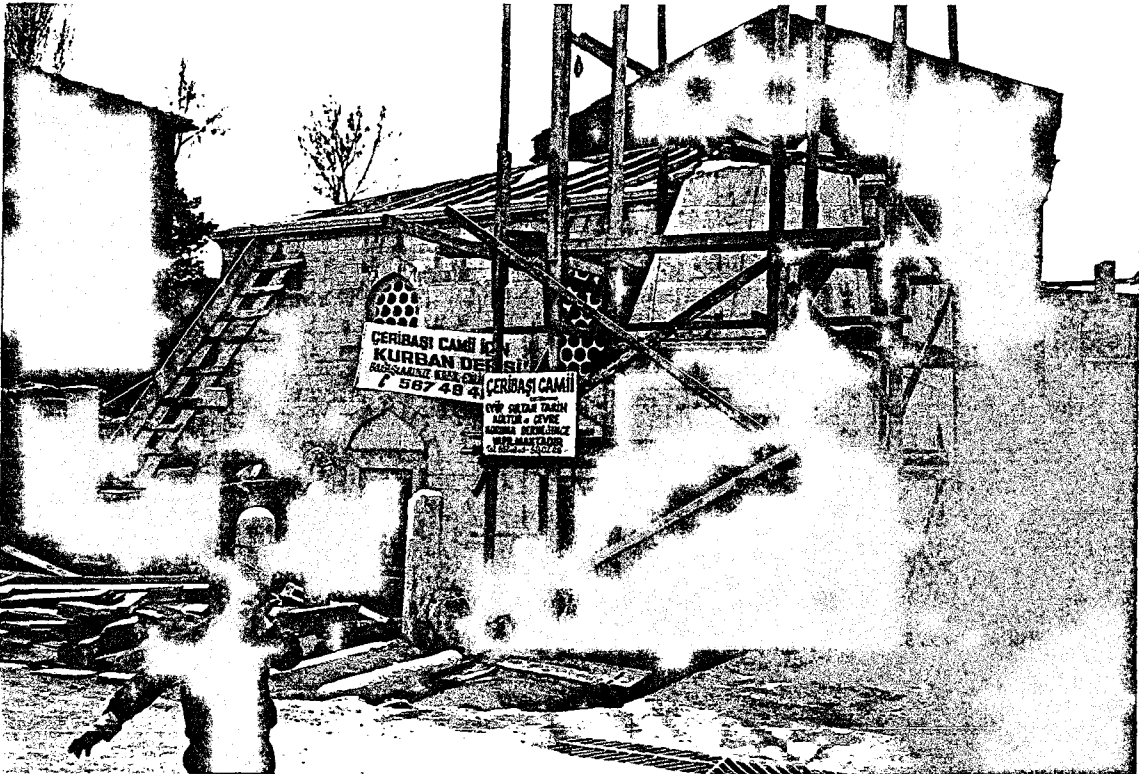
BÜYÜK İSKELE MESCİDİ (EYÜP)

EYYEM MESCİDİ (KASIMPAŞA)

EMEKYEMEZ MESCİD (YENİKAPI)

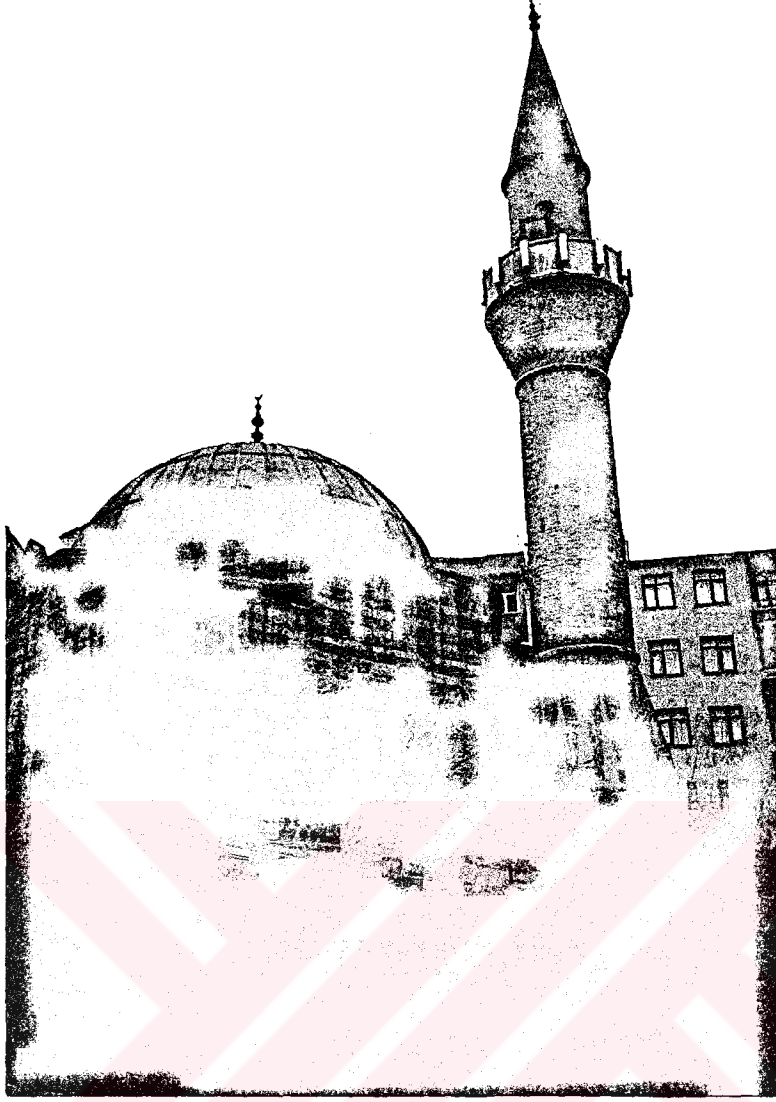
ÇERİBAŞI (EYÜP)

YELDEĞİRMENİ (KASIMPAŞA)

BEYAZID-I CEDİD MESCİDİ (SAMATYA)

HUCEGİ RAKİM EFENDİ MESCİDİ (FATİH)

DUHANIYE MESCİDİ (KOCAMUSTAFAPAŞA)

HAVUZ MESCİD

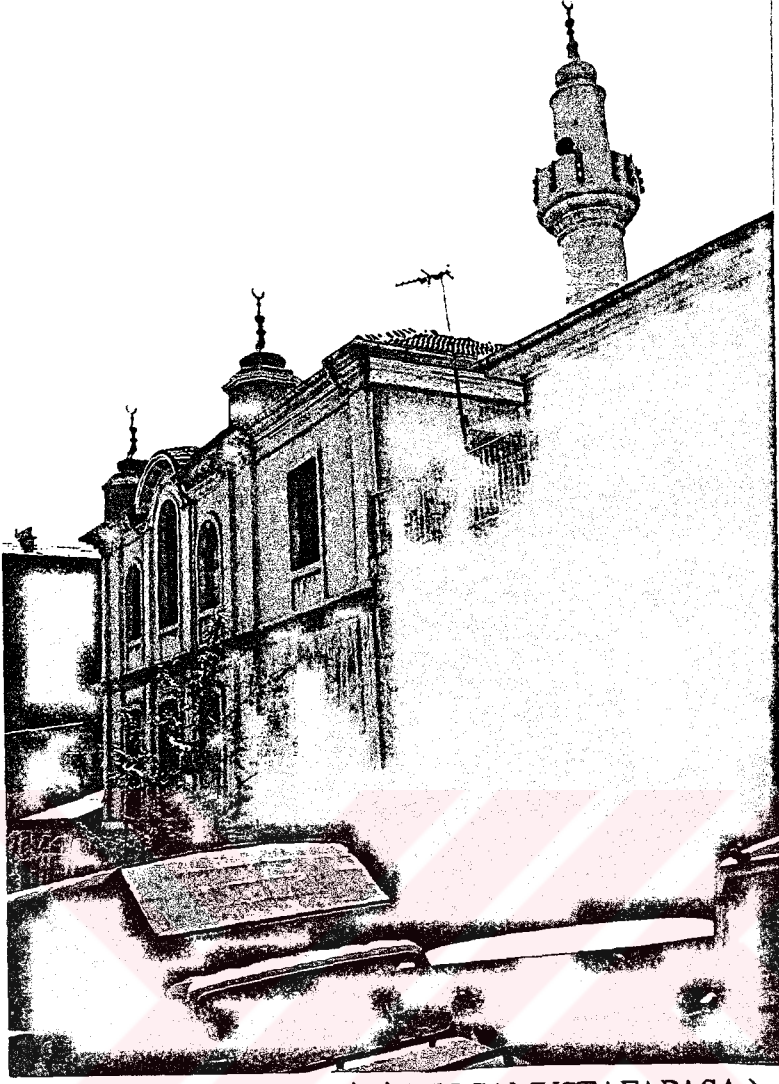
LÜTFÜ PAŞA MESCİDİ (ÇAPA)

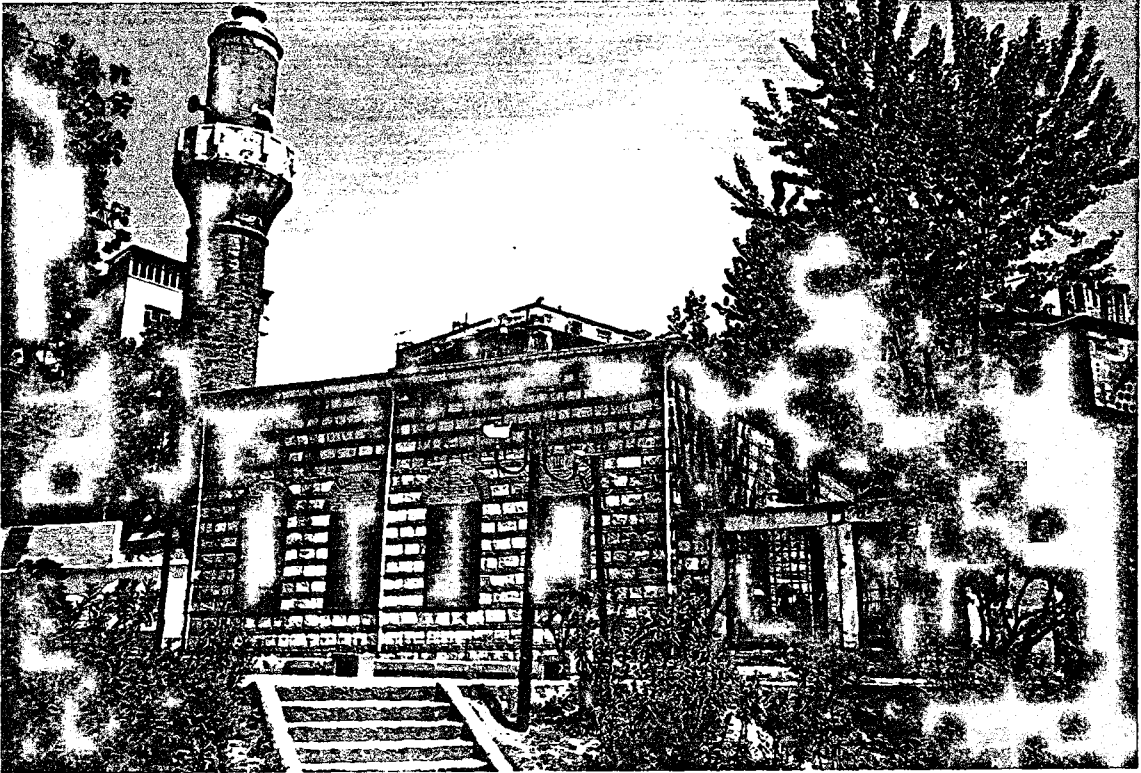
ŞAHKULU MESCİDİ (BEYOĞLU)

HAYDAR AĞA MESCİDİ (KOCAMUSTAAFPŞA)

ÇILINGİRLER MESCİDİ (KOCAMUSTAFAPAŞA)

KARABAŞ MUSTAFA AĞA (TOPHANE)

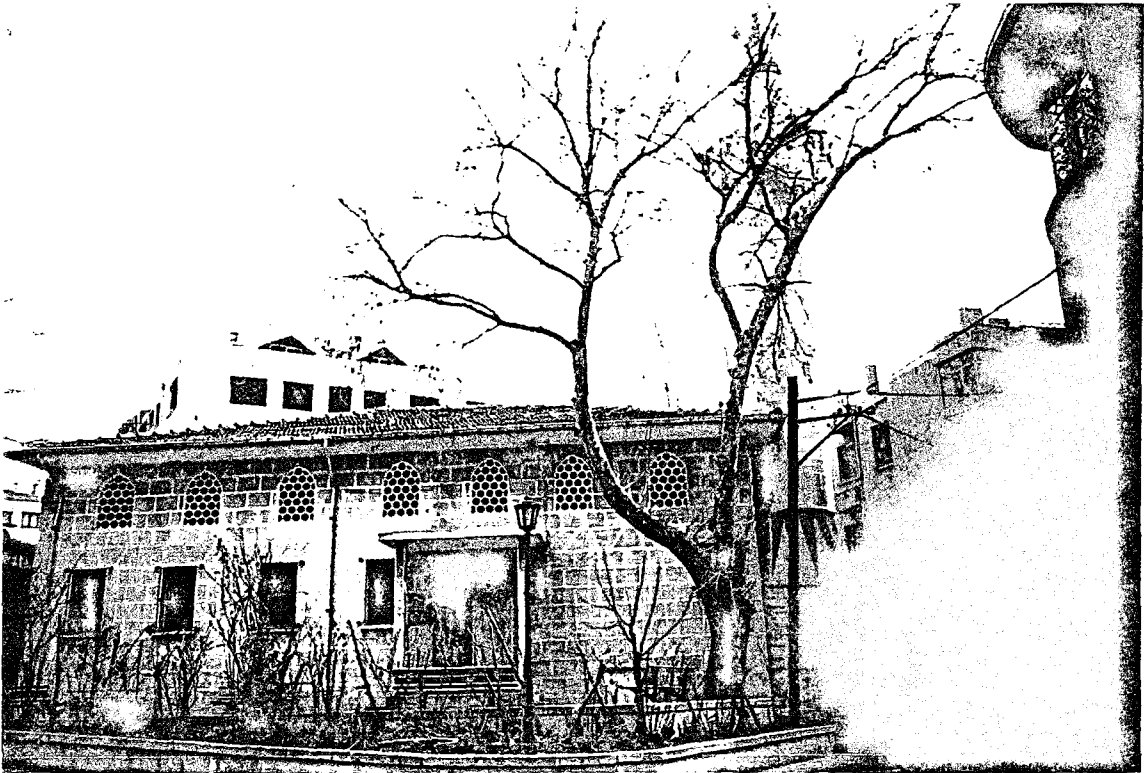
SURURİ MEHMET MESCİDİ (BEYOĞLU)

HADİM HASAN PAŞA (CAĞALOĞLU)

ÇATMA MESCİD

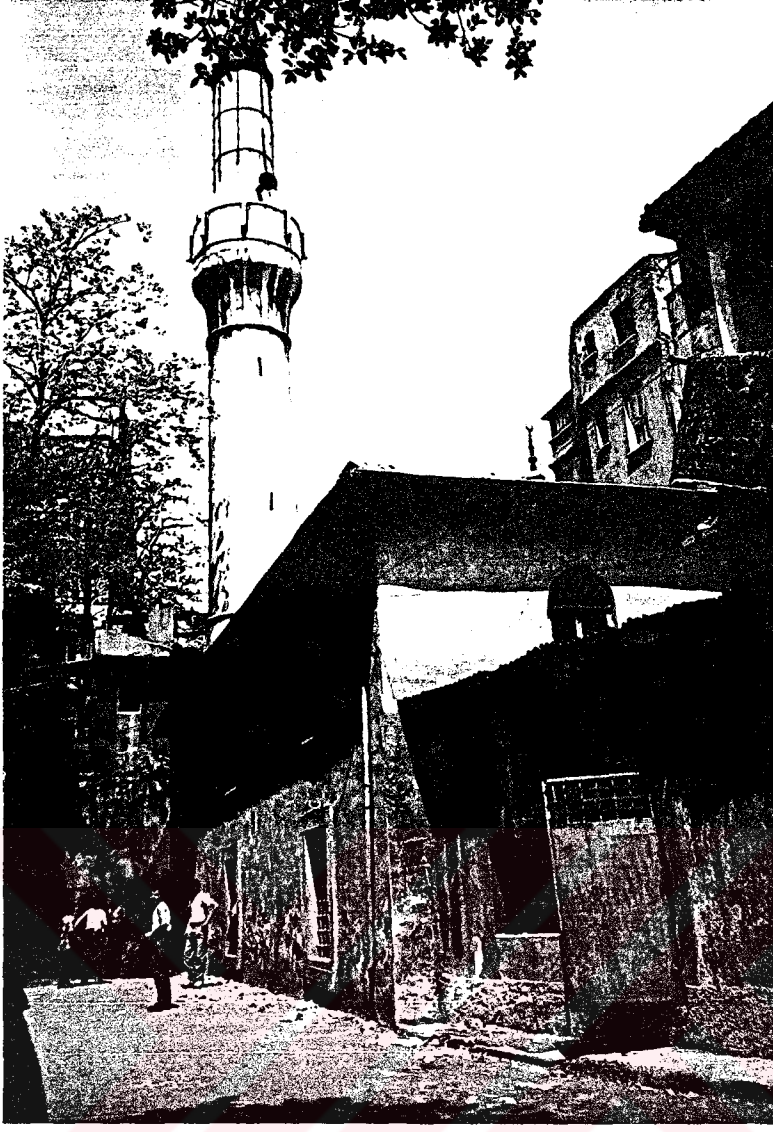
İMRAHOR MESCİDİ (ÜSKÜDAR)

İBADULLAH MESCİDİ (KASIMPAŞA)

AHMET ÇELEBİ (ÜSKÜDAR)

KARANLIK MESCİD (GALATA)

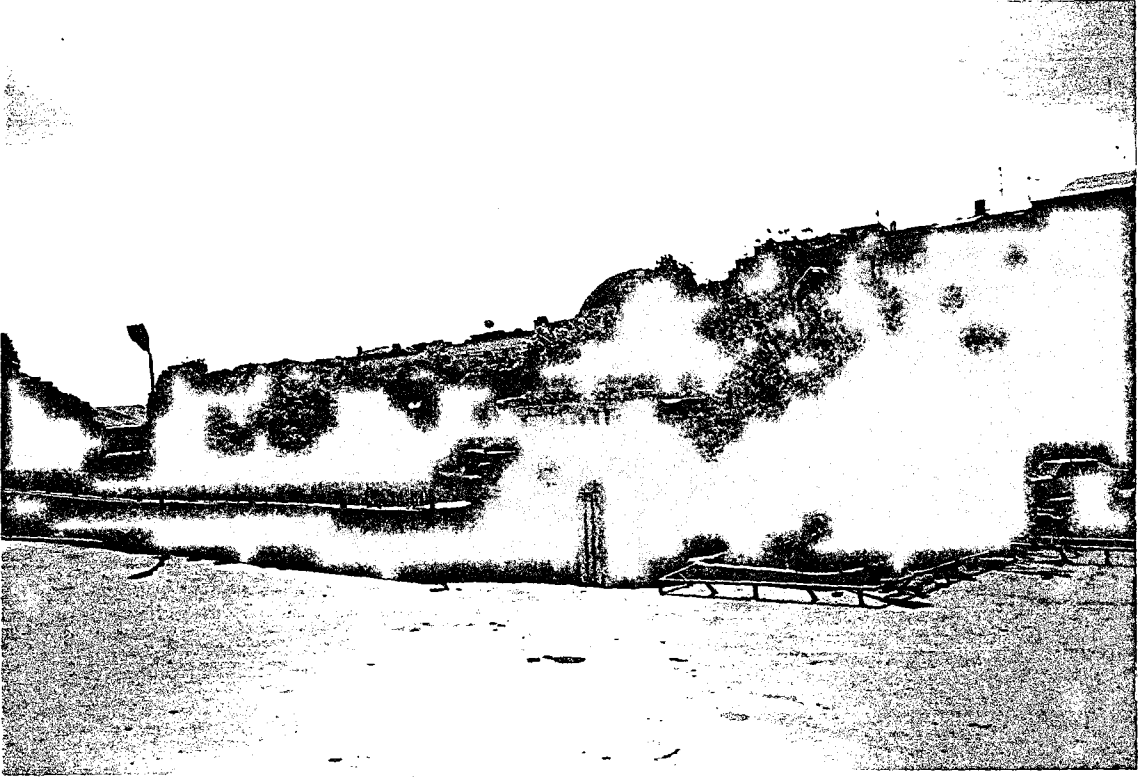
TAKYECİ MESCİDİ (ÜSKÜDAR)

ERDEBİL TEKKESİ MESCİDİ (EMİNÖNÜ)

ÜÇLER MESCİDİ (SULTANAHEMET)

MANASTIR MESCİD

BALÇIK TEKKESİ (EYÜP)

3. HELVACIBAŞI MESCİDİ (İskender Ağa)

İstanbul ili, Eminönü ilçesi, Kadirga, Şehit Mehmet Paşa yokuşunda, Kadirga Sokullu Camisi'nin kuzey köşesinde yer almakta. Mescidin giriş kapısı üzerinde yer alan kitabesinde, yapının Kanuni Sultan Süleyman döneminde sarayda helvacıbaşı olan İskender Ağa tarafından 953 (1548) tarihinde yaptırıldığı belirtilmektedir. (Hadikatü'l Cevamı, 1987, C. 1: 129)

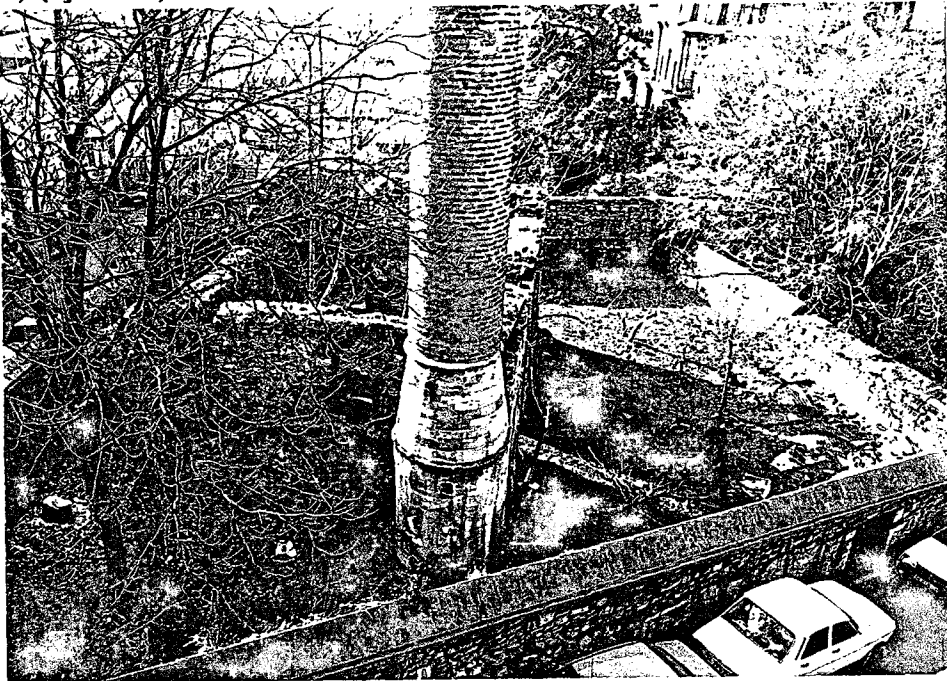
Kaynaklarda İskender Ağanın 945 (1538 / 39) tarihinde öldüğünü ve mescidin ölümünden 8 sene sonra tamamlandığı belirtilmektedir. (Hadikatü'l Cevamı, 1987, C. 1 : 129) Ancak mevcut kaynaklarda mescidin mimarı hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Günümüze harap bir halde ulaşan mescit bugün Kadirga Sokullu Külliyesi (1571) ve Buhara Tekkesi'ninde (1900) bulunduğu tarihi doku içerisinde yer almaktadır.

Helvacıbaşı Mescidinin yapımından 25 yıl sonra, aynı yapı adası içinde Mimar Sinan tarafından Kadirga Sokullu Külliyesi yapılmıştır. Kadirga Sokullu Caminin cümle kapısındaki kitabeye göre Sokullu Cami daha evvelce orada bulunan Anastasia Kilisesinin üzerine inşa edilmiştir.

Ancak Helvacıbaşı Mescidi yapılırken Kilisenin mevcudiyeti ve durumu hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Ayrıca Kadirga Sokullu'nun söz konusu Kilisenin kalıntıları üzerinemi yada onunla çakışmayan bir konumda mı inşa edildiğide bilinmemektedir. Bu nedenle Helvacıbaşı Mescidi' nin ve Kadirga Sokullu Külliye'sinin yapımları sırasındaki vaziyet planı düzenlemeleri hakkında açık birşey söylemek bilgilerle mümkün değildir.

(R. 4) (Çizim 1)

R. 4 Mescitin genel görüntüsü

3.1. Mimari Analiz

Mescid tek hacimli bir ana mekan, son cemaat yeri ve mescidin kuzey köşesinde yer alan minareden oluşur (Çizim . 2).

3.1.1 Ana Mekan : Dikdörtgen biçimindeki mekanın ana iç ölçüleri 1167 cm x 792 cm, dış ölçüleri 1363 cm x 980 cm'dir. Harabe halde olan mescidin duvarları yer yer pencerelere kadar yıkılmış üst örtüsü ise tamamen yok olmuştur.

Yapının giriş cephesinde (son cemaat cephesi) pencere düzeni, sistem olarak altta iki tane teğet kemerli pencere ve bu pencerelerin aksında tepe pencereleri şeklindedir (Çizim . 3). İki pencere arasında beş köşeli mihrapçığın üst 132 cm'lik kısmında beş sıra, tuğla mukarnaslı süslemeler vardır (R . 5). Giriş kapısı cephenin sol tarafında yer almaktadır. Basık kemerli kapının alınlığında yapının kitabesi bulunmaktadır (R . 6).

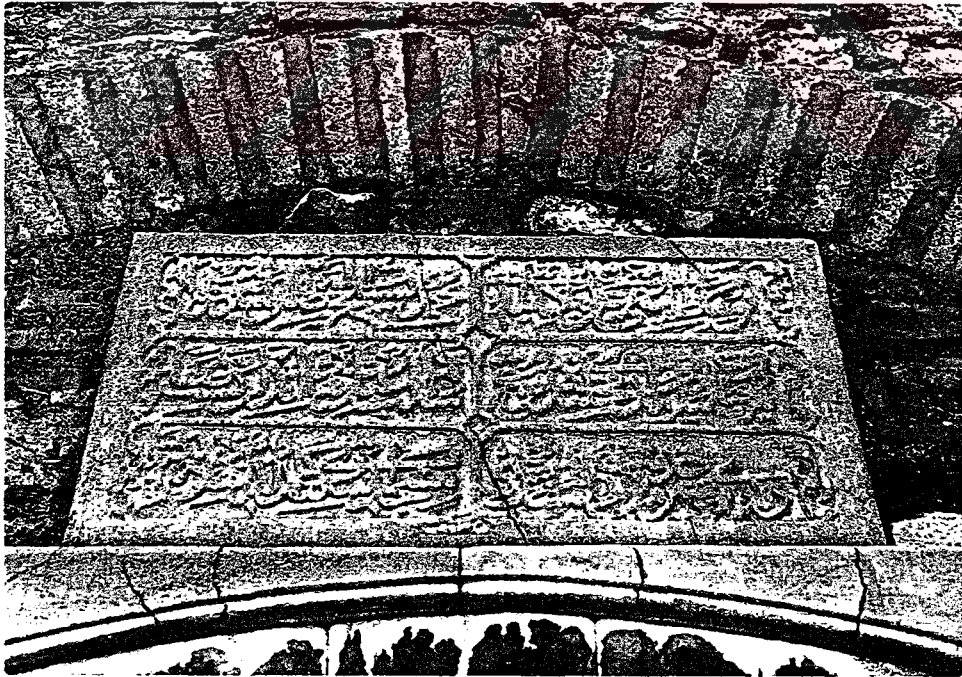
R . 5 Giriş cephesinden (Son cemaat cephesinden) görünüm

MESCİDİN GİRİŞ KAPISI ÜZERİNDEKİ KİTABESİNİN AÇIKLAMASI :

Bu makam-ı taatı Helvacıbaşı keyledi
 Hamd ü tesbih ü salat ile olubdur münteha
 Yümn ü ikbalde buldu cün mahallinde vuku
 Şad olup ibad-ı zühhad ideler kesb-i safa
 Didi bir şirin hadis-i itnamın tarihini
 Mescid-i iskender oldu ehl-i dine dilküşa
 (Camilerimiz Ansiklopedesi, 1987, C.1 : 129)

AÇIKLAMASI :

Namaz kılınan bu yeri Helvacıbaşı yaptırdı,
 Namaz, tespih ve şükür ile sona erer
 O, namaz kılınan bu yerde ikbale erdi.
 İnsanlar şenlenip, sefa kazandı
 Güzel bir söz ile mescidin tarihini dedi (söyledi)
 İskender'in mescidi inanmışlara gönül açıcı olan (953 Miladi 1546)

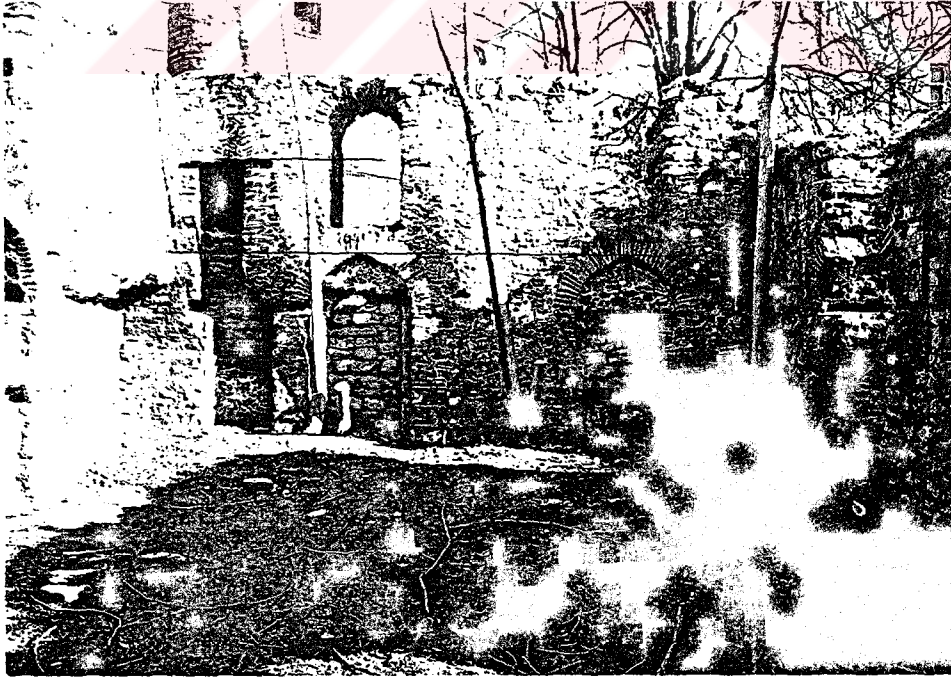

R . 6 Mescid'in Kitabesi

Sol yan cephede de altta iki tane teġetli kemer pencere ve bu pencerelerin aksında tepe pencereleri yer almaktadır (R . 7), (Çizim . 4). İç kısımda saġ tarafta yerden yüksekliği 30 cm olan 47 cm x 90 cm boyutlarında bir niş bulunmaktadır (R . 8), (Çizim . 5).

R . 7 Sol yan cepheden görünüş

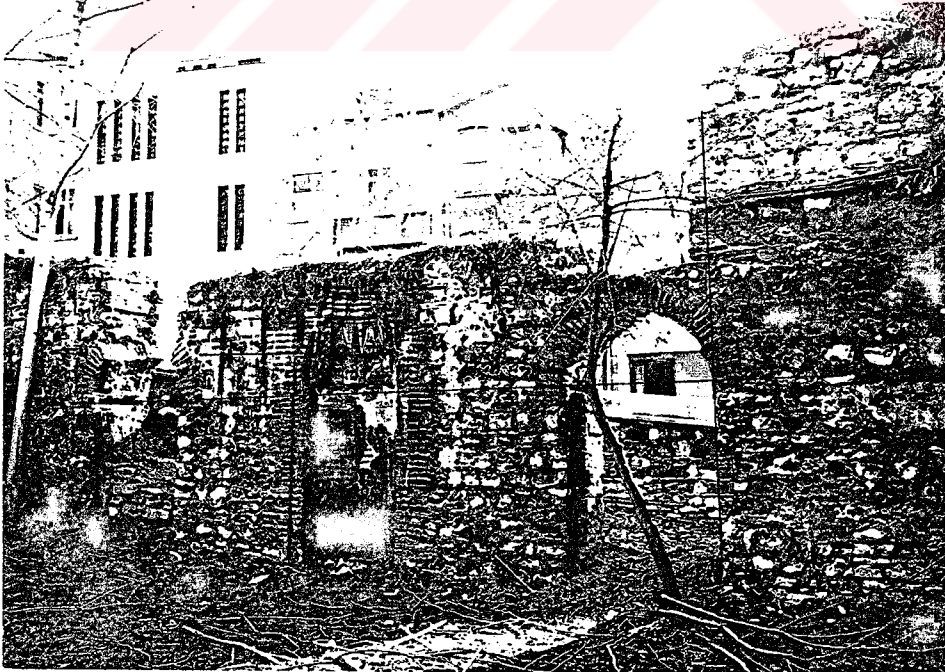

R . 8 Sol yan cephenin içeriden görünüşü

Arka cephede de (Kible cephesi) diğ er cephelerde oldu ğ u gibi altta iki tane teğ etli kemer pencere ve bu pencerelerin aksında tepe pencereleri yer almaktadır (R . 9), (Ç izim . 6). Kible cephesinde, cephenin aksında yer alan, 370 cm yüksekliğ e ç ı kan beş köş eli mihrabın üst 150 cm'lik kısmında dört sıra, tuğ la mukarnaslı süslemeler vardır (R . 10), (Ç izim . 7).

R .9 Arka cephenin görünüşü

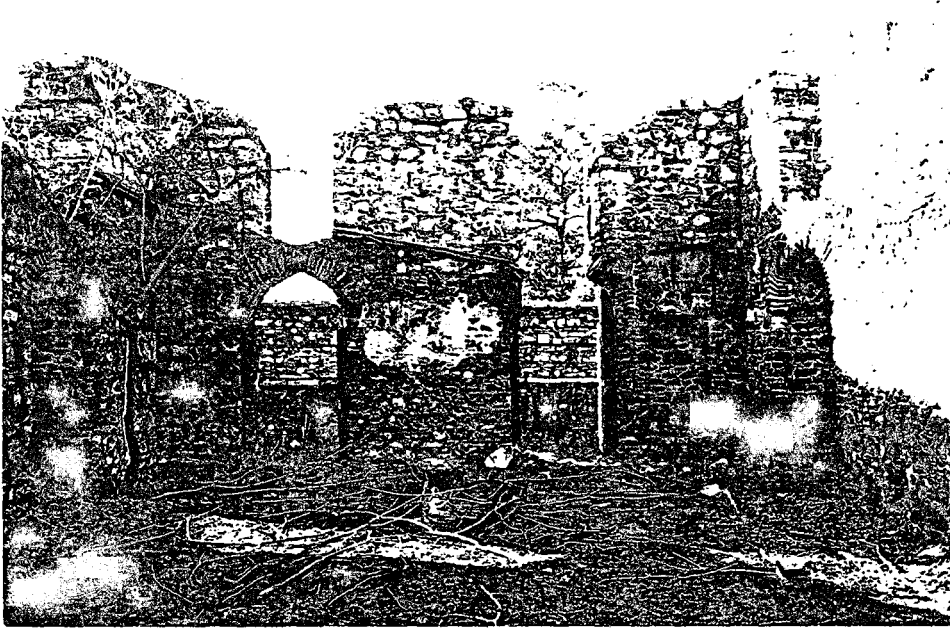

R .10 Arka cephenin iç eriden görünüşü

Sağ yan cephede de pencere düzeni sol yan cephenin simetriğidir (R . 11),
(Çizim .8). Yapının iç kısmında sol tarafta 47.5 cm x 86 cm boyutlarında bir niş
mevcuttur (R . 12),
(Çizim .9)

R .11 Sağ yan cephenin görüntüsü

R .12 Sağ yan cephenin içeriden görüntüsü

3.1.2. Son Cemaat Yeri : Günümüzde toprak dolgulu bahçe zemini ile bütünleşen son cemaat yeri, zemindeki taş dokusundan ve giriş cephesinin sağ tarafında devam eden duvar parçasından 450cm x 1050cm boyutunda olarak tanımlanabilmektedir. Dikme veya sütun izine raslanmamıştır. Başka bir bilgi elde edilememiştir.

3.1.3.Minare : Minare mescidin kuzey köşesinde son cemaat mekanının devamında ve ana mekana bitişik olarak yer alır. Minarenin girişi dıştan olup son cemaat yerinden yaklaşık 350 cm uzaklıktadır. 1765 depreminde zarar gören ve yıkılan minare 18. y.y barok üslubuna uygun bir şekilde kısmen tamir edilmiştir (Eyice, 1963 : 71). Günümüzde şerefe, tabanına kadar yıkık durumdadır (R . 13). Yapım tekniği ve malzemesine ile ilgili bilgi yapım sistemi analizine ilişkin bölümde yer almaktadır.

R . 13 Minarenin giriş cephesinden görünüşü

3.2 Taşıyıcı Sistem Analizi:

3.2.1.Ana Mekan : Helvacıbaşı Mescidi'nin tüm duvarları 92 cm kalınlığında olup, duvar örgüsünde kabayonu taş ve tuğla birlikte kullanılmıştır.

Duvar kesitinin izlenebildiği yıkık kısımlarda, iç ve dış yüzeyde büyük taşlar, ortada kalan kısımlarda daha küçük boyutlarda taşlar kullanılmıştır. Tuğla hatıl sistemi, cephelerde irili ufaklı, bazen bir, bazen iki sıra taştan sonra homojen bir düzen içinde olmasa da bir sıra tuğla örgüsü dört cephe boyunca da devam etmektedir. Ayrıca duvar boşluklarında da bu tuğla sırasının tüm duvar kalınlığına devam ettiğini görmekteyiz (R . 14), (Çizim . 10).

R . 14 Sağ yan cepheden tuğla hatıl sistemine ait görüntü

Ahşap hatıl sistemi, duvar örgüsünde, zeminden başlayarak 100 cm aralıkla kullanılmıştır. 14 cm x 5.5 cm boyutlarındaki ahşap bütün cephelerde devam etmektedir. Bu yatay hatılların üstünde 9 cm x 7 cm boyutlarında enine hatıllar yer almaktadır. Bu hatıl sisteminde, duvarlardaki doluluk ve boşluklarda farklı uygulamalar görülmektedir (R. 15), (R. 16), (R. 17), (R. 18), (R. 19), (Çizim . 11 - 11a - 11b).

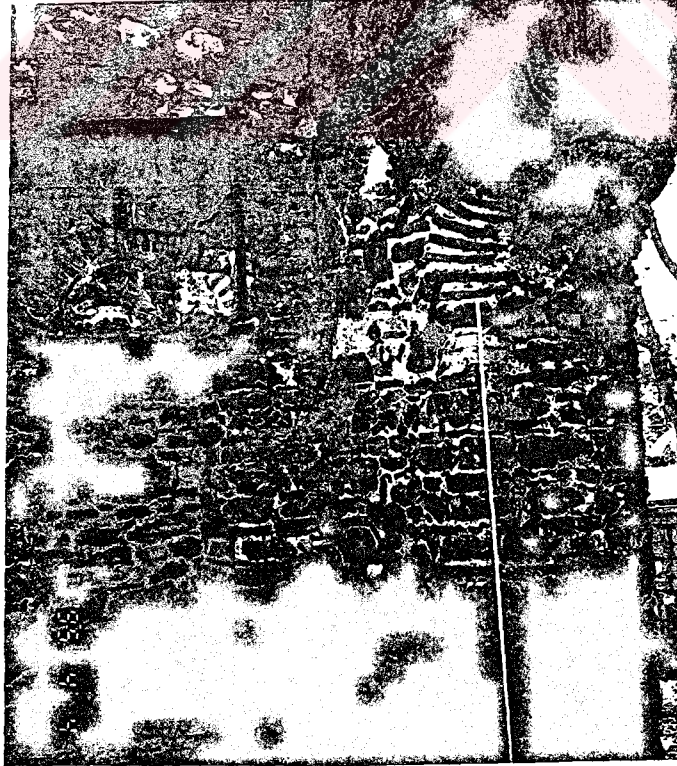
R. 15 Kemer alınlık altı hatıl sistemi

R. 16 Kemer açıklıklarındaki ahşap hatıl sistemi

R . 17 Tepe penceresi hatıl sistemi

R . 18 Yapıda devam eden ahşap hatıl sisteminin niş ve pencere açıklıklarındaki görüntüsü

R . 19 Çift sıra hatlı sisteminin giriş cephesi iç duvarından görüntü

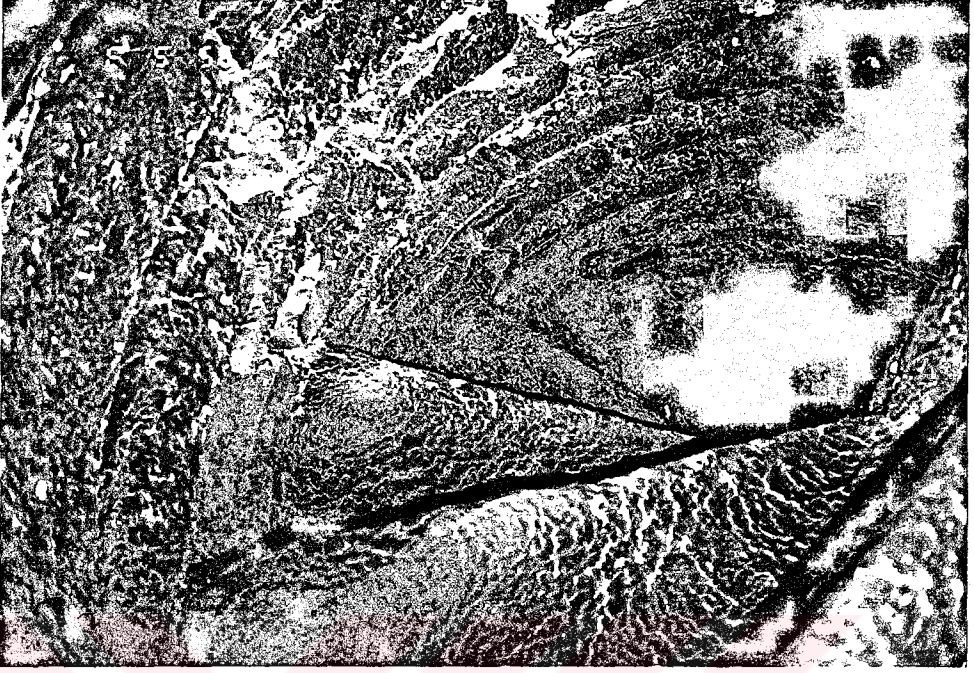
3.2.2. Son Cemaat Yeri : Zemindeki taş dokusundan başka, sütun yerleri ve aralıkları ile ilgili bir bilgi edinilememiştir.

3.2.3. Minare : On yüzeyle, kesme taş örgülü minare kürsüsünün üstündeki dokuz parçalı profilli taş silmeden sonra Türk üçgenli pabuca geçilmektedir. Profilli taş bilezikten sonra tuğla örgülü gövdeyi görmekteyiz. Minare gövdesinde duvar kalınlığı 30 cm'dir.

Giriş kapısı, son cemaat cephesinde yer alan minarenin günümüzdeki mevcut basamak sayısı 64 tanedir. İç kısımda, 57. basamağın alt kısmında 24.5 cm yüksekliğinde 74 cm genişliğindeki parçalardan oluşan bir kesme taş bilezik görülmektedir (R . 20). Bu bilezik dış yüzeye de profilli olarak yansımaktadır (R . 21), (Çizim 12).

Merdiven genişliği, alt kısımda (girişte) 62 cm'den başlayıp son basamakta 54 cm'e düşmektedir. 25 cm yüksekliğindeki taş basamaklar yaklaşık olarak 12 cm minare gövdesi içine girmektedir (R . 22),(Çizim.13). Minarede üç tip basamak görülmektedir.

- 1) Masif taş basamaklar (14. basamağa kadar) (R . 23),
- 2) Üst üste iki parça halinde masif taş basamaklar (45.basamağa kadar),
- 3) Üst üste iki parça halinde bir tanesi masif olan basamaklar (R . 24),
(Çizim . 13a).

R . 20 İç kısımdan görünen parçalı taş bilezik.

R . 21 Dış yüzeye yansıyan profilli, kesme taş bilezik.

R . 22 Minare gövdesi içine giren basamakların görünümü.

R . 23 Masif taş basamaklar.

R . 24 İki parçalı masif taş basamaklar.

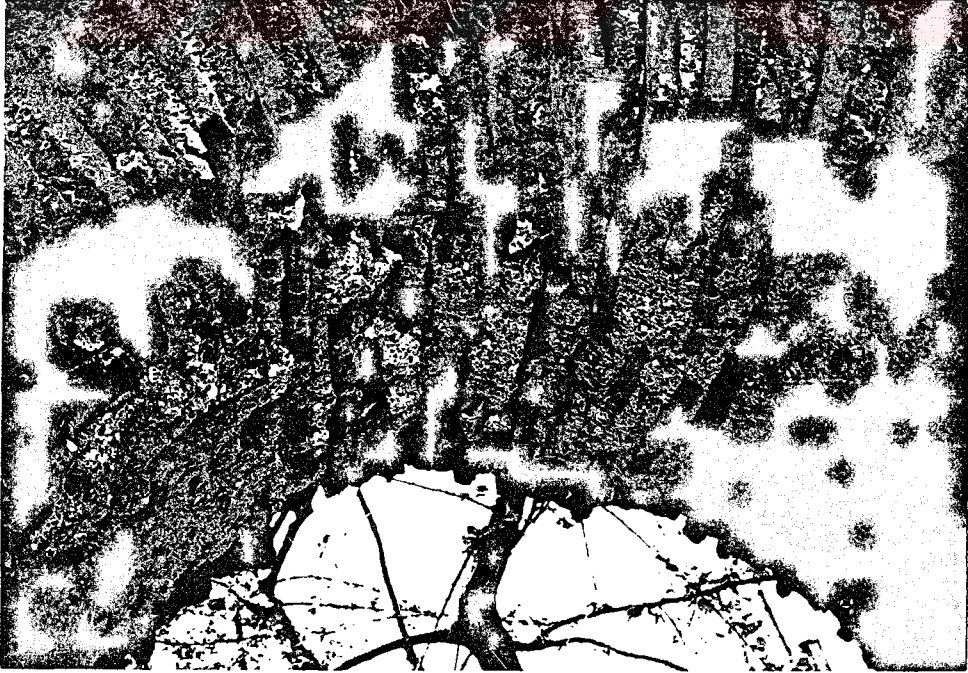
3.3 Yapım Tekniği ve Malzeme Analizi

3.3.1. Ana Mekan : Helvacıbaşı Mescidi'nin duvarları farklı boyutlarda moloz taş (min. 17.5 cm x 8 cm, max. 50 cm x 20 cm) ve tuğla (min. 3 cm x 15.5 cm, max. 3 cm x 28.5 cm) ile örülmüştür. Bağlayıcı olarak kullanılan horasan harcı içinde ortalama tuğla parçaları görülmektedir (3 cm x 1 cm). Duvar yüzeylerinin bazı kısımlarında 1.5 cm kalınlığında horasan sıva parçaları yer almaktadır.

Duvarlarda farklı dönemlerde yapılmış onarımlar görülmektedir. Söz konusu onarımlarda yapının kendi malzemesi tekrar kullanılmış olmalıdır. Yalnızca bağlayıcının yapısında agrega boyut farklılığı izlenebilmektedir. Kesin bir hatla bütün cephelerde aynı ayırımı yapmak mümkün olamasa da, genelde pencere kemerlerinin üst kısmından sonra harçtaki agreg boyut farklılığını görmekteyiz (Üst kısım max. 1 cm, alt kısım max. 0.2 cm). Teğet li kemer pencereleride kullanılan tam tuğla boyutları min. 3 cm x 28cm x 28 cm, max. 3.5 cm x 28.5 cmx 29cm yarım tuğla boyutları ise min. 3 cm x 14 cm x 29 cm, max. 3cm x 16 cm x 29.5 cm'dir (R . 25), (R . 26), (Çizim. 14). Kemer alınlıklarının alt yüzeyinden alt ahşap hatıl sistemi geçmektedir (R . 27).

R . 25 Teğet kemerli pencerelerde tuğla kullanımı.

R . 26 Teğet kemer sisteminin alttan görünümü.

R . 27 Pencere alınlık alt yüzeyinde görülen ahşap hatıl izleri.

Basık kemerli kapıda kullanılan tuğla boyutları min. 3 cm x 28 cm x 29 cm, max. 3.5 cm x 28.5 cm x 29 cm'dir. Kemer alınlığının alt yüzeyinden üç sıra ahşap hatıl sistemi geçmektedir (R . 28), (R . 29), (Çizim . 15).

R . 28 Son cemaat cephesinden giriş kapısının görüntüsü

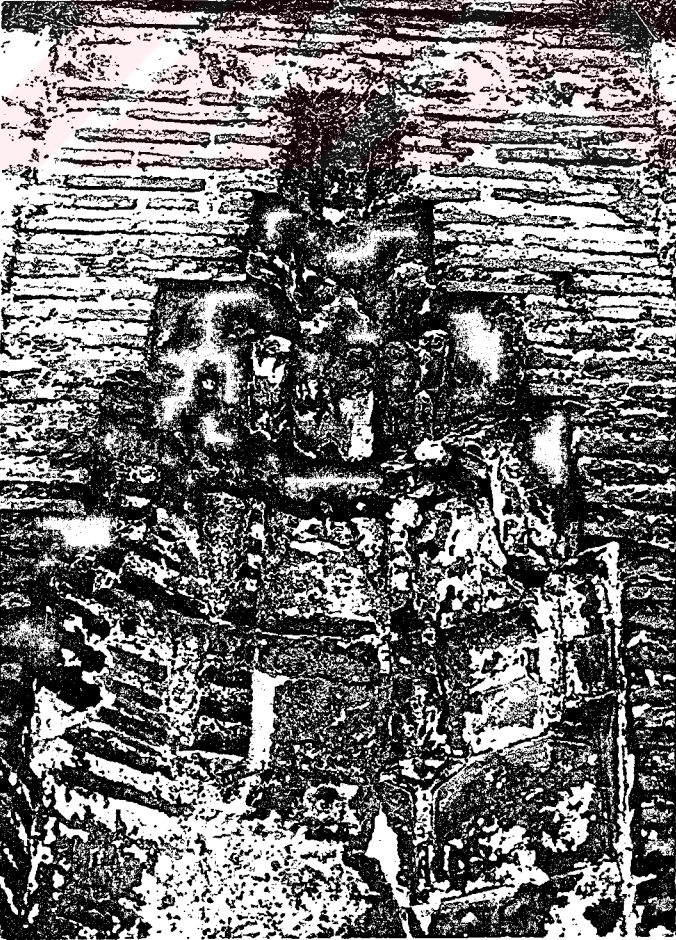
R . 29 Kapının iç mekandan görüntüsü

Son cemaat yerindeki mihrapçık ve içerideki mihrab tuğladan inşa edilmiştir. Mihrapta kullanılan tam tuğla boyutları min. 3 cm x 29.5 cm, max. 3.5 cm x 29.5 cm, yarım tuğla boyutları 3 cm x 13.5 cm'dir. Ayrıca özel üretilmiş köşeli tuğlalarda kullanılmıştır. Mihrapçıkta kullanılan tam tuğla boyutları ise min. 3 cm x 28.5 cm, max. 3 cm x 29 cm, yarım tuğla boyutu 3 cm x 13.5 cm olup köşeli tuğlalarda kullanılmıştır (R . 30), (R . 31), (Çizim . 16).

Yapının kuzey köşesinde tuğla örgü sistemi ile oluşturulmuş çalık köşe yer almaktadır (R . 32). Yapımızdaki kapı ve pencere duvar dışleri taş ve tuğla kullanılarak oluşturulmuştur. (Çizim. 17)

R . 30 Kible duvarında bulunan mihrabın görüntüsü.

R . 31 Son cemaat yerinde bulunan mihrapçı'nın görüntüsü.

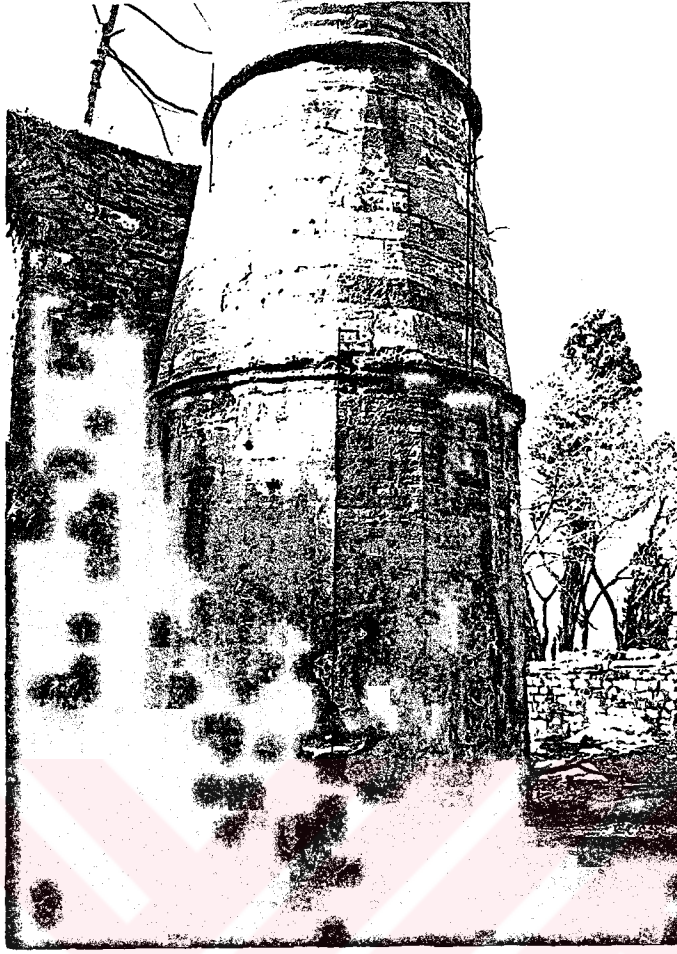

R . 32 Yapının kuzey köşesinde yer alan çalık köşe.

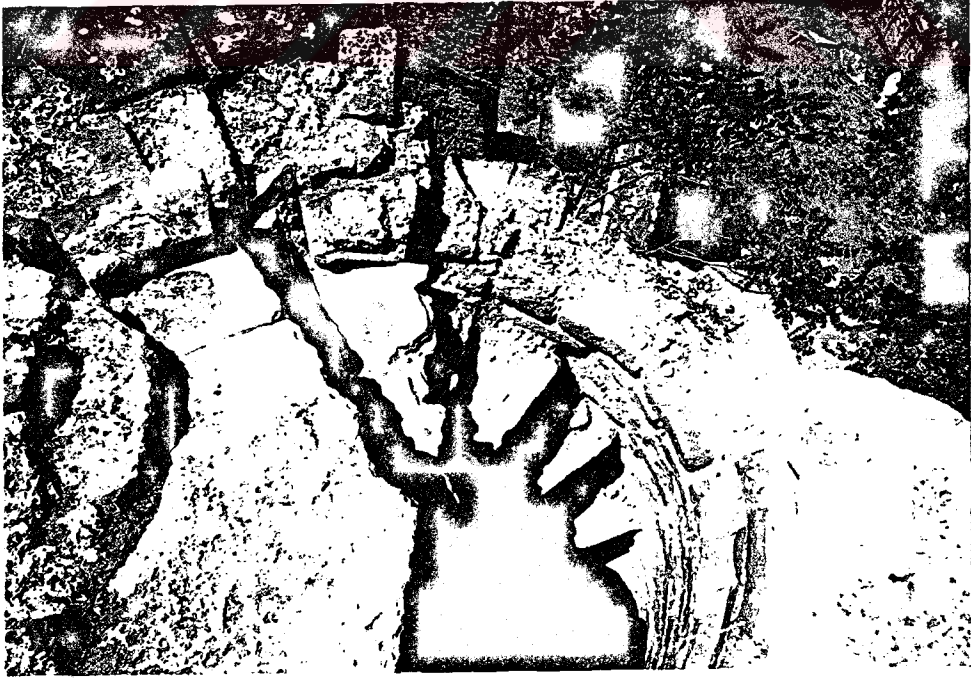
3.3.2. Son Cemaat Yeri : Günüümüzde yalnızca zemindeki taş dokusunu ve giriş cephesinin sağ tarafında yer alan duvar parçasını görmekteyiz.

3.3.3. Minare : Dıştan küfeki taşı ile örülmüş olan minarenin gövde bölümüne kadar olan iç kısımda taş ve tuğla bir arada kullanılmıştır. Dış yüzeyde kullanılan taş boyutları min. (u / h) : 20 cm / 12.5 cm, max. (u / h) : 120 cm / 30 cm, iç yüzeydeki taş boyutları ise min. (u / h) : 14 cm / 10 cm, max. (u / h) : 60 cm / 25 cm'dir.

Minarenin gövdesi ise yelpaze biçiminde tuğlalardan örülmüştür (22.5 cm x 33 cm x 5.5 cm). Şerefe tabanındaki çıkmalar tuğladan örülerek oluşturulmuştur. Bu çıkmalar tuğlaların birbiri üzerine yaklaşık 6 cm kaydırılması ile meydana getirilmiştir (R . 33), (R . 34).

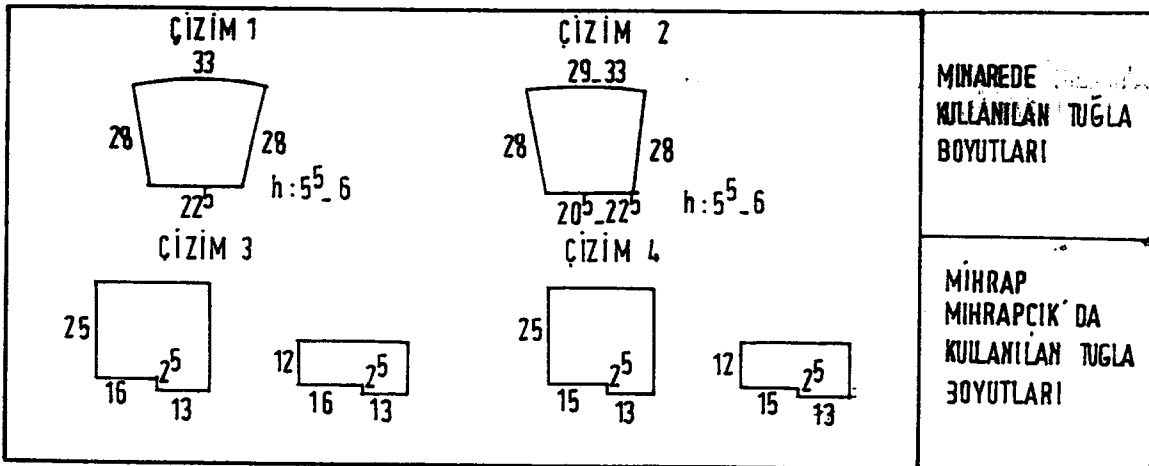

R . 33 Minare kaidesinin görüntüştü

R . 34 Tuğlaların birbiri üzerine kaydırılması ile oluşturulmuş şerefe tabanı

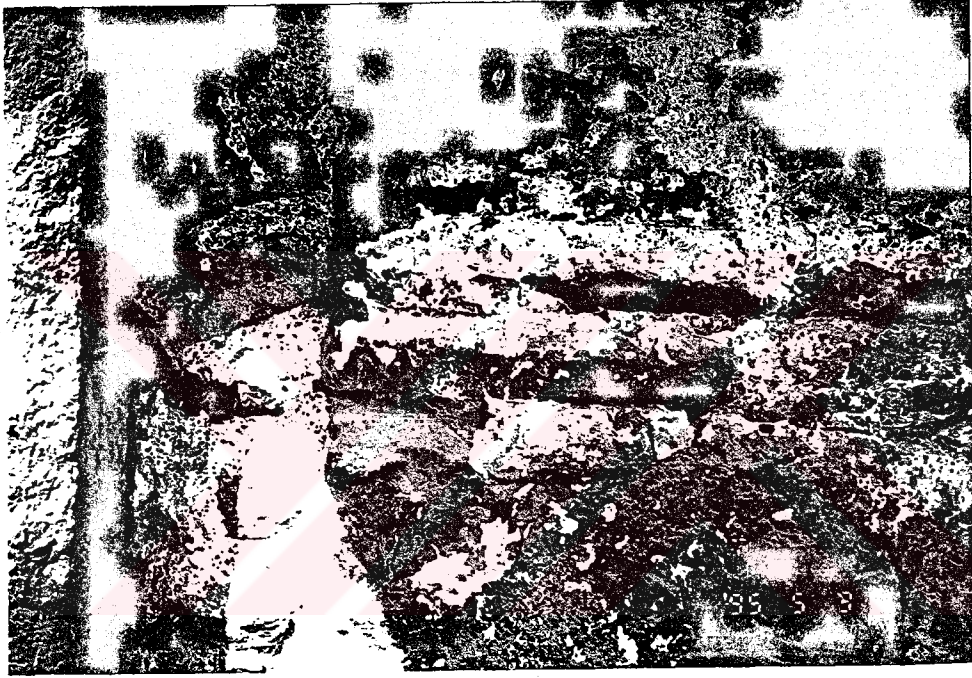
MALZEME ANALİZİ			MERMER	TAŞ		TUĞLA				HORASAN HARC I			
				min.	max.	min.	max.	y. tuğla	köşe tuğ	kolonluk	lagrege	min	max
GİRİŞ CEPHESİ	MİNARE	KÜRSÜ		14/10	60/25	3/10	3/28 ⁵			0	2 ⁵	0.1	0.3
		İÇ DİŞİ		20/12 ⁵	120/30					0	3		0.3
		GÖVDE				çizim 1				6	6		
		ŞEREFİ				çizim 2				5 ⁵	7 ⁵		3
	GİRİŞ KAPISI KEMERİ					3/28	3/28 ⁵			2	6		0.3
	PENCERE KEMERİ					3/28 ⁵ /28 ⁵	3/29/29	3/13 ⁵ /28		1 ⁵	6		
	DUVAR	yüzey	55/17	17 ⁵ /8	36/17	3/8	3/28 ⁵			0.5	3		
		köşe	6 ⁵ /15/14	22/10/39	67/45/20	3/10/28	3/28 ⁵ /28 ⁵						
MİHRAPÇIK					3/28	3/29	3/13 ⁵	çizim 3	3	3 ⁵			
SOL YAN CEPHE	PENCERE KEMERİ					3/28/28 ⁵	3/28 ⁵ /29	3/13 ⁵ /28		2	5		
	DUVAR	yüzey		21/5	51/22	2 ⁵ /10	3 ⁵ /29			1	3		
		köşe	77/14/26	45/11/19	30/21/15								
NİŞ KEMERİ						3/14 ⁵			2	4			
ARKA CEPHE	PENCERE KEMERİ					3/28/28	3/28 ⁵ /29	3/14 ⁵ /28		2	6		
	DUVAR	yüzey		17/7	50/20					1	1 ⁵		
		köşe	20/14/35	53/36/22									
MİHRAP					3/29 ⁵	3 ⁵ /29 ⁵	3/13 ⁵	çizim 4	3	3 ⁵			
SAĞ YAN CEPHE	PENCERE KEMERİ					3/28 ⁵ /29	3/29/29	3/13 ⁵ /28 ⁵		2	5		
	DUVAR	yüzey		15/6	40/14					1	3 ⁵		
		köşe											
MİNARE PENCERESİ KEMERİ						3/14 ⁵			1	4			

4. Bozulma Nedenleri

4.1 Yapı Öğeleri

4.1.1. Ana Mekan: Yapı asırlardır doğanın ve insanların neden olduğu zararlar karşısında iyice harap olmuştur. Mescid'in günümüzde çatısı yoktur. Yapı tamamen dış fiziksel koşullara açıktır.Duvarlar daha öncede değinildiği gibi yer yer pencerelere kadar yıkılmış durumdadır.Özellikle üstte bulunan teppe pencerelerinin kemerleri daha çok zarar görmüştür.Pencerelerin söveleri mevcut değildir.Kapıda bulunan mermer söve ise muhdestir.Bunuda duvardaki mevcut kapı dışından anlamak mümkündür (R . 35).

R . 35 Duvardaki mevcut kapı dışı.

4.1.2.Son Cemaat Yeri : Daha öncede değindiğimiz gibi yapının son cemaat yerine ilişkin tüm yapı öğeleri tamamen yok olmuştur.

4.1.3. Minare : 18. yy'da onarım görmesine karşın günümüzde sadece şerefe altı tabanına kadar mevcuttur. Fiziksel etkilere tamamen açıktır.

4.2 Malzeme

4.2.1. Taş : Yapı uzun süre dış etkilere açık olması nedeniyle süratle tahrip olmakta ve duvar örgüsü bozulmaktadır. Yıkık duvarlarda ve minarede yer yer çeşitli bitkilerin büyümeğe başladığı görülmektedir.

Belirli zamanlarda yapı içerisinde yaşamış olanlar burada ateş yakmış ve minareyi'de baca olarak kullanmışlardır. Günümüzde ana mekan çeşitli cinste ağaçlar ve çalı gurupları

ile kaplanmışlardır.

4.2.2. Tuğla : Yapının duvarlarında ve pencere kemerlerindeki tuğlalar yapının dış etkilere açık olması nedeni ile tahrip olmuştur.

4.2.3. Harç : Yapıda bağlayıcı olarak kullanılan horasan harcından özellikle üst kotlarda çözümler görülmektedir.

4.2.4. Ahşap : Duvar içlerinde belirli kotlarda hatıl olarak kullanılan ahşapta esmer çürüklük adı verilen hastalık meydana gelmiştir. Kullanılan ahşabın meşe odunu olduğu İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü, Odun Biyolojisi ve Odun Koruma Teknolojisi Anabilim Dalı'nda yapılan lif sayımı ve lif yönleri tespiti yapılarak belirlenmiştir.

5. Restitüsyon Önerisi:

Daha öncede değinildiği gibi 19.yy İstanbul mescitlerinin çok azı günümüze gelebilmiştir. Bunların bir kısmı harap durumda, bir kısmında yanlış restorasyon ve sonradan eklenen kısımlar nedeni ile büyük ölçüde bozulmuş ve tarihi değerlerini yitirmişlerdir.

Günümüze harap olarak ulaşan Helvacıbaşı Mescidinin restitüsyon önerisi incelenen eş dönemli mescitler ve özellikle Helvacıbaşı Mescidinde yapılan aşağıdaki tespitler doğrultusunda tasarlanmıştır.

1) Mescidin mihrap ve sol yan cephesinde bulunan kirpi saçak başlangıcı yapının yüksekliği hakkında bilgi vermektedir.

2) Yerinde yapılan araştırmalarda yapının çatısıyla ilgili bir bilgi edilememiştir. Ancak incelenen mescitlerden elde edilen bilgiler doğrultusunda dikdörtgen mekanların kırma veya beşik çatıyla örtüldüğü daha önce belirtilmişti. Ayrıca yapının farklı doğrultuda iki kenarında bulunan kirpi saçak izleri mescidin çatısının kırma çatı olduğunu göstermektedir. Türk Alman Arkeoloji Enstitüsü arşivinden elde edilen (1965) fotoğrafta kirpi saçak detayını görmekteyiz. (R.36)

3) Yapının pencere sistemine ait bir modül sol yan cephede görülmektedir.

4) Duvarlardaki dış boyutlarından yaklaşık olarak sove malzemesi olarak eş dönemli mescitlerde kullanılan kesme taş kullanılmış olup pencerelerde 16/18 cm (9/d) kapıda (9/d) 19/28 cm boyutlarındadır.

Temel izleri bir son cemaatyerinin varlığını ispatlamakta ise de çatısı ve taşıyıcı sistemi hakkında bir bulguya rastlanamamıştır.

5) Son cemaat yerinin zemin katı giriş cephesinin sağ tarafındaki duvar parçasının üst hizasının devam ettirilerek üzerine kaplama yapılmasıyla oluşturulmuştur. (harç: 3 cm, tuğla: 5 cm) Bu hiza cephedeki pencere ve mihrapçık alt hizasına uygundur.

6) Son cemaatyeri eş dönemli mescitlerde olduğu gibi çatı ile örtülüp kurşunla kaplanmıştır. Çatıyı ahşap dikmeler taşımaktadır.

7) Yapılan incelemelerde genelde ana mekan içinde yer alan kadınlar mahfilinin yüksekliği yapının mevcut pencere modülündeki tepe penceresi ve alt pencere arasındaki doluluktan belirlenmiştir.

8) Mescidin duvar yüzeylerinde 1.5 cm kalınlığında horasan sıra parçaları tespit edilmiştir. Mihrap ve mihrapçık yerindeki mevcut geometrik şekillerinden detaylarının çıkarılması mümkün olabilmektedir.

9) Yapının taşıyıcısı, yapım sistemi ve malzemesi ile ilgili bilgiler yerinde tespit edilmiştir. Bölüm 3'de ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

10) Daha öncede belirttiğimiz gibi Semavi Eyicenin " İstanbul Minareleri " isimli makalesinde Helvacıbaşı Mescidinin minaresinin 18.yy sonlarına ait olduğu belirtilmiştir. Aynı makalede Tophane Ocağı Mescidi Minaresi (1770) Tophane Cezeri Kasım Paşa Camii Minaresi (18.yy) Eyüp Atık Ali Paşa Camii Minaresi (18.yy) Karagümruk Kürkcübaşı Camii Minaresi (18.yy) Topkapı Abdullah Ağ Camii Minaresi (18.yy) minarelerinin 18.yy da tekrardan yapıldığını ve bunlardaki en belirgin özelliklerin şerefe altlarındaki burmalar ve şerefe korkuluklarının tezyinatlı olmasıdır.

Resim . 36

6. Restorasyon Önerisi:

Restitüsyon projesi restorasyon projesi olarak kabul edilmiştir.

Restorasyon kriterleri seçilirken mescidin uygun bir fonksiyon kazanması ilke olarak benimsenmiştir.

Yapılan Onarımlar :

- Rutubete maruz kalan taşlar çürütülerek değiştirilmiş ve yıkık durumdaki duvarlar örülmüş ve sıvanmıştır.
- Yapının örtü sistemi asma çatı olarak yapılmıştır. (çizim)
- Kırpi saçak tamalanmıştır. (çizim)
- Tepe pencerelerinin dışlıkları, alt pencerelerin lokma parmaklıkları, taş söveleri, alınlık taşları (sıvadan) ahşap doğramaları, kapının taş sövesi ve ahşap doğraması hazırlanmıştır.
- Kadınlar mahfili ve son cemaat yeri tamamlanmış sistem olarak eş dönemli mescitlerden Hamam Mescit'de kullanılan detaylar kullanılmıştır. (çizim, foto)
- Döşeme malzemesi olarak altıgen tuğla kullanılmıştır.
- Mihrap ve mihrapçık mevcut detaylardan gidilerek alçıdan onarılmıştır.
- Minare şerefe döşemesinin petek kısmına kadar olan bölümü, orjinal tuğlaların şekil ve ölçüsünde dökülmüş imitasyon tuğla ile tamamlanmıştır. Yapıya kazandırılacak işlevden dolayı minarenin mevcut yüksekliği korunmuştur.
- Mescit avlu duvarları, harpuştaları, bahçe tanzimi yapılmış ve bahçenin batı bölümünde w.c teşkil edilmiştir.
- Elektrik, su ve kanalizasyon bağlantıları yapılmıştır.(çizim 25.....29)

Çevre Önerileri :

Helvacıbaşı Mescidinin yakın çevresinde yapılan analizde, eski yapıların yıkılıp, gerekli şartları yerine getirmeyen, bölgenin mevcut tarihi dokusunu zedeleyen bir yapılaşmanın yer aldığını görmekteyiz.(Analizler)

Mim. Faruk Tuncer, 1986 yılında yapmış olduğu " Kadirga Sokullu Mehmet Paşa Camii Çevresi Fiziksel Gelişimi ve Mimarlık Özelliklerindeki Değişimler isimli tezinde 1965-75 yılları yapılan ve yıkım analizleriyle 1985 yılında yapılan analizlerde bölgenin büyük bir ölçüde değişim geçirdiği ve yapıların büyük bir kısmının son yirmi sene içinde yeniden yapıldığını" belirtmiştir. (şekil)

1986-1996 yapılan ve yıkım analizlerine baktığımız da bölgenin homojen tarihsel dokusunu giderek kaybettiğini görmekteyiz.

Mevcut durumu korumak için önerilerimiz:

- Eski yapıların korunmasında " Yıkılmadan Restorasyo'nun " ilke olarak kabulü,
- Yeni yapılanmalarda çevre değerlerine uyum sağlayan, bölge karakterlerine uygun malzeme kullanılmalı.
- Gabari ve doluluk-boşluk ve çıkımlar ölçeğinde çevredeki mimari değerlerle uyum sağlanmalı.
- Bölge karakterine ters düşmeyecek ticaret fonksiyonlarına izin verilmesi ve bunun planlı bir şekilde yapılması.
- Çevredeki boş alanlarda, yeşil alan düzenlenmesine gidilmesi.

1546 tarihinde yıkılana değin mescit olarak kullanılan yapıya günümüzde kazandırılacak işlevler ya tarih boyunca devam ettirdiği dinsel işlevini vermek yada farklı bir işlev kazandırmak olarak düşünülebilir. Bu araştırmada söz konusu mescit için restorasyonda Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait, bir "Araştırma Kütüphanesi " olarak işlev verilmiştir.

Helvacıbaşı Mescidi'nin yanında Kadırga Sokullu Camii'nin bulunması nedeniyle küçük boyutta bir mescide günümüzde ihtiyaç duyulmamaktadır. Bu nedenden dolayı "Araştırma Kütüphanesi" işlevinin kazandırılması ve zaman zaman bahçesinde de sanatsal etkinliklerin düzenlendiği bir mekan olarak kullanılması kanımızca daha uygun olacaktır. Bugün vakıflarda böyle bir mekan eksikliği vardır. Restorasyon önerisi'de bu ikinci işlev doğrultusunda tasarlanmıştır.

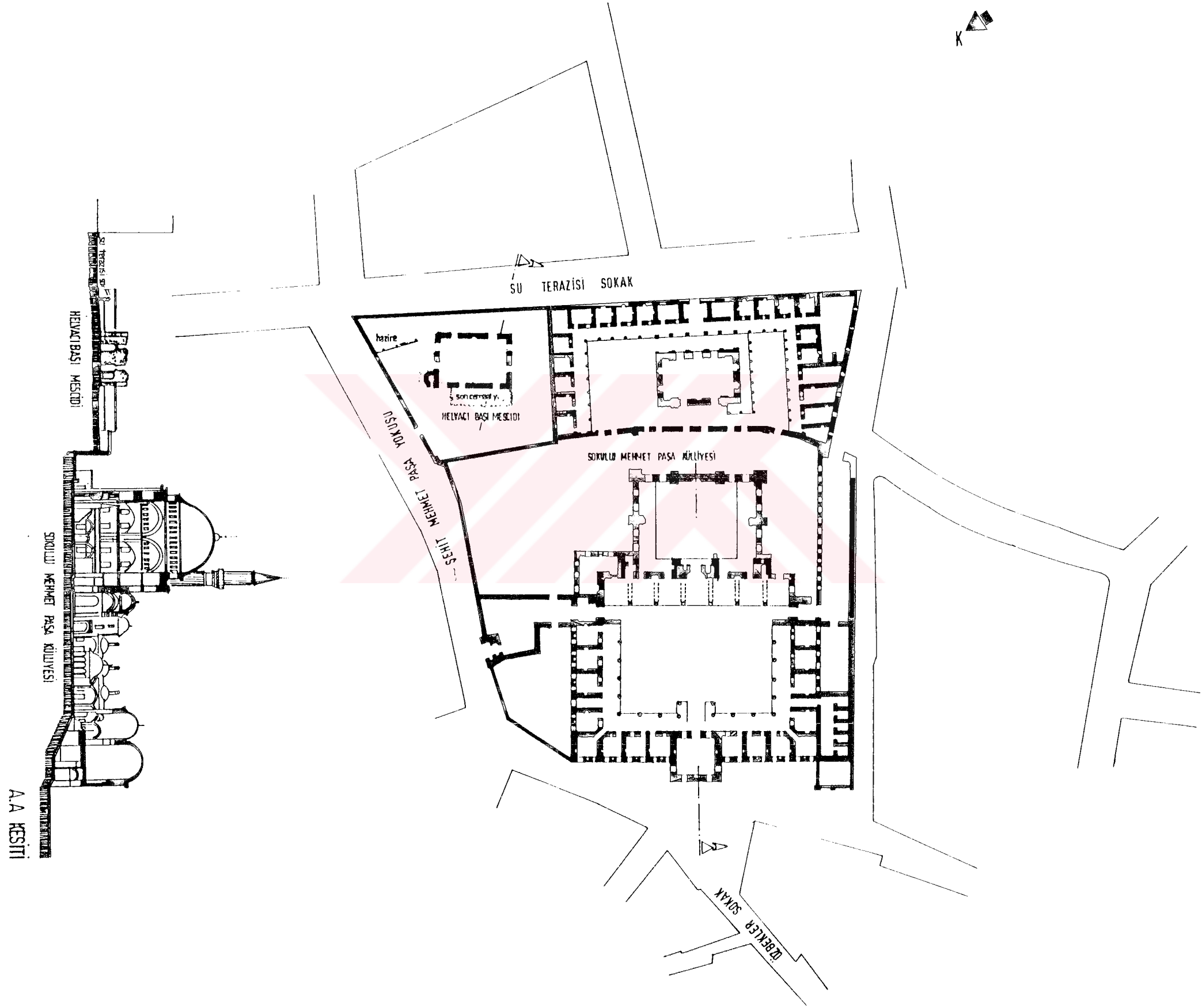
Mescid ana mekan (93m²), kadınlar mahfili (22m²) olmak üzere toplam 115m² lik bir alana sahiptir. Kütüphanelerin tasarım ilkelerinden yola çıkılarak alanın 1/3'ü okuyucuya 2/3'nü ise proje ve fotoğraf arşivi, kitap ve görevlilere ayrılarak tasarım yapılmıştır. Böylece okuyucuya yaklaşık 40m² , diğer bölümlere ise 75m² bir alan kalmıştır. Okuyucu bölümlerinde kişi başına gerekli olan alan 1.5m² dir. Bu da okuyucu bölümünde 25 kişinin çalışmasına olanak vermektedir. (ana mekan 18 kişi, kadınlar mahfilinde 7 kişi) Kütüphanede iki görevlinin çalışması yeterli olup, kişi başına 4-6m² lik bir çalışma alanı hesap edilerek 10m² bir alan düzenlenmiştir. (Çizimler 25... 29)

HAMAM MESCİD (RUMELİ HİSARI)

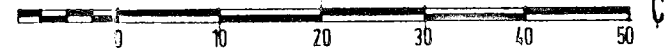

SON CEMAAT YERİ AHŞAP DİKME DETAYI

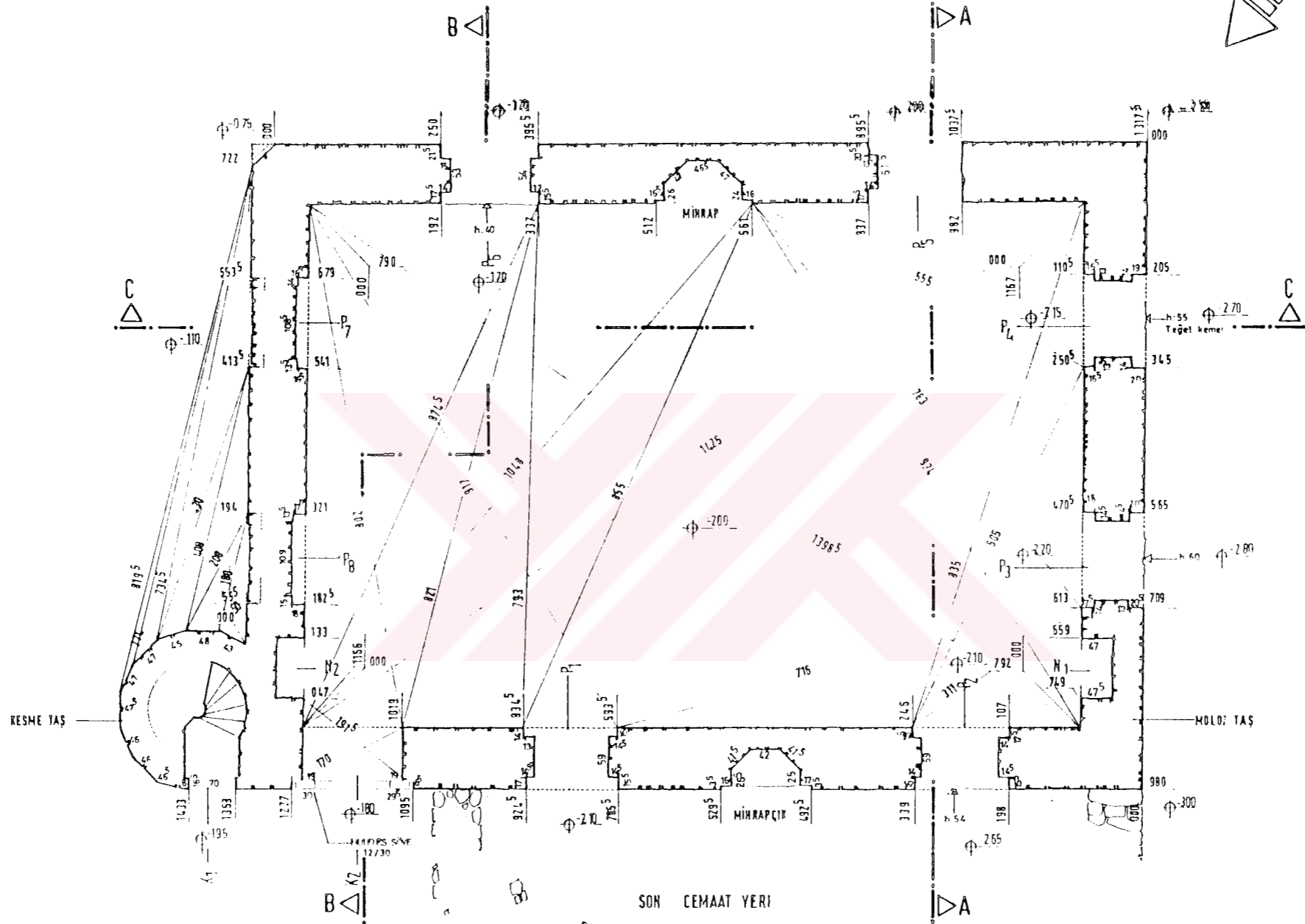

A.A KESİTİ

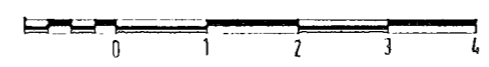

HAZİRE

PLAN Ö: 1/50

NOT: YAPIDA 3000 KOTU KEMER ALTI NİZASINDAN ALINMIŞTIR

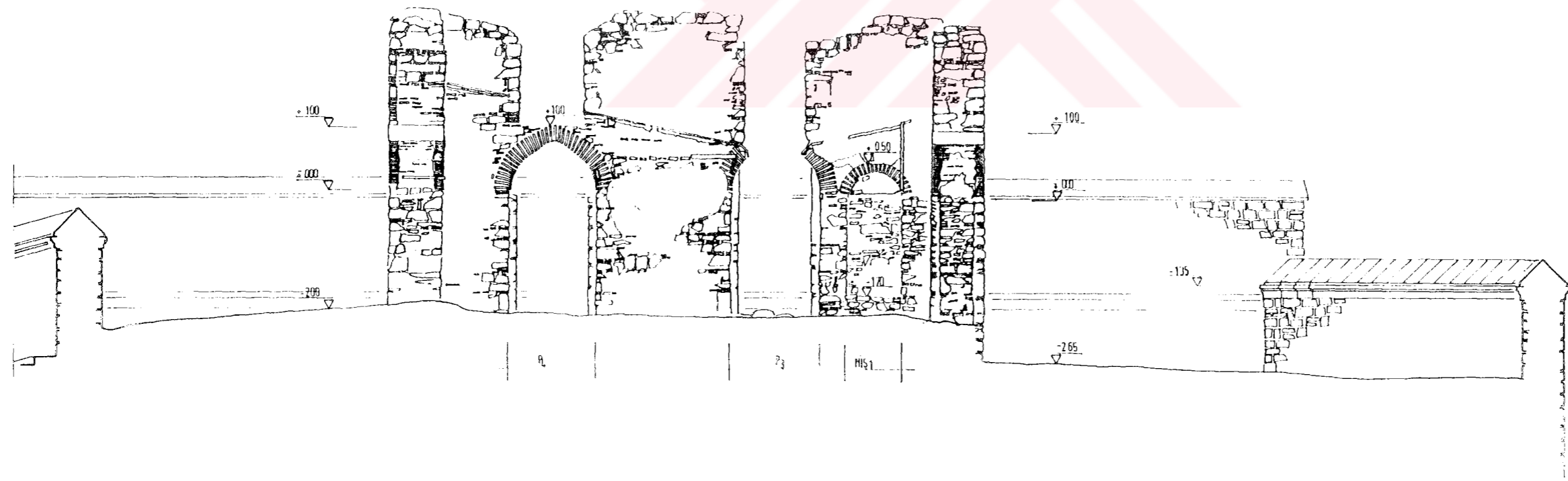

ÇİZİM_2

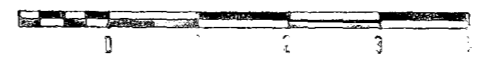
ŞEHİT MEHMET PAŞA YAKUŞU

RESME TAŞ

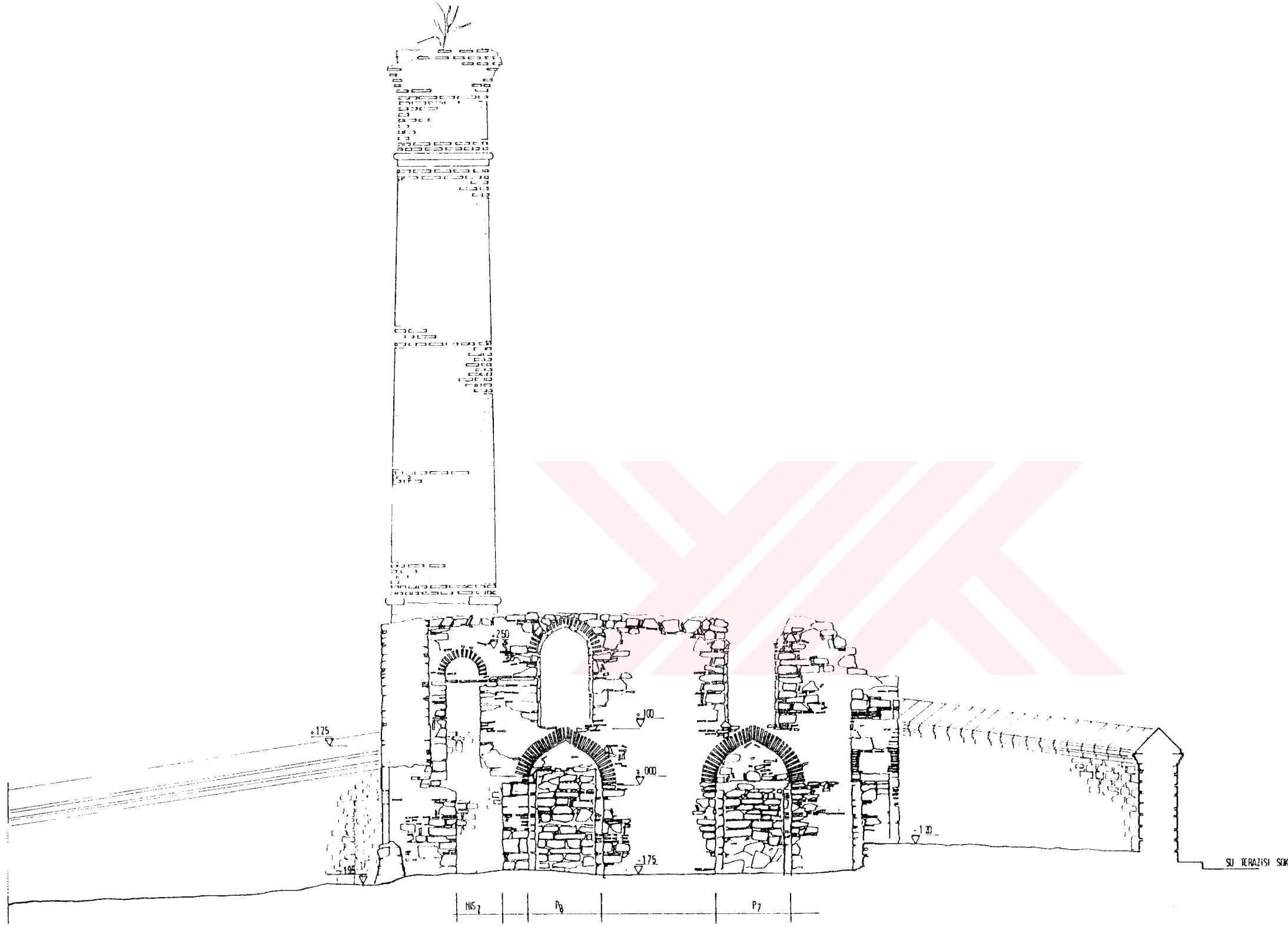
MOLO: TAŞ

A-A KESİTİ Ö: 1/50

ÇİZİM-

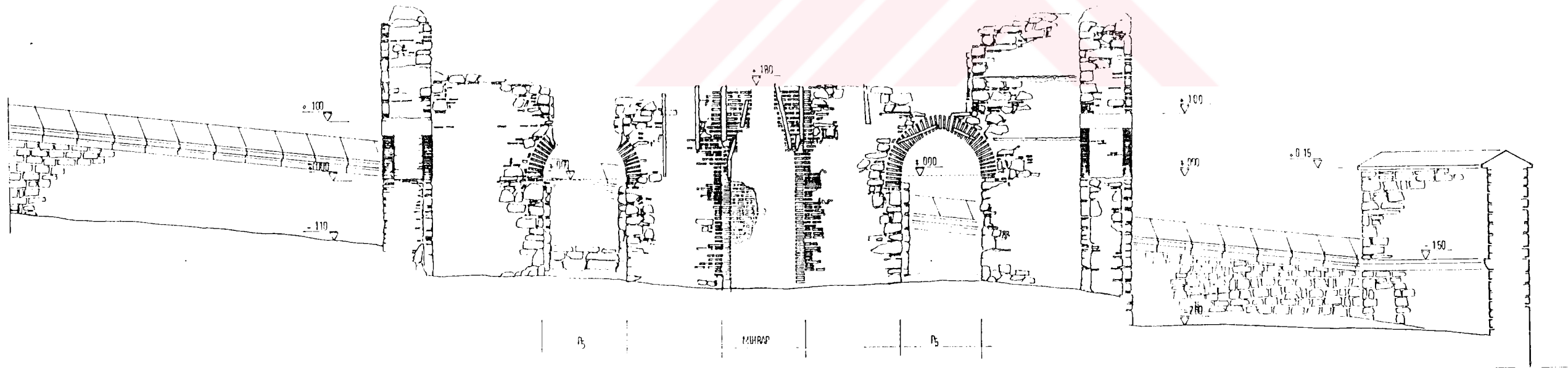

SU YERAZISI SIK

B-B KESİTİ Ö: 1/50

ÇİZİM-5

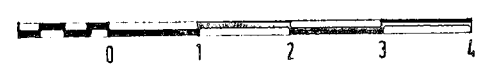
C-C KESİTİ Ö: 1/50

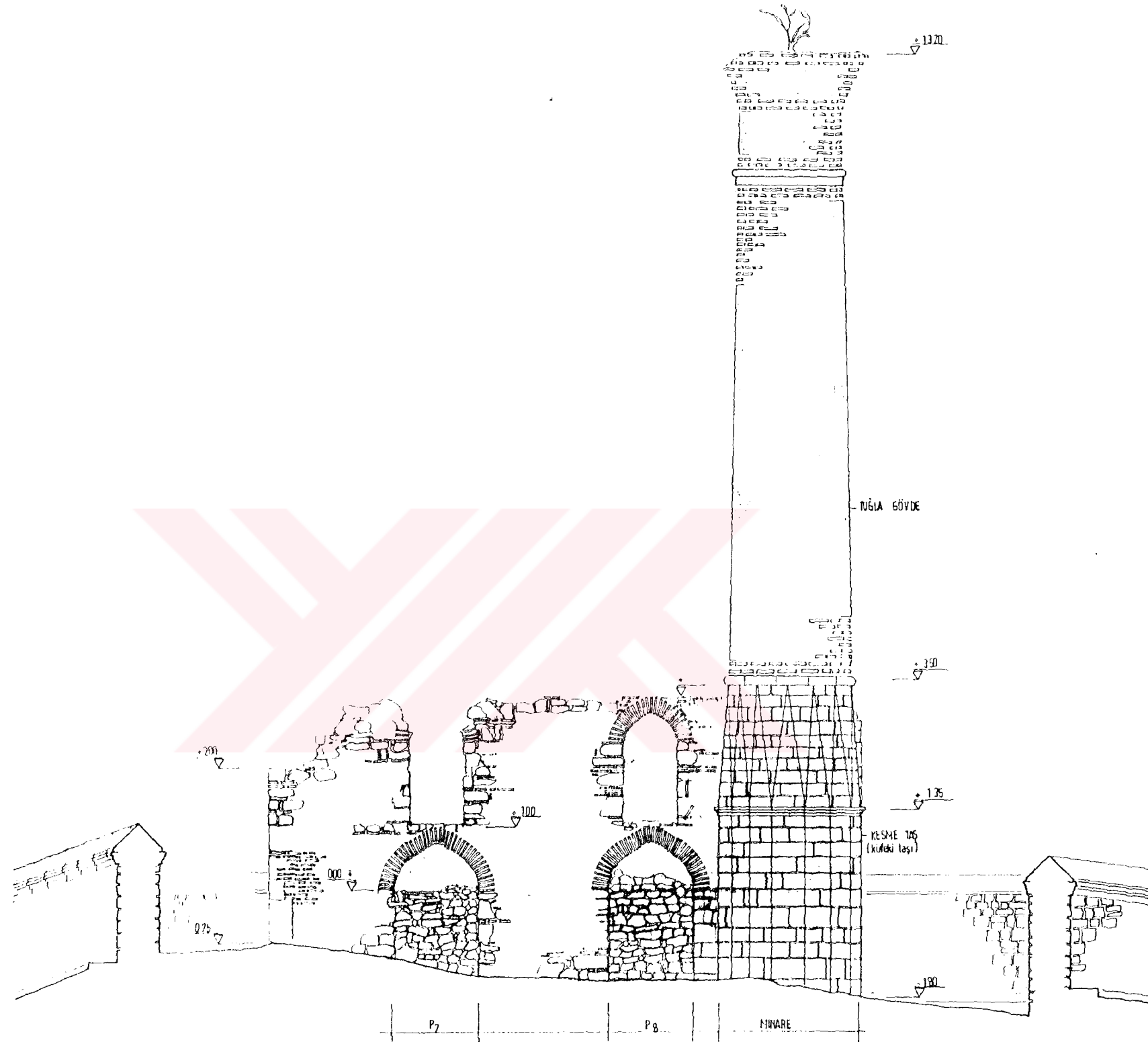
ÇİZİM-7

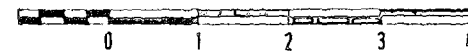
GİRİŞ CEPHESİ Ö: 1/50

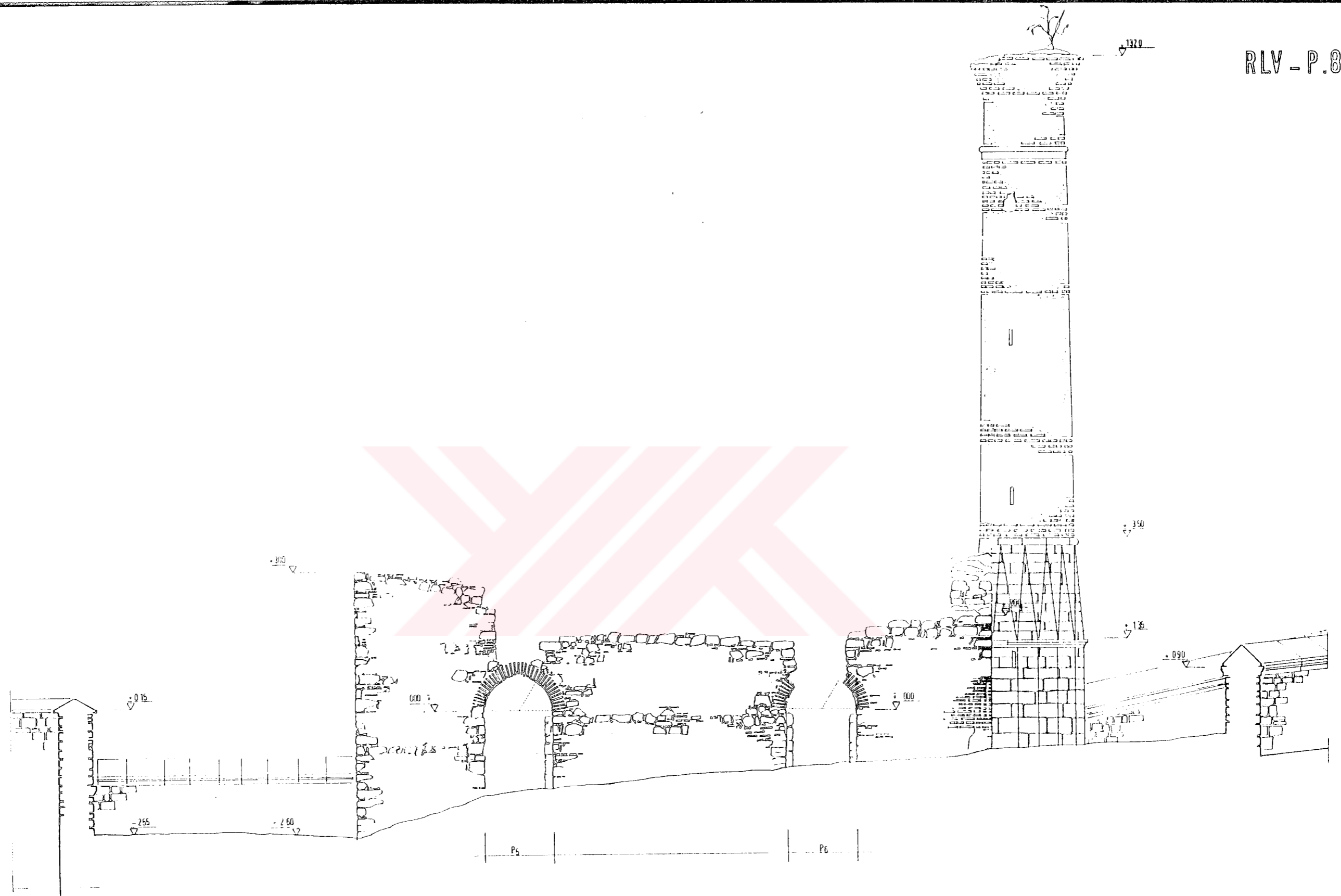
ÇİZİM-3

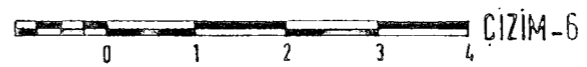
SOL YAN CEPHE Ö: 1/50

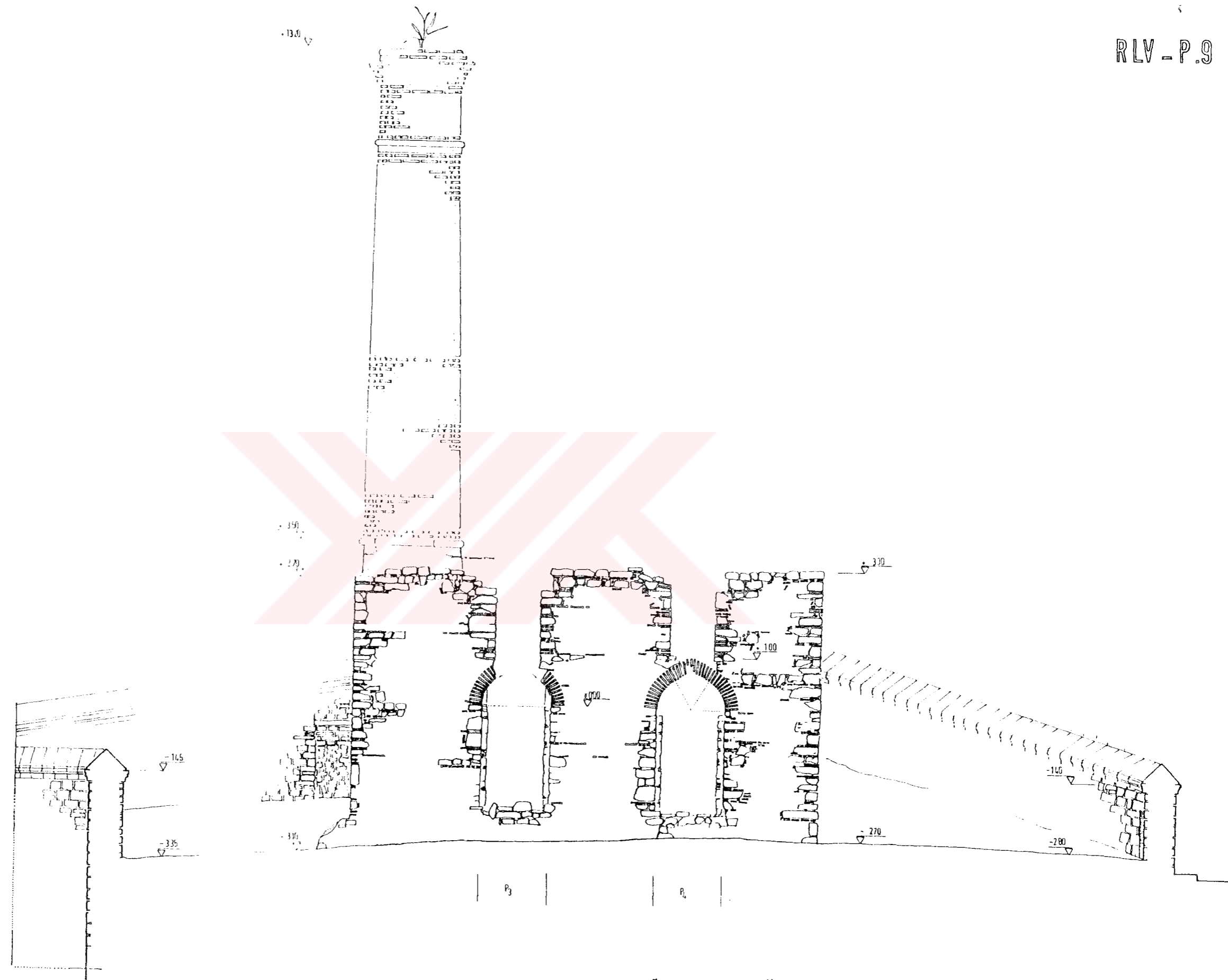

CİZİM - 4

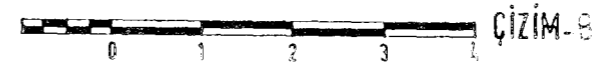

ARKA CEPHE Ö: 1/50

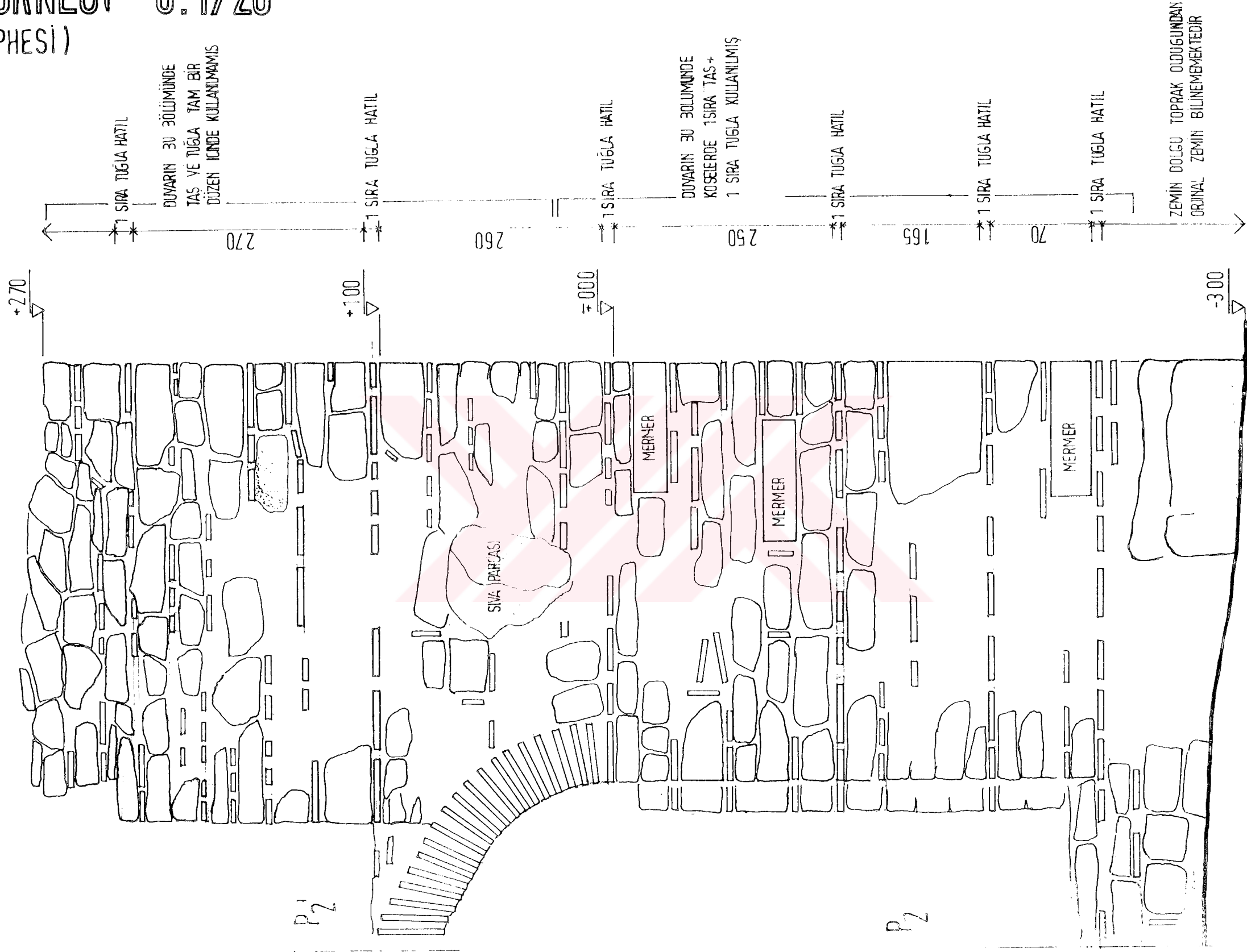
SAĞ YAN CEPHE Ö: 1/50

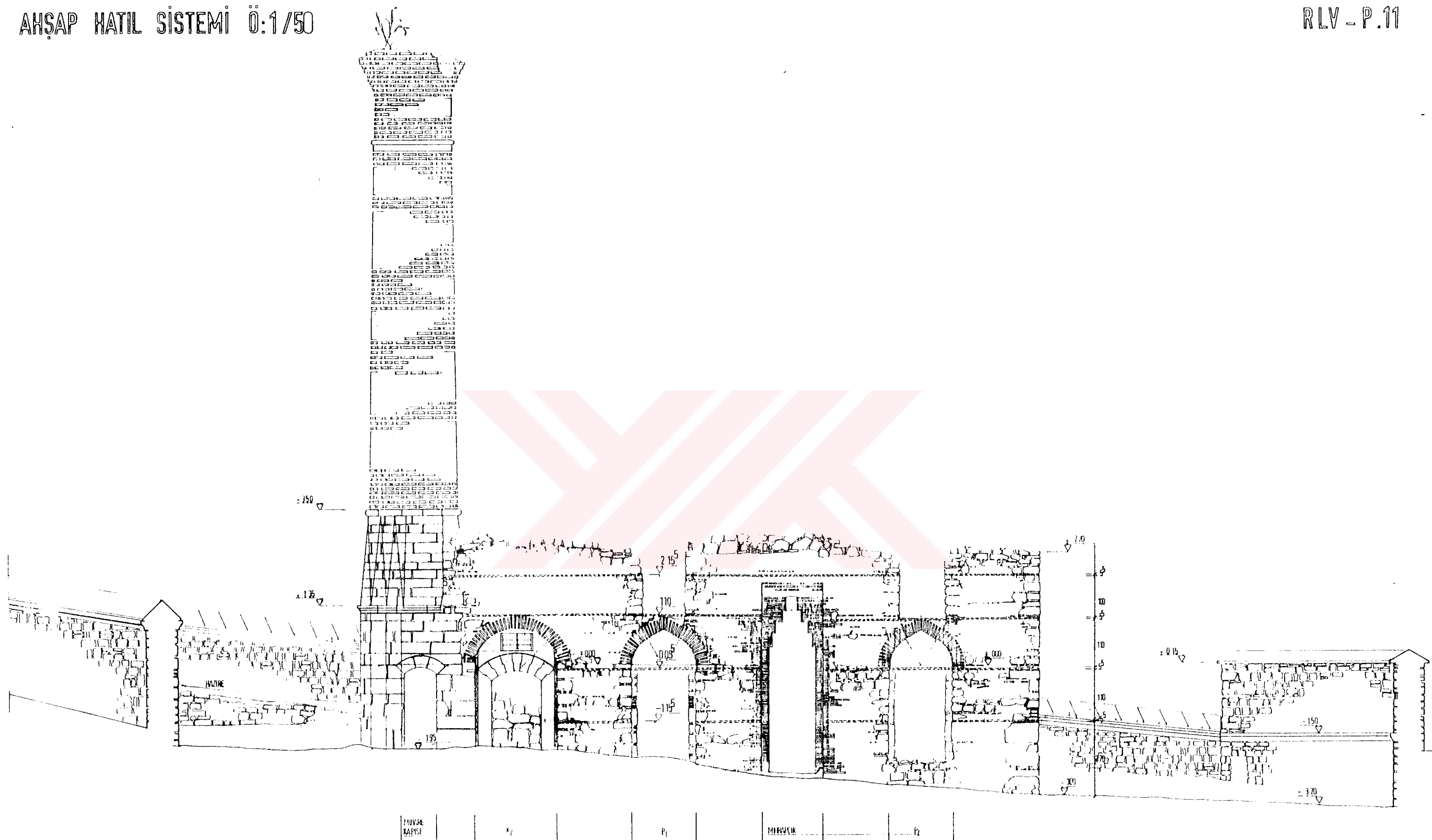
DUVAR ÖRNEĞİ 0:1/20

(GİRİŞ CEPHESİ)

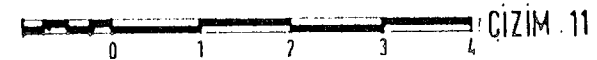
RLV - P.10

ÇİZİM 10

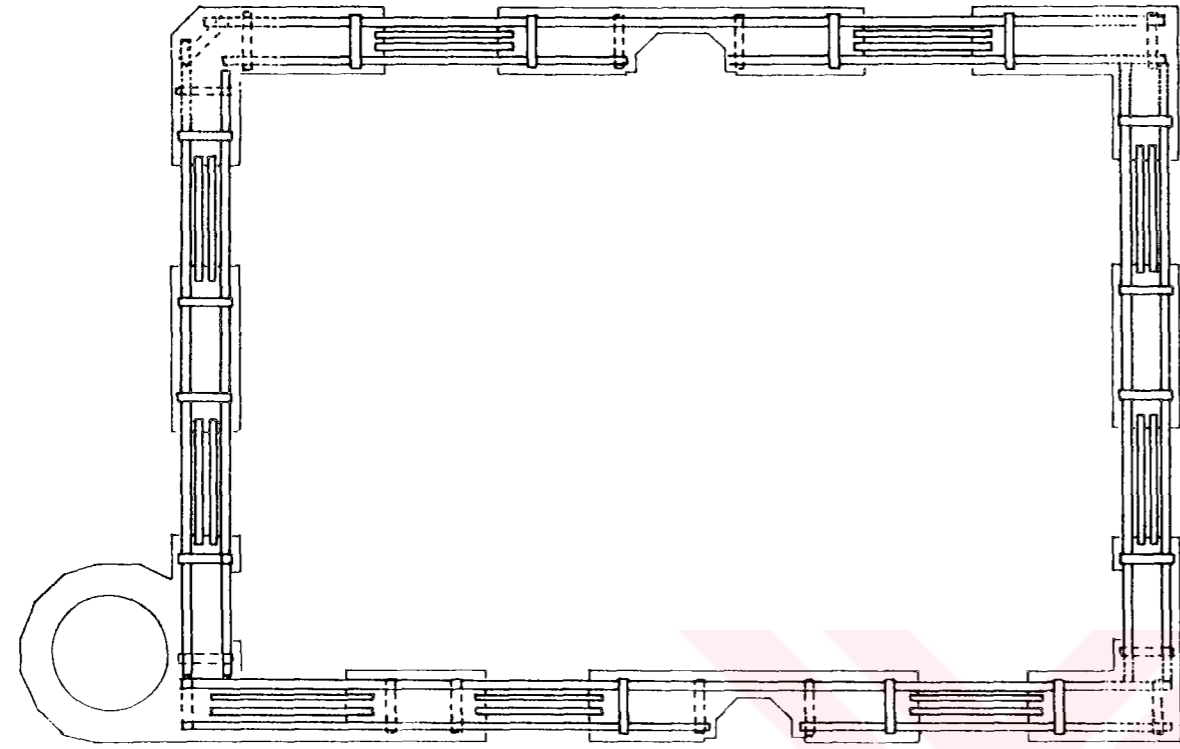

GİRİŞ CEPHESİ Ö: 1/50

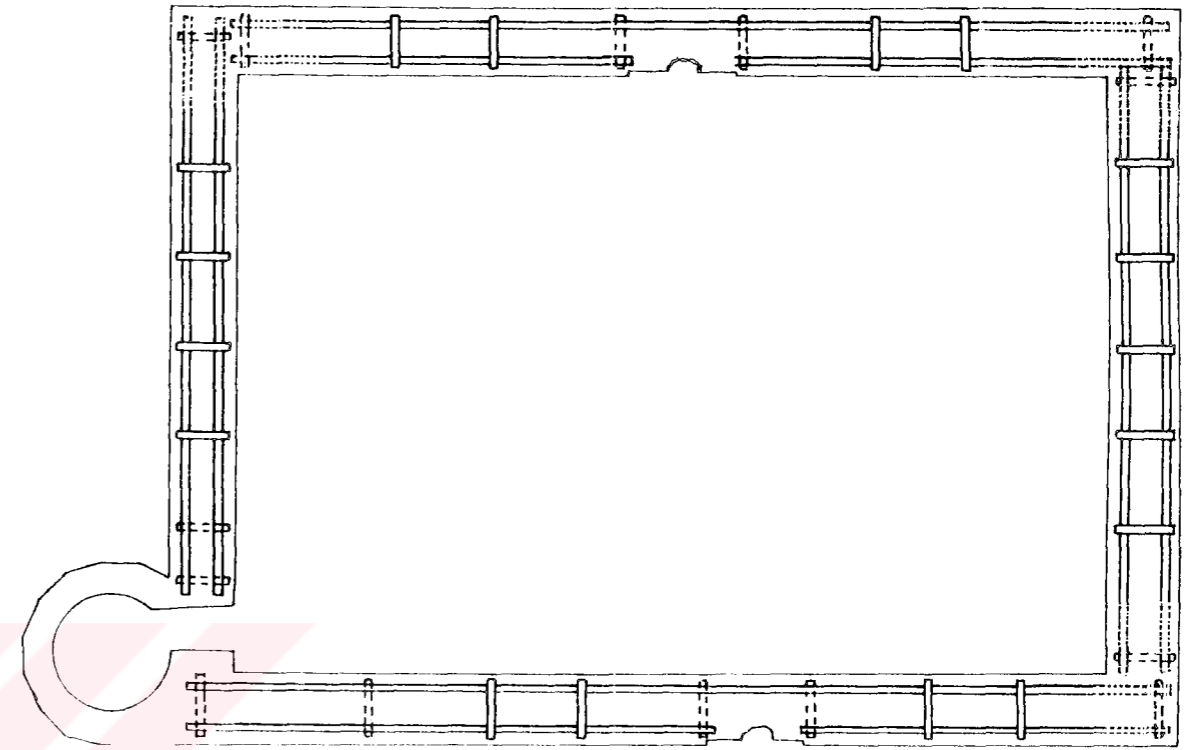

AHŞAP KATIL SİSTEMİ Ö:1/50

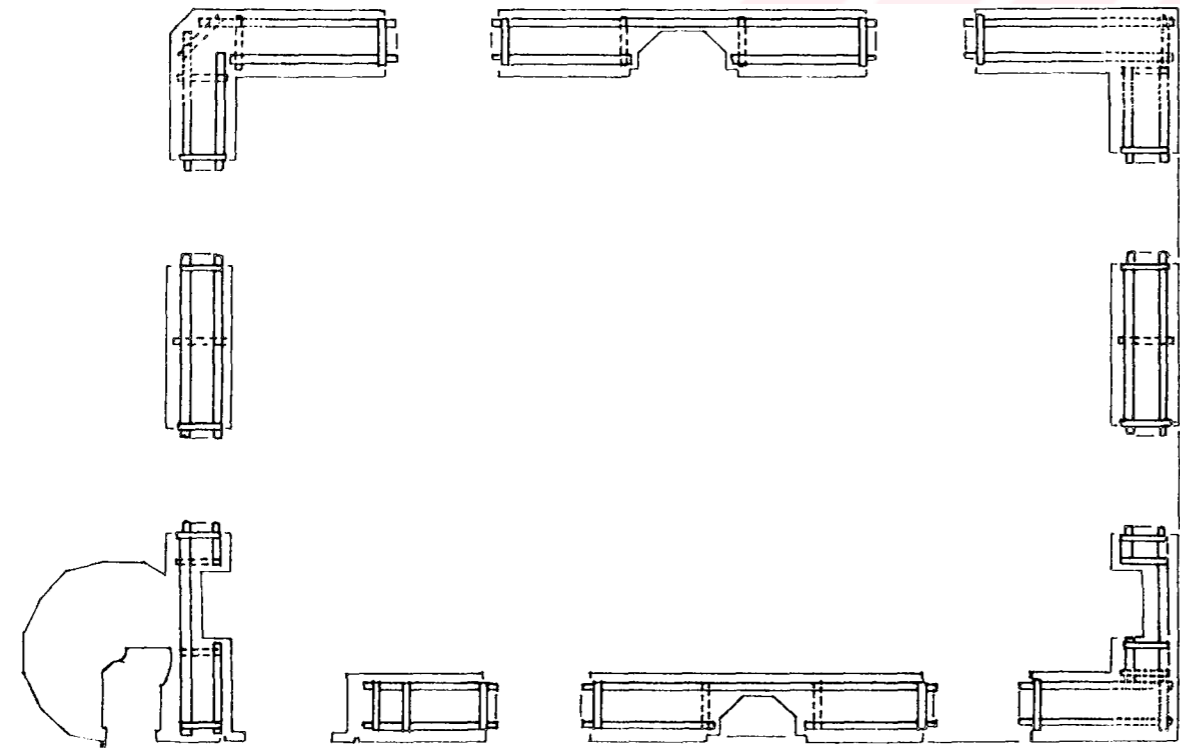
RLV-P.11a

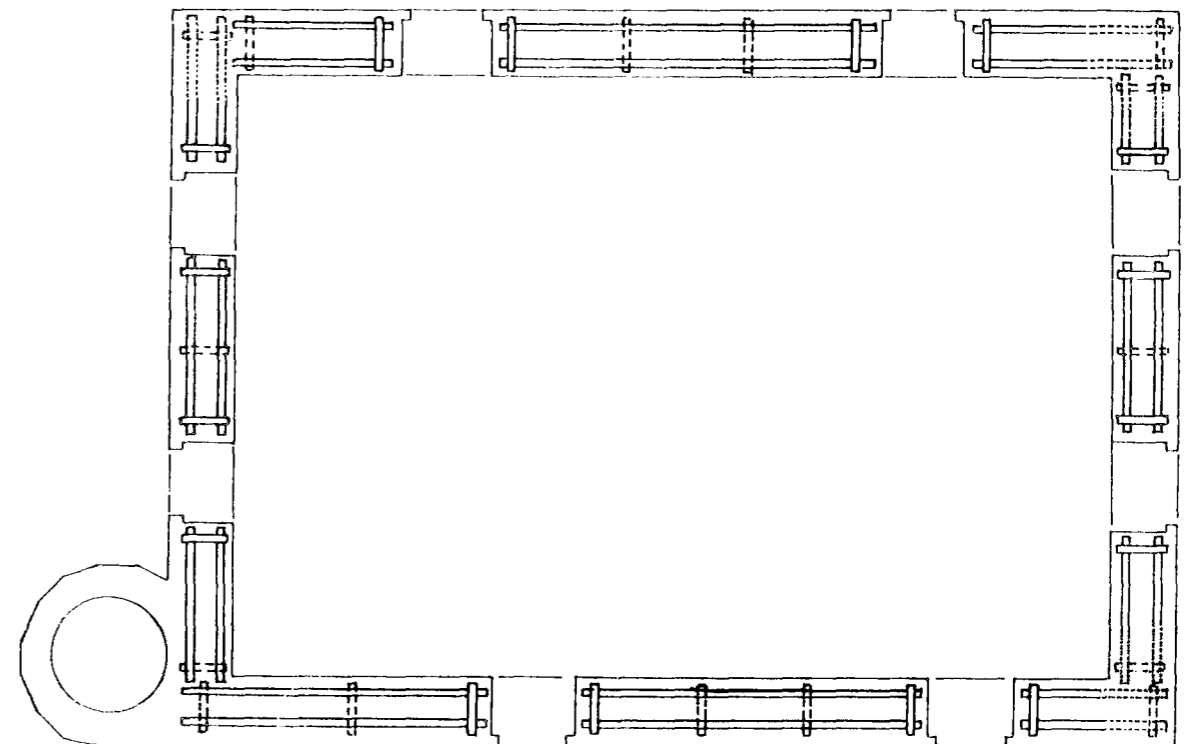
KOT: -0.05

KOT: 1.10

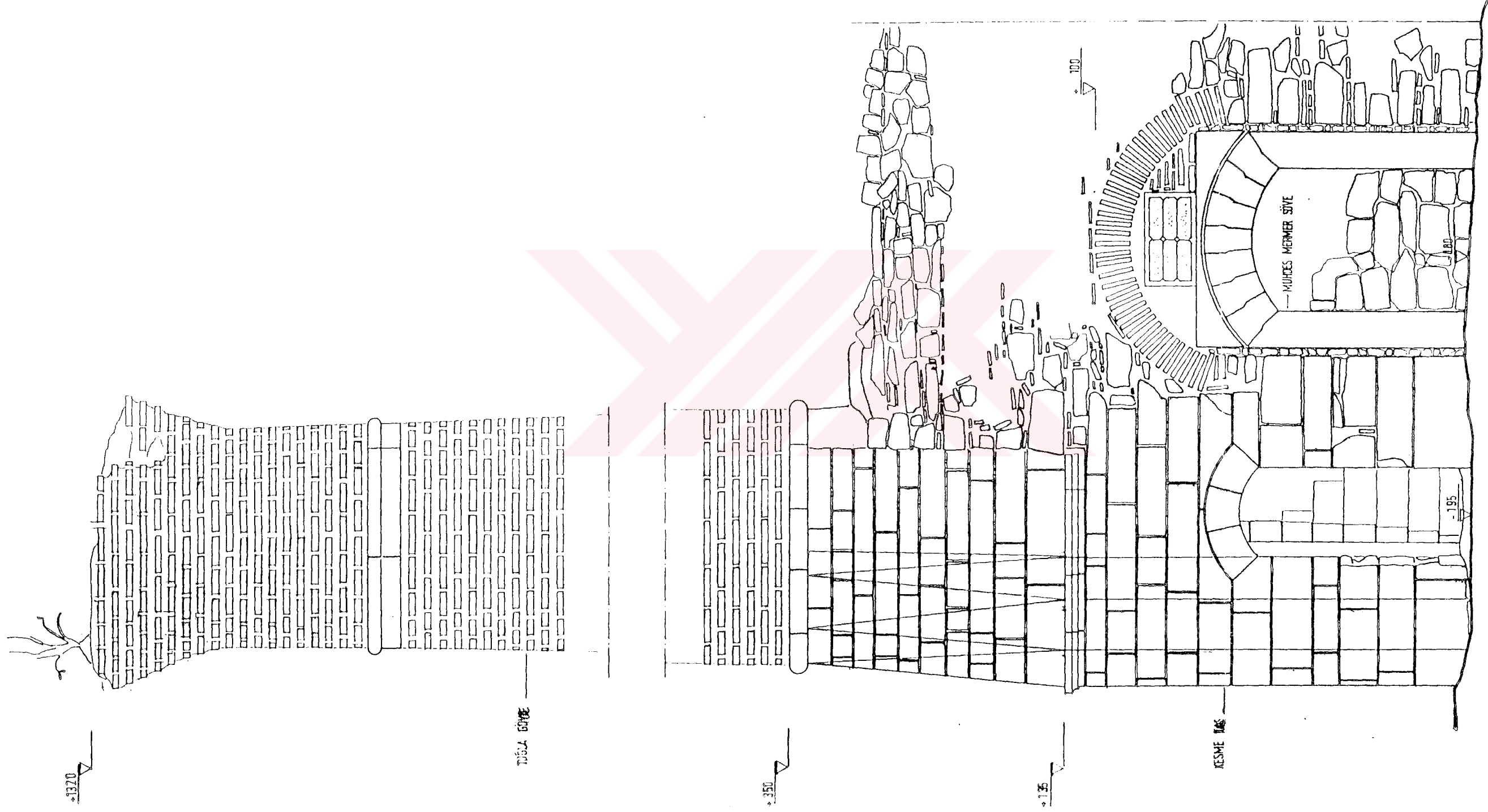
KOT: -1.15

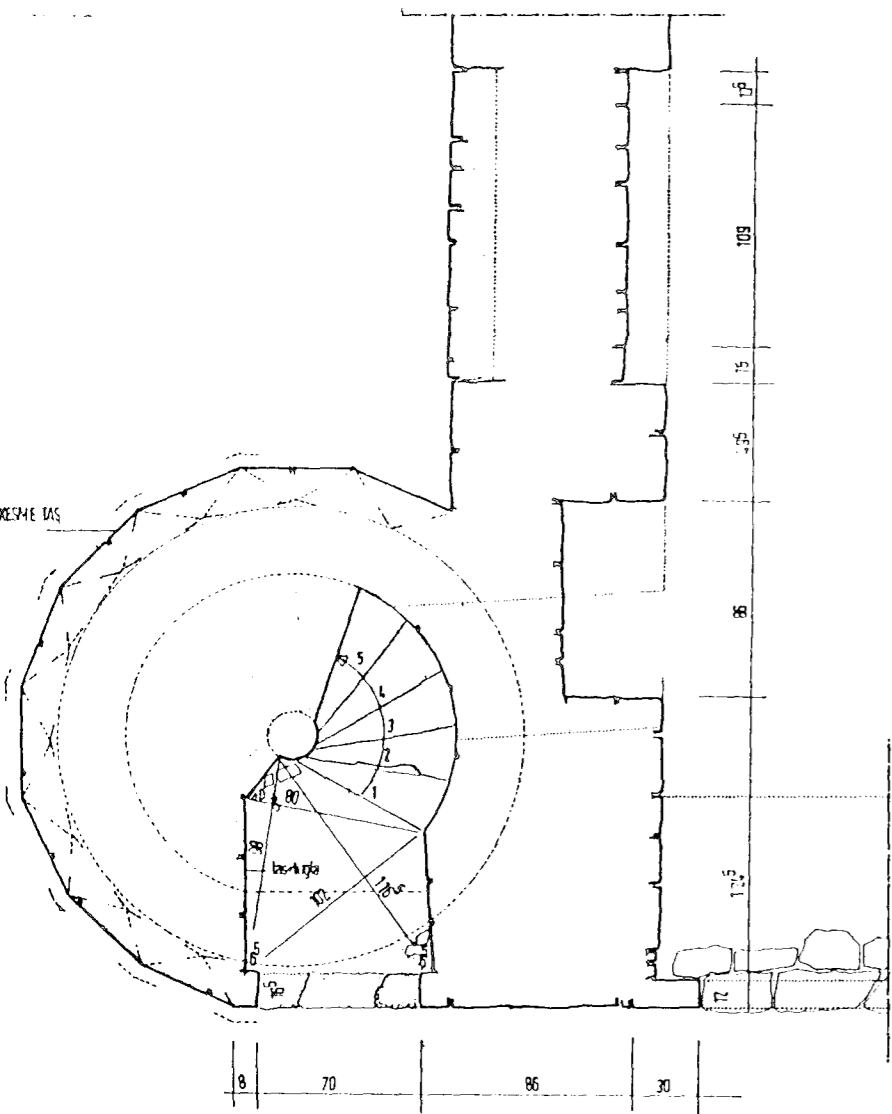

KOT: 2.15

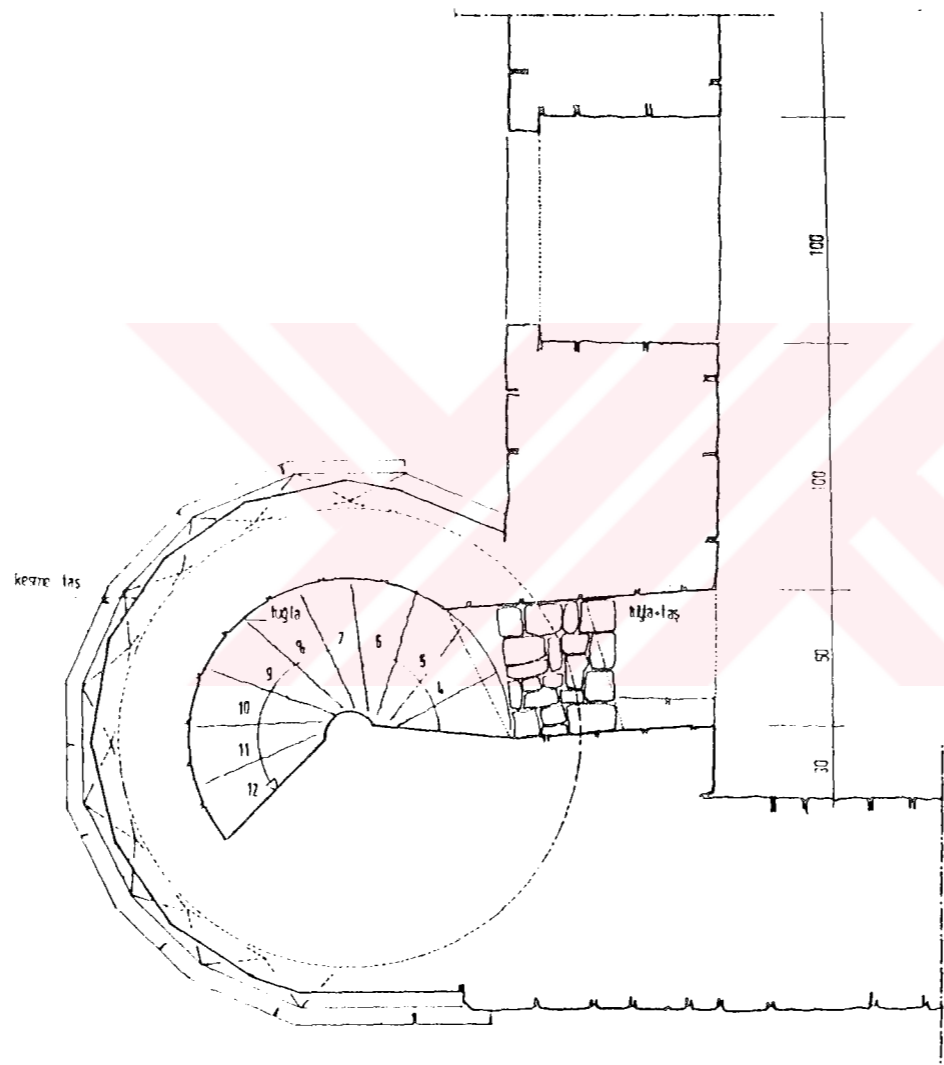
ÇİZİM: 11a

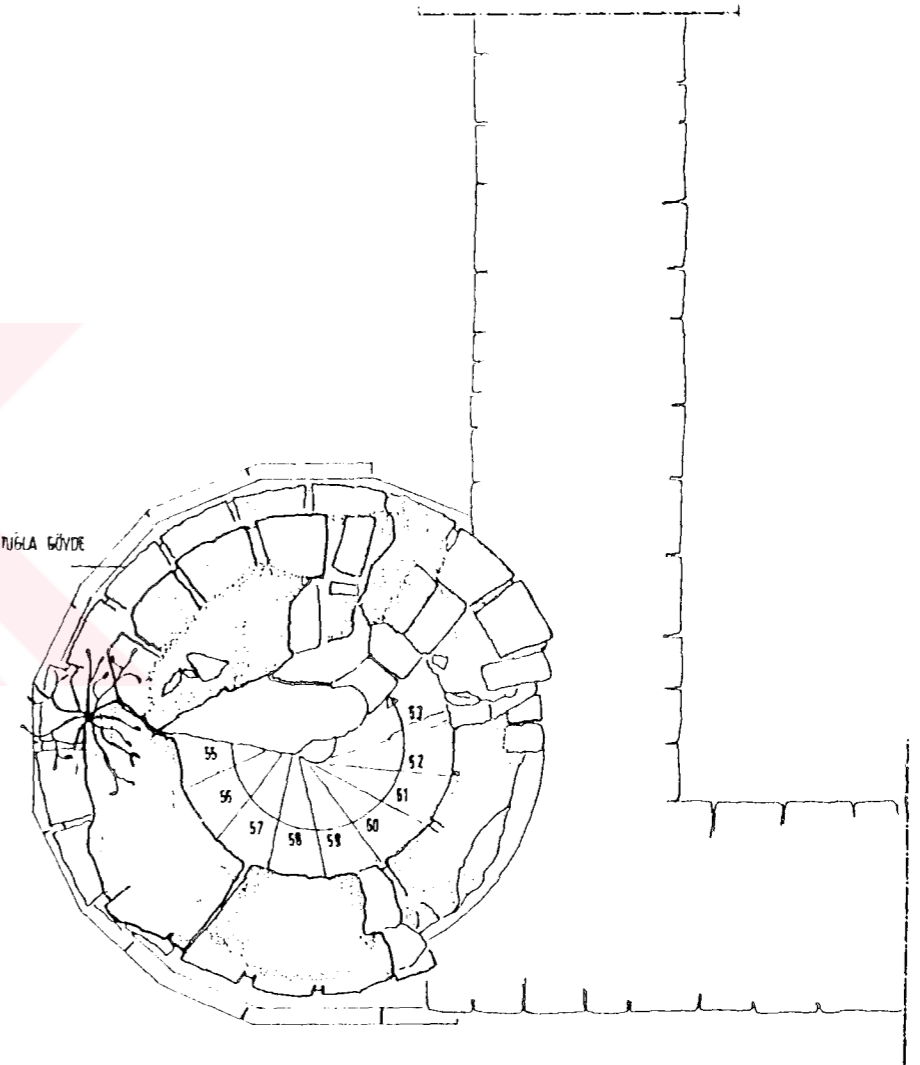

-1.00 KOTU

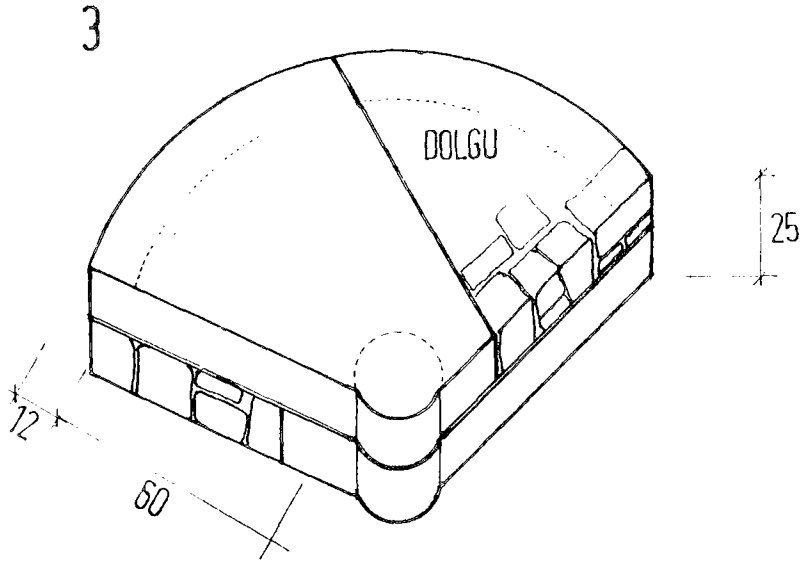
+1.40 KOTU

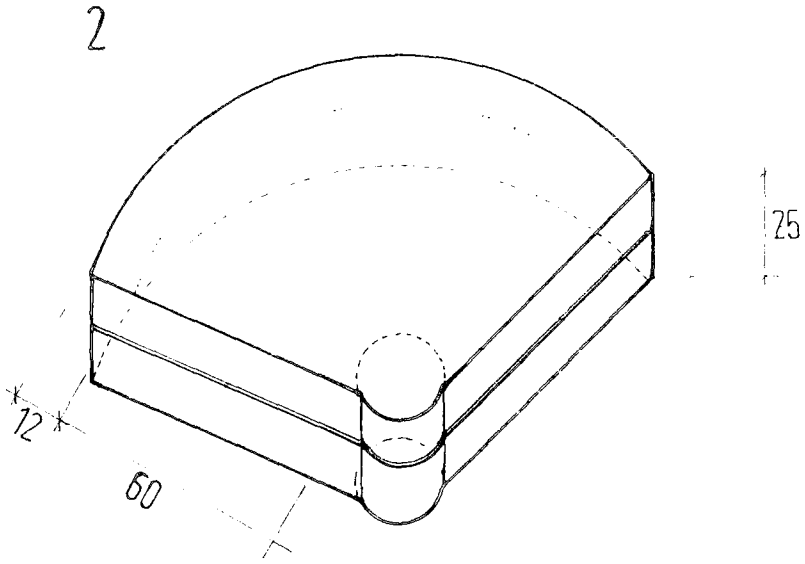
12.20 KOTU

MİNARE BASAMAK SİSTEM DETAYI Ö:1/20

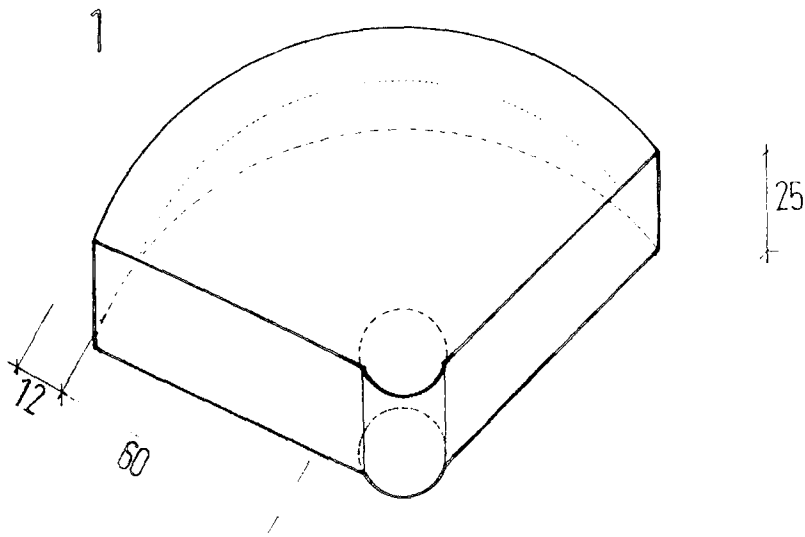
RLV-P.14a

İKİ PARÇADAN OLUŞAN
BİR KISMI MASIF OLAN
BASAMAK

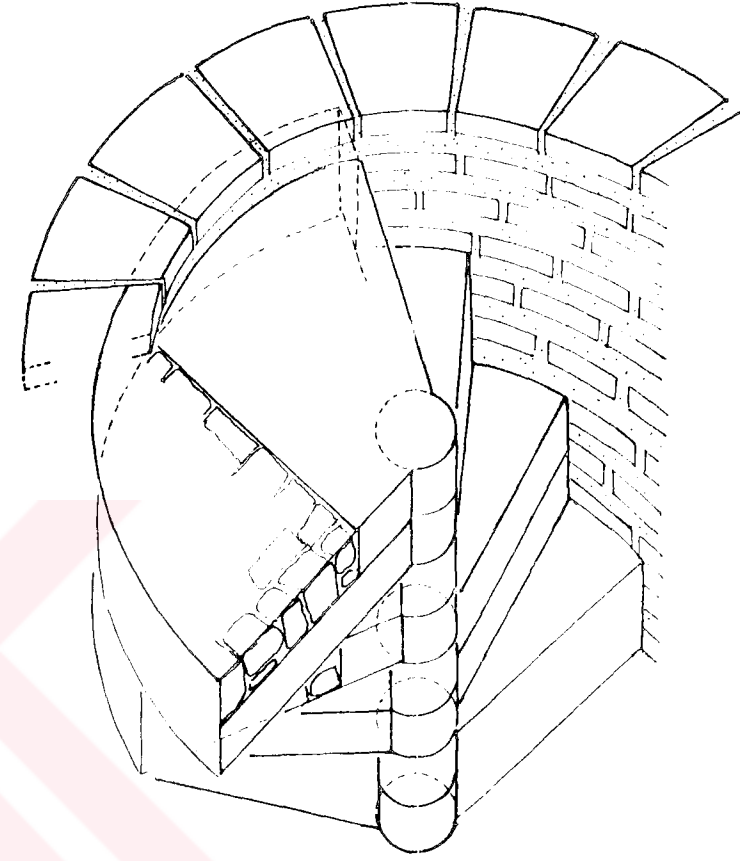

İKİ PARÇADAN OLUŞAN
MASIF BASAMAK

MASIF BASAMAK

NOT: YERİNDE YAPILAN İNCELEMEDE
BASAMAKLARDA GEÇME VE KENET TESPİT
EDİLMEMİŞTİR

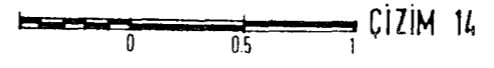
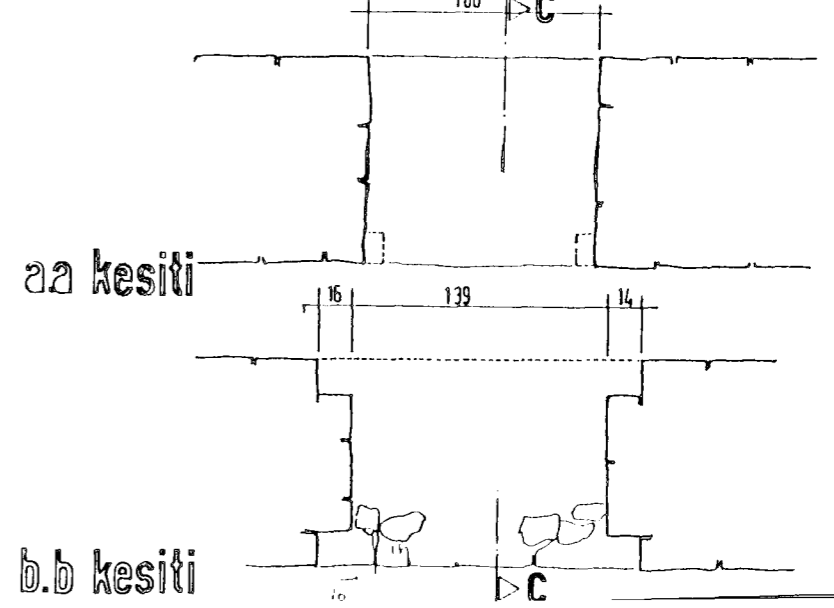
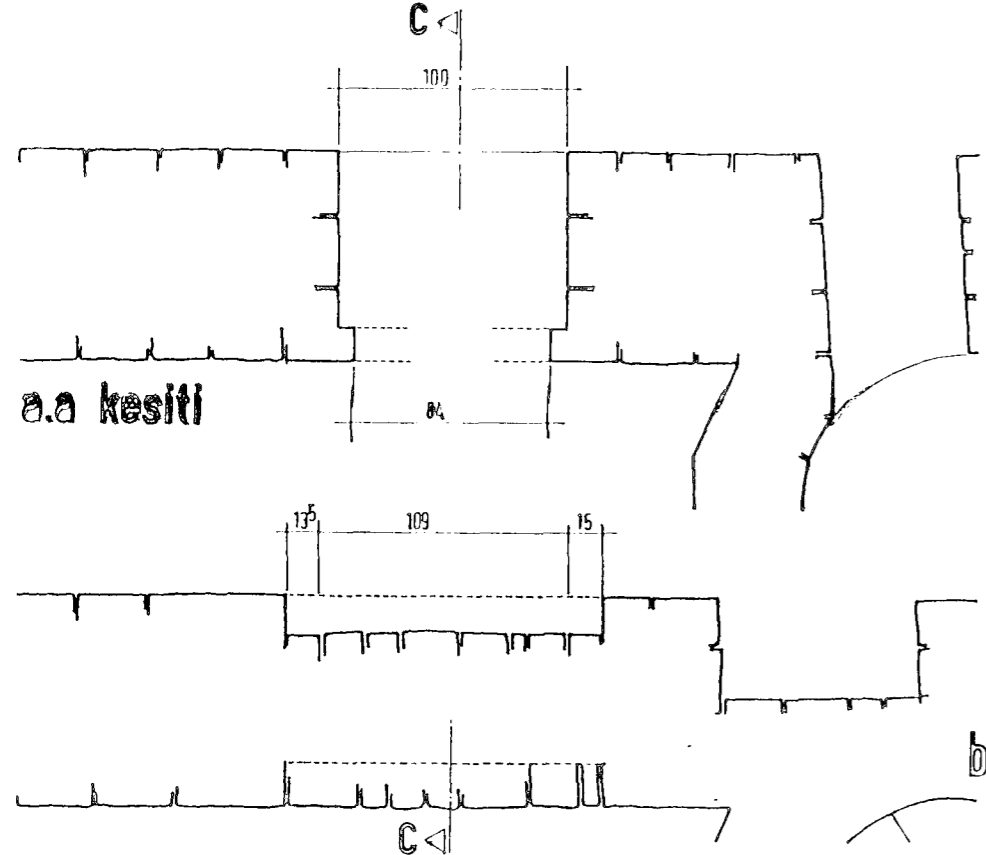
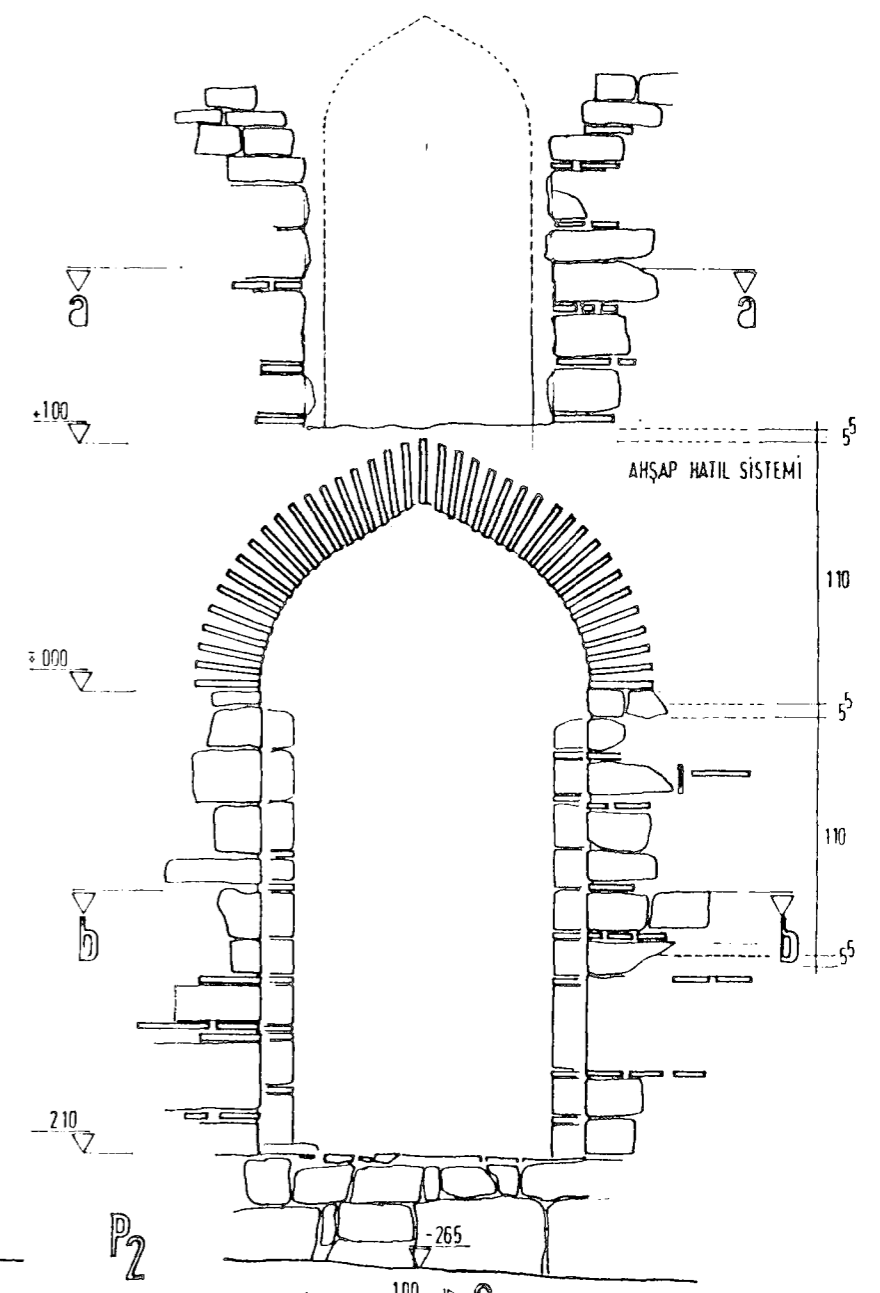
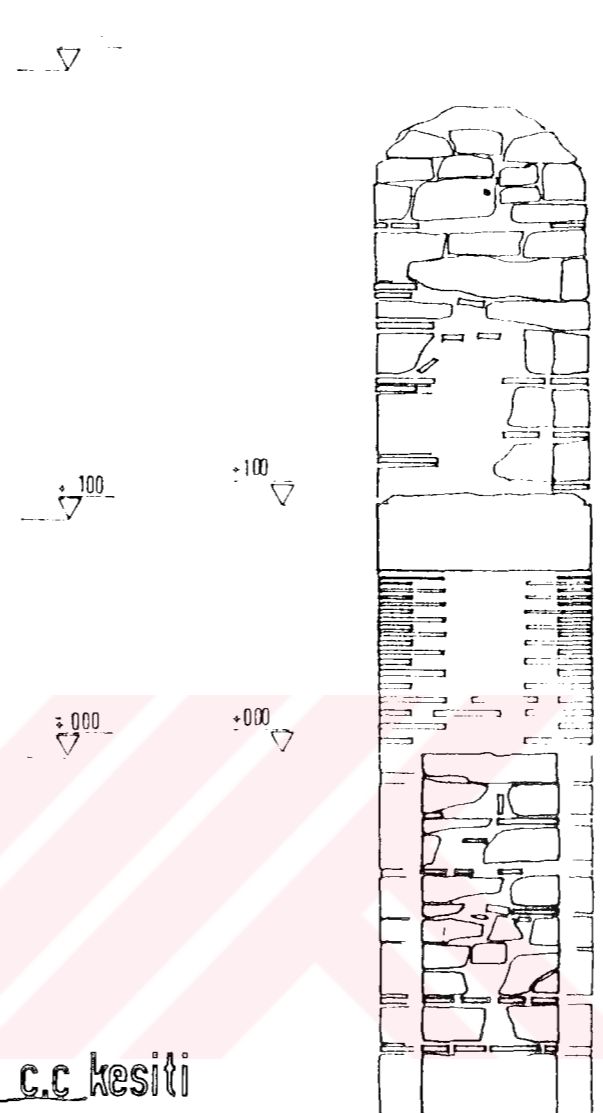
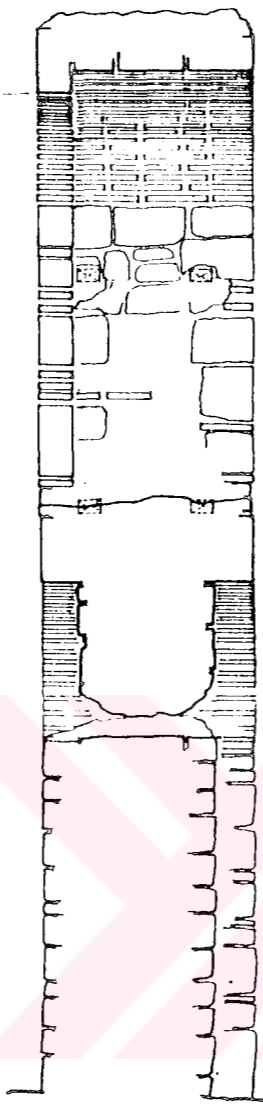
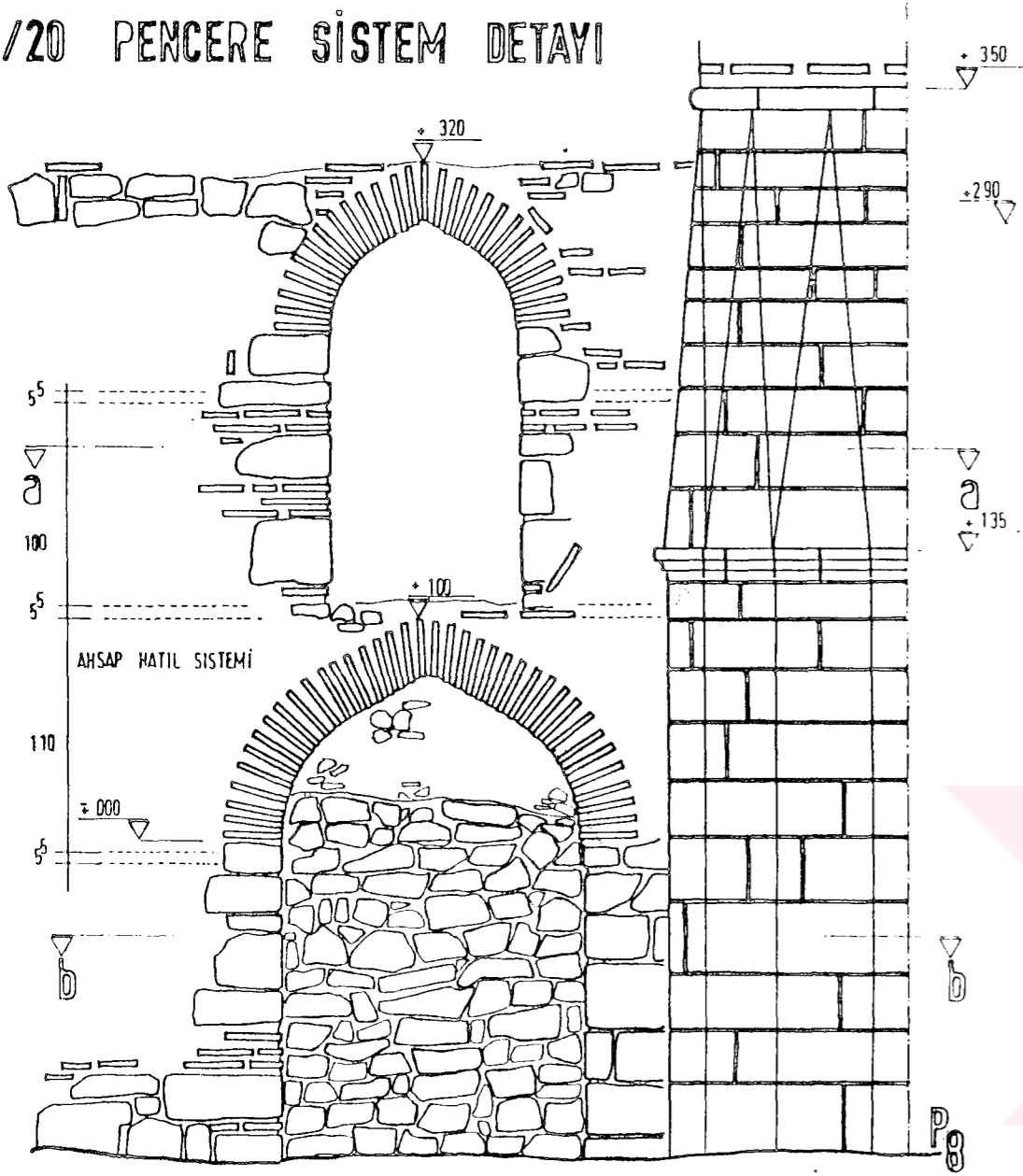
PERSPEKTİF

ÇİZİM .13a

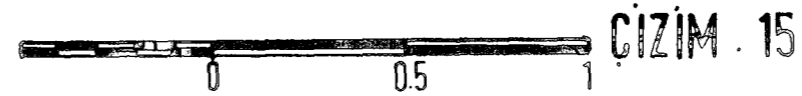
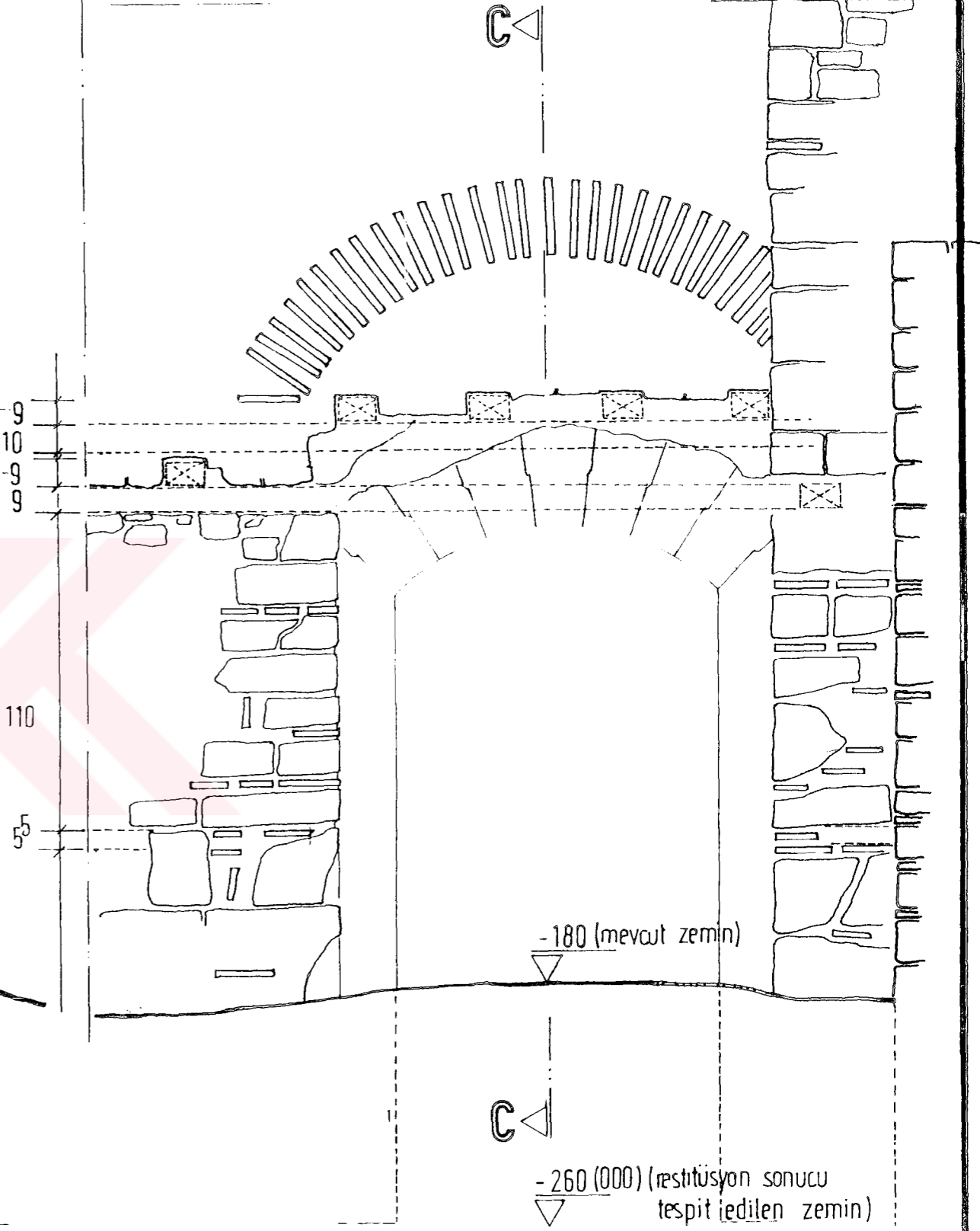
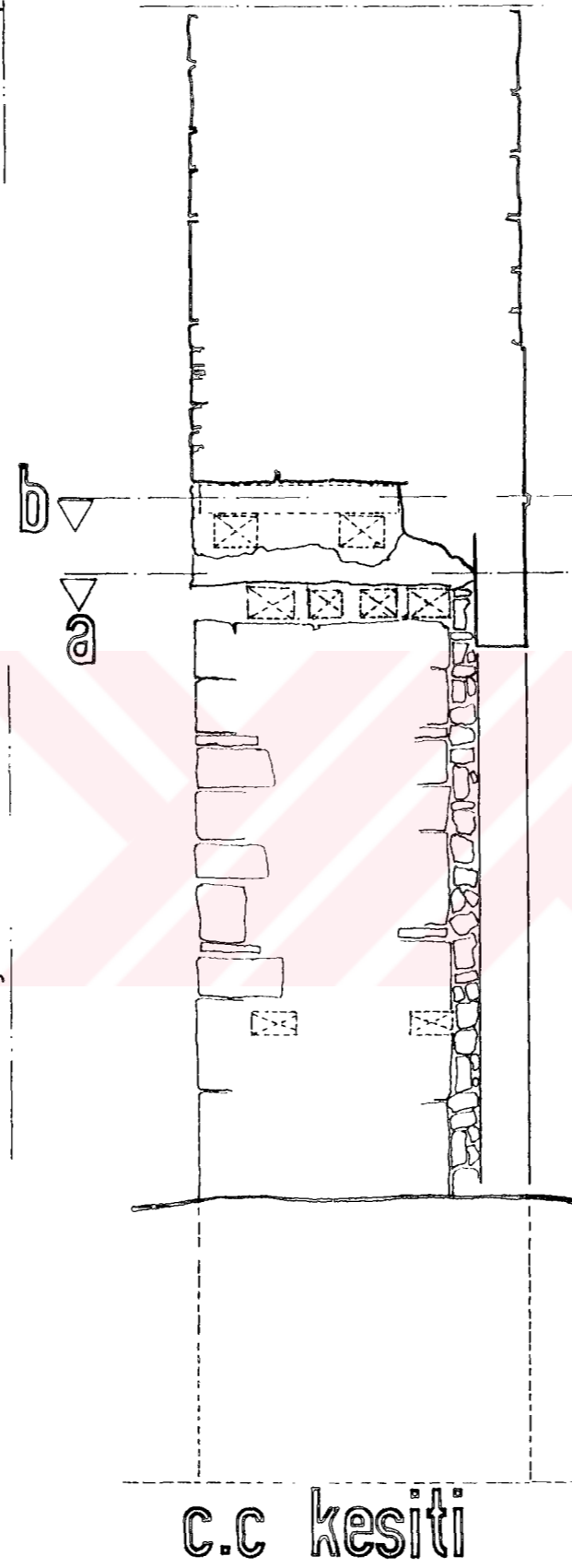
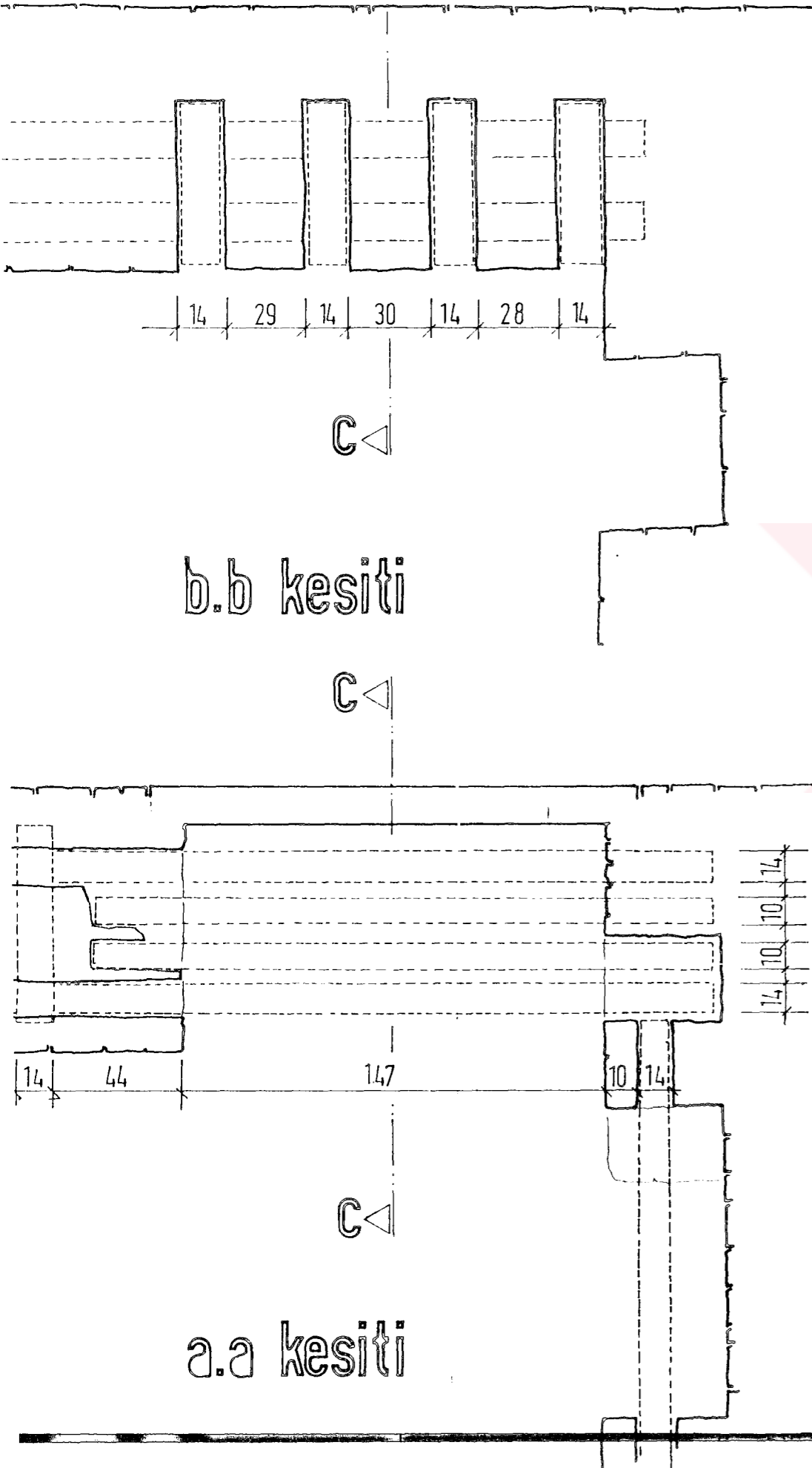
1/20 PENCERE SİSTEM DETAYI

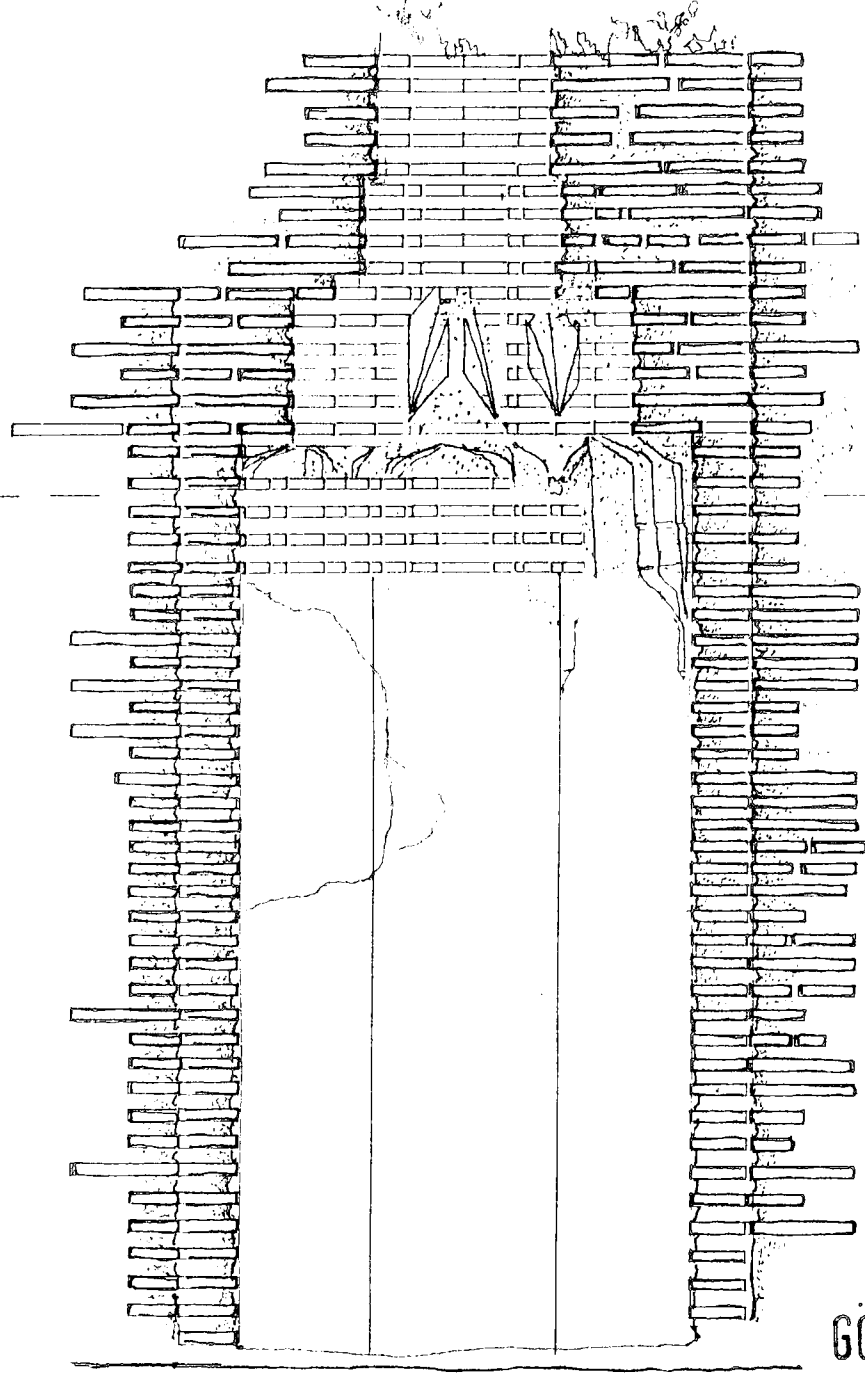
RLV - P.15

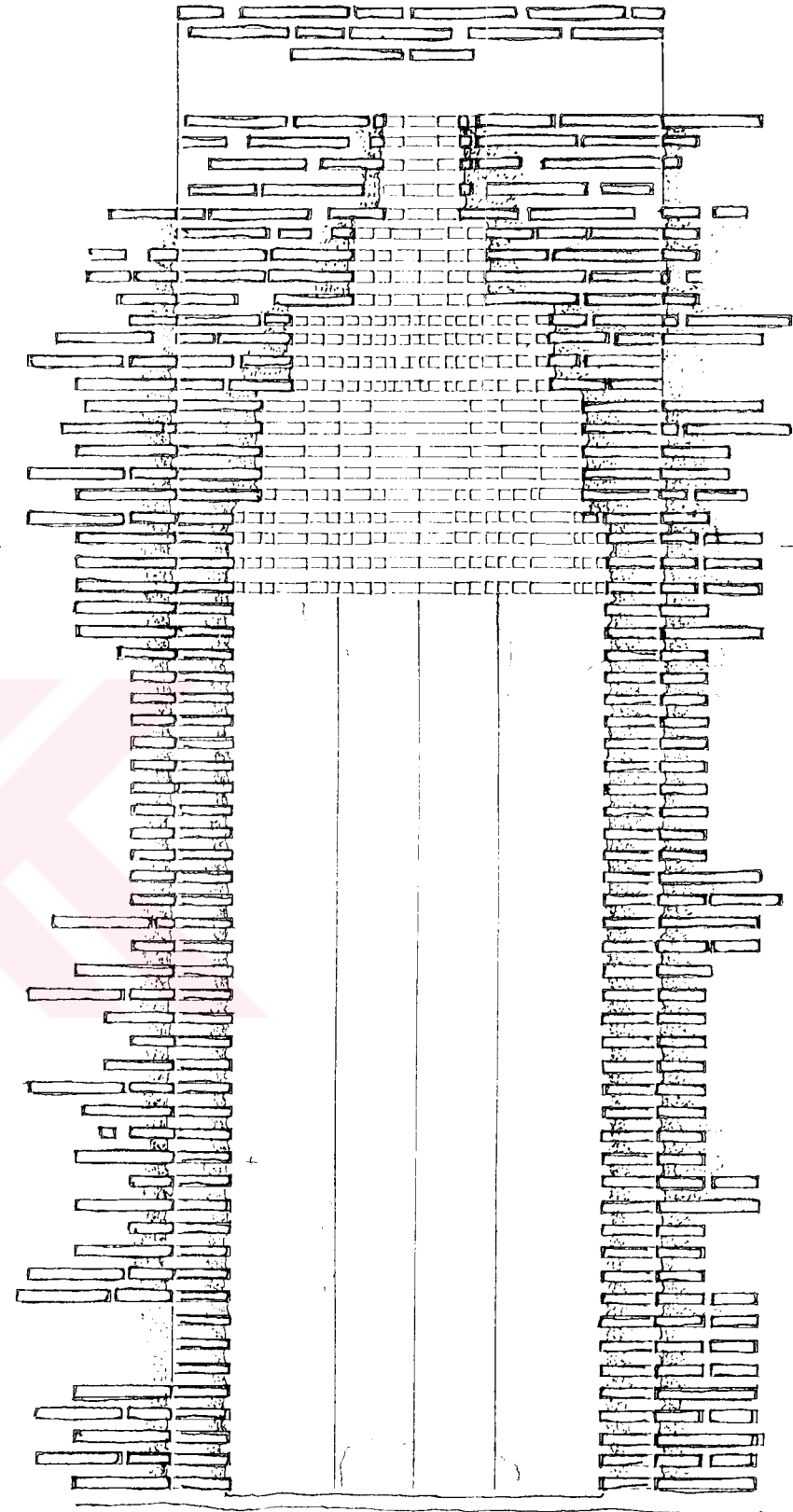
K1-AHŞAP HATIL SİSTEMİ Ö:1/20

RLV - P.16

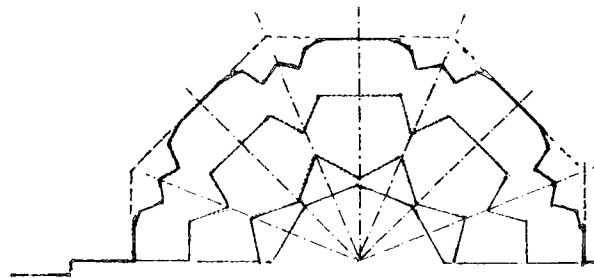

GÖRÜNÜŞ

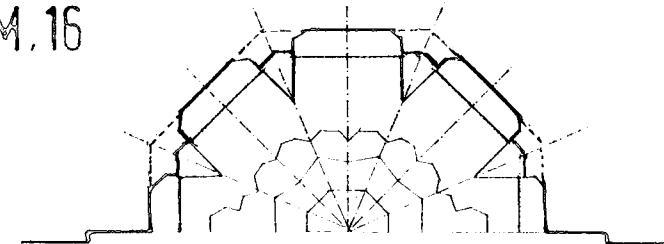
GÖRÜNÜŞ

PLAN

ÇİZİM .16

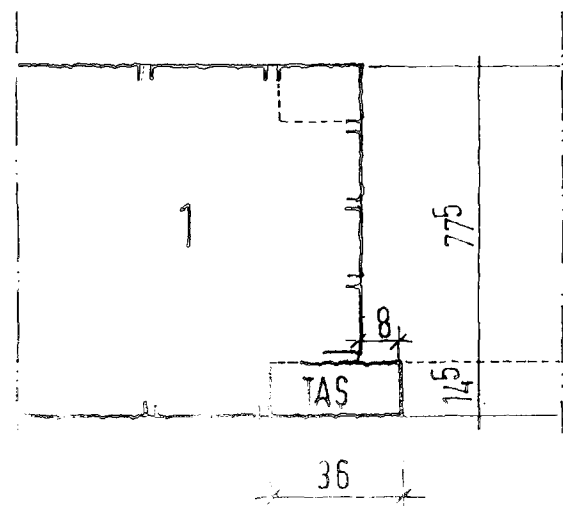
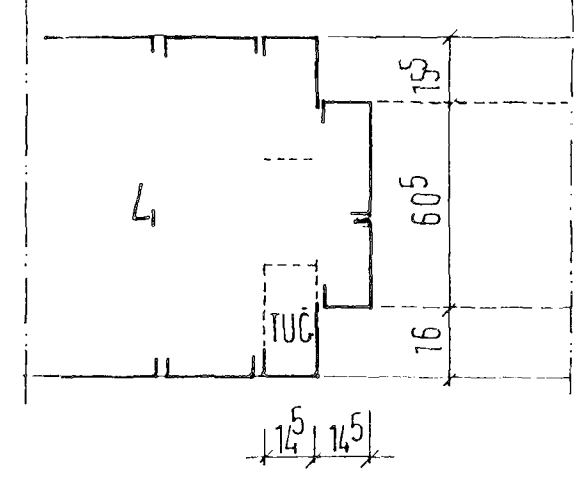
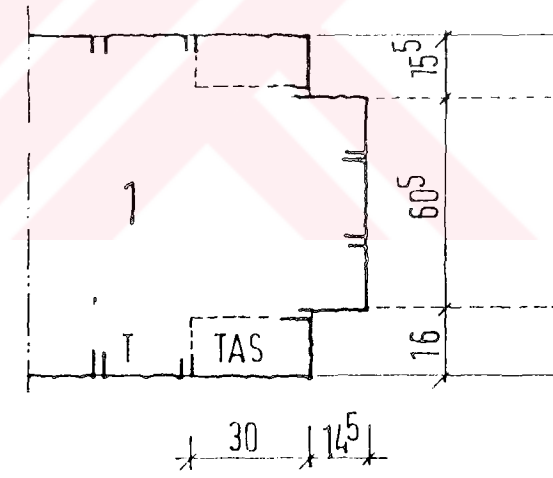
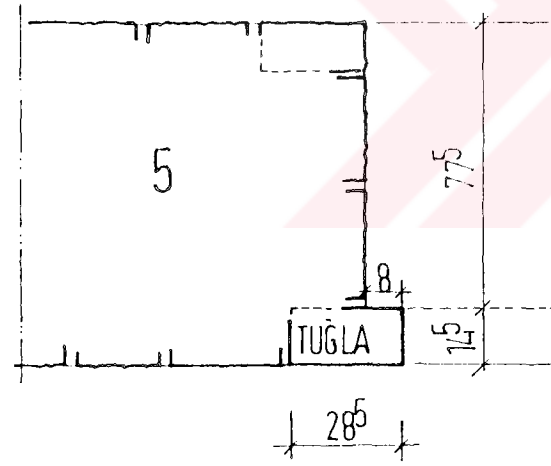
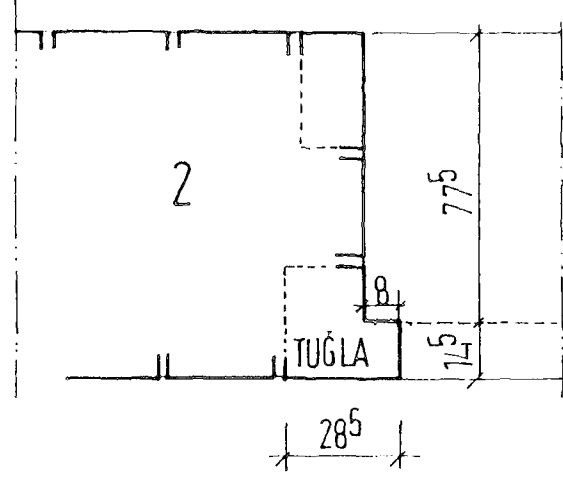
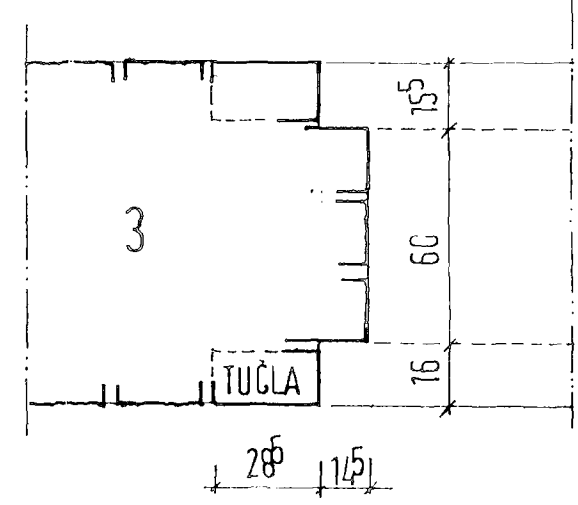
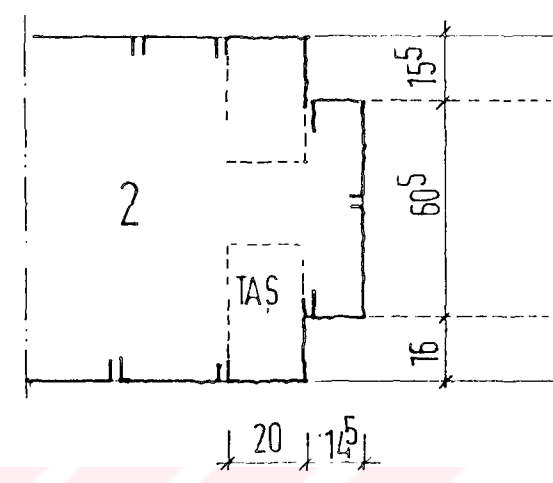
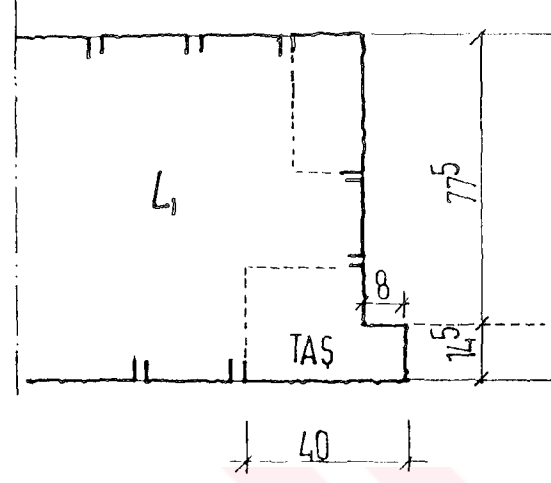
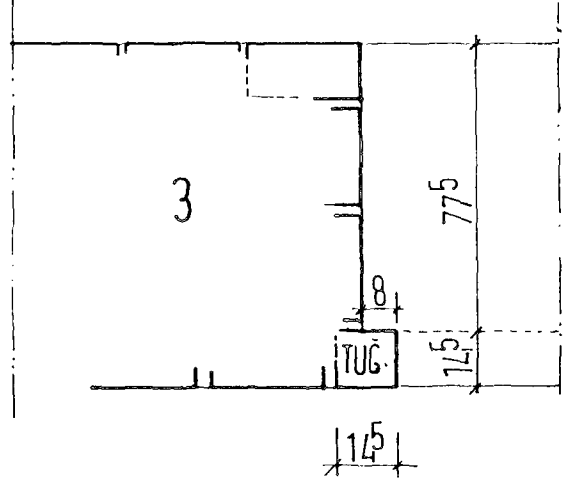
PLAN

DUVAR DIŞ ÖRGÜ SİSTEMİ Ö:1/20

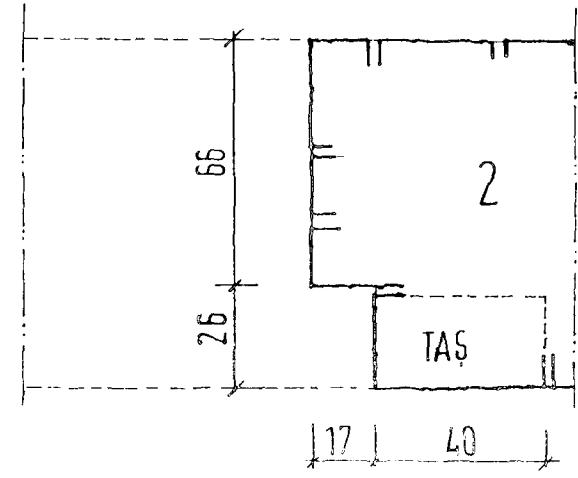
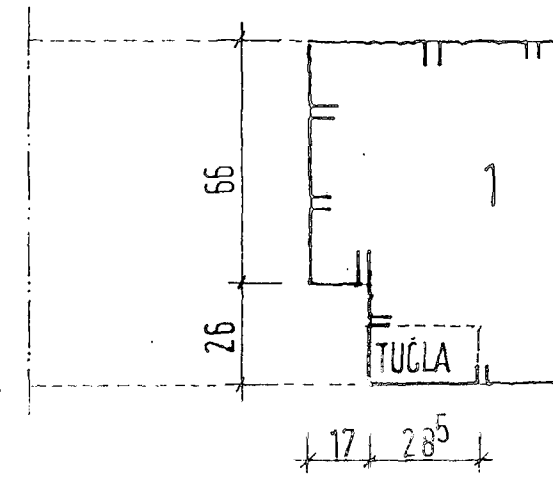
RLV - P.18

TEPE PENCERESİ DIŞI PLANLARI (P_{g'})

PENCERE DIŞI PLANLARI (P₂)

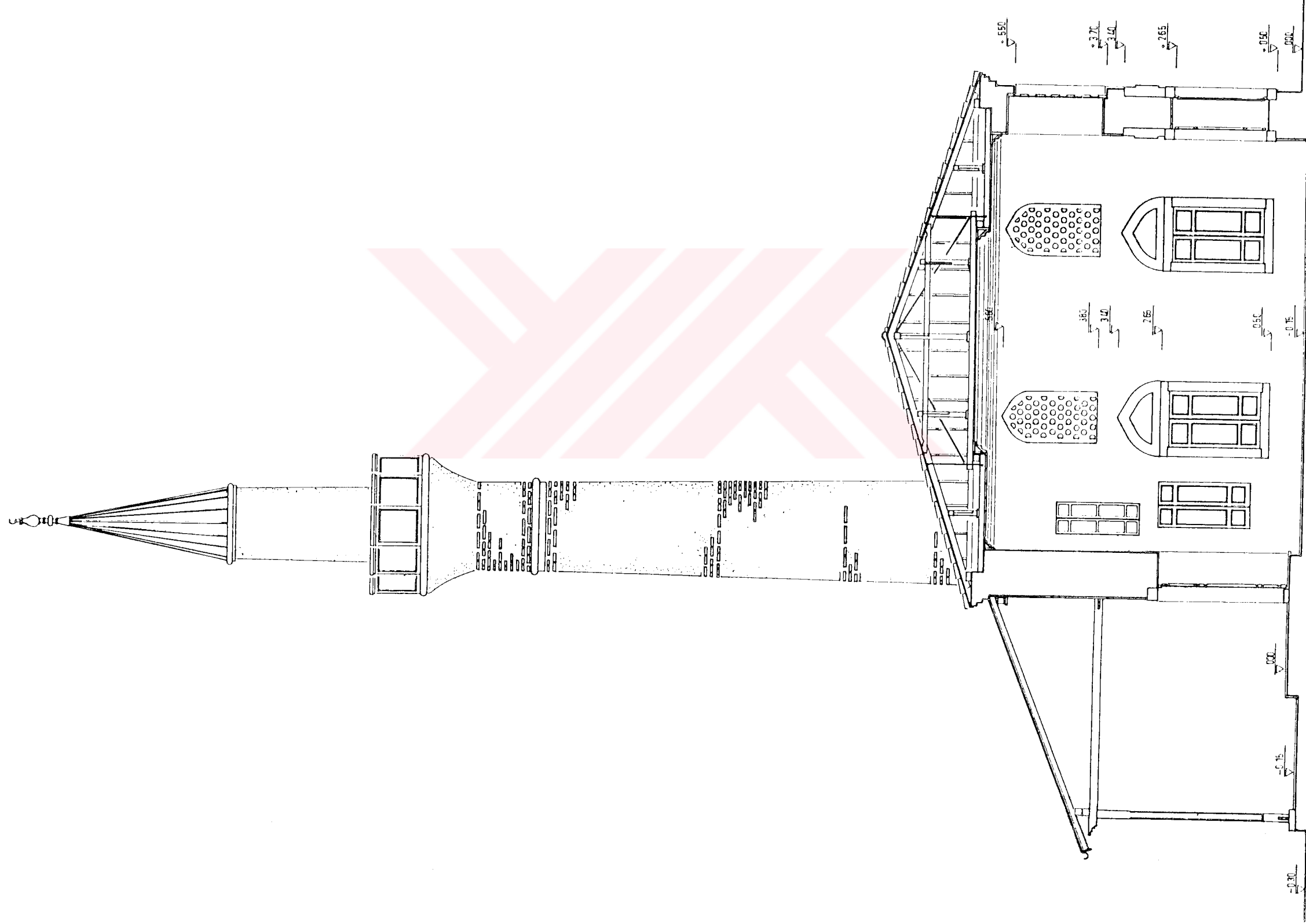
KAPI DIŞI PLANLARI (K₂)

05 ÇİZİM.17

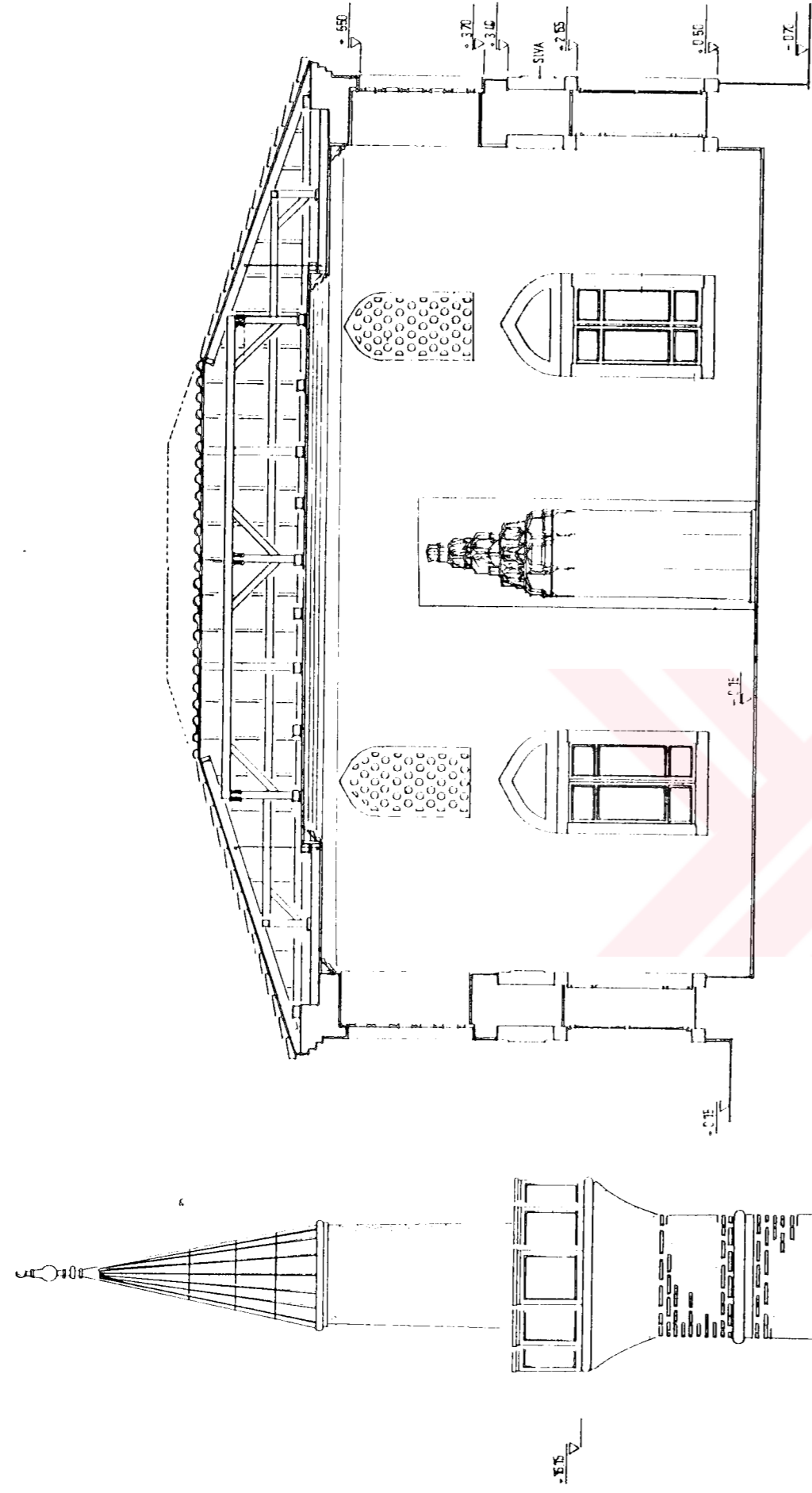

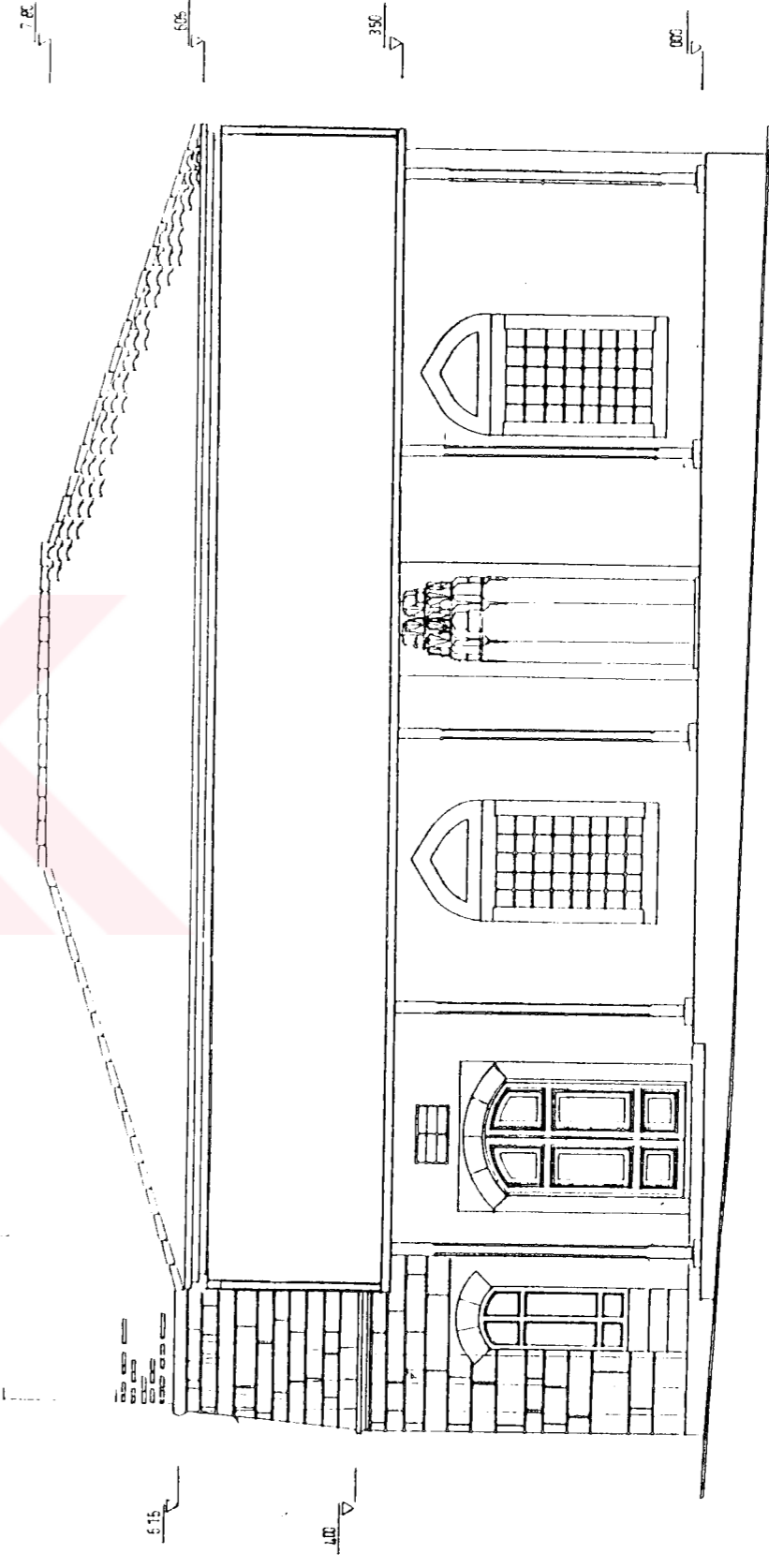

1-1 KESİTİ Ö:1/50

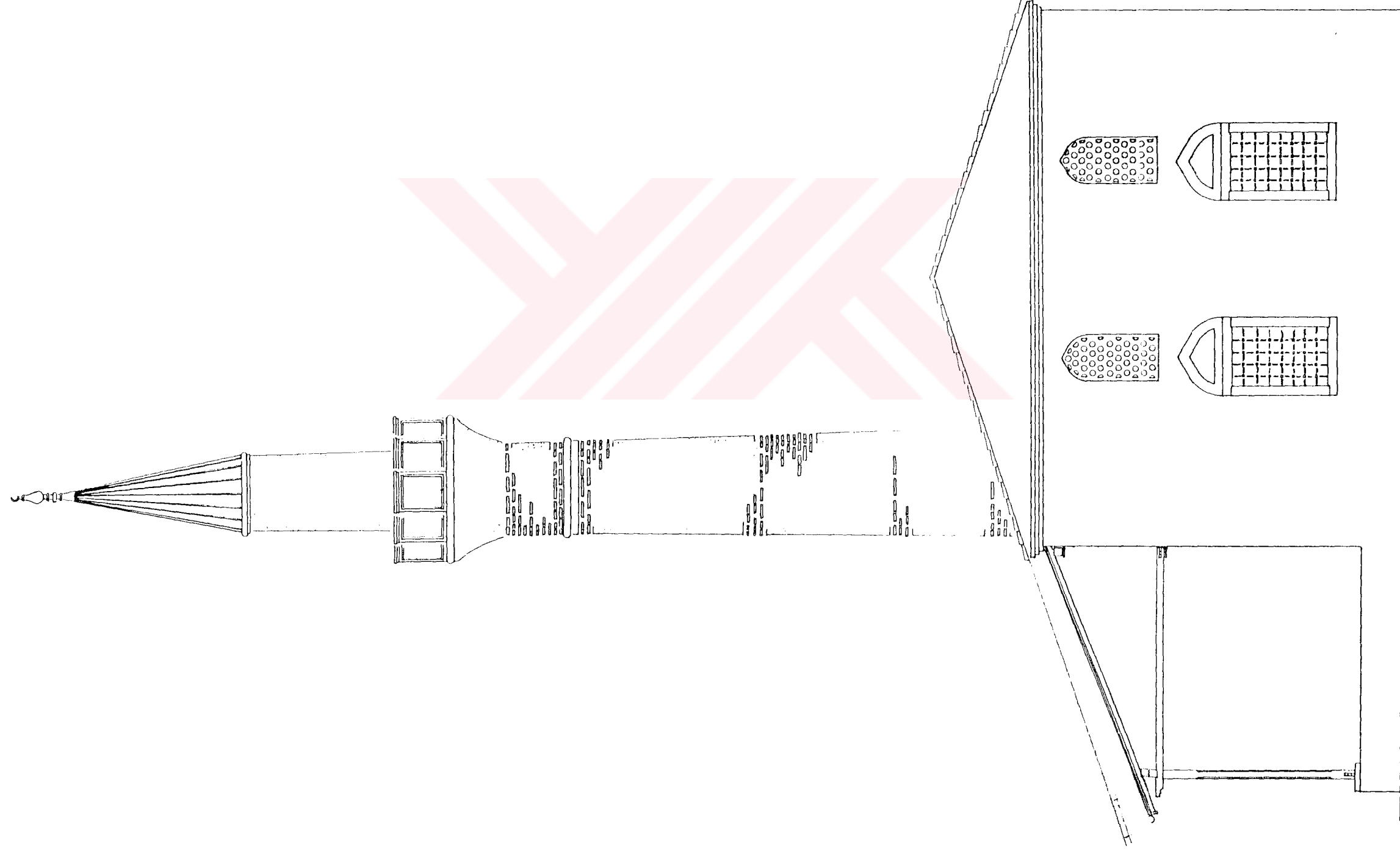

2-2 KESİTİ Ö:1/50

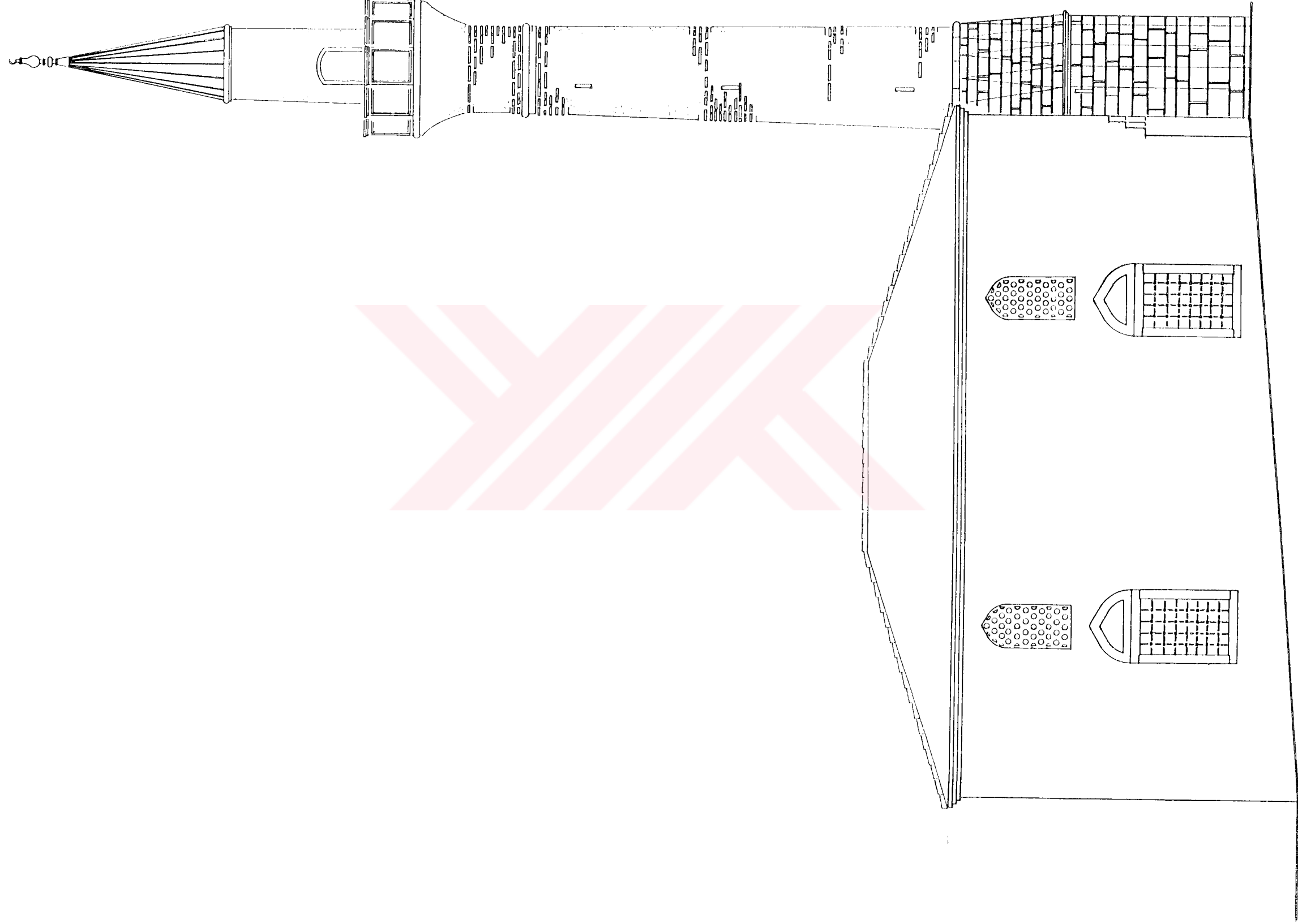
GİRİŞ CEPHESİ Ö:1/50

SAG YAN CEPHE Ö. 1/50

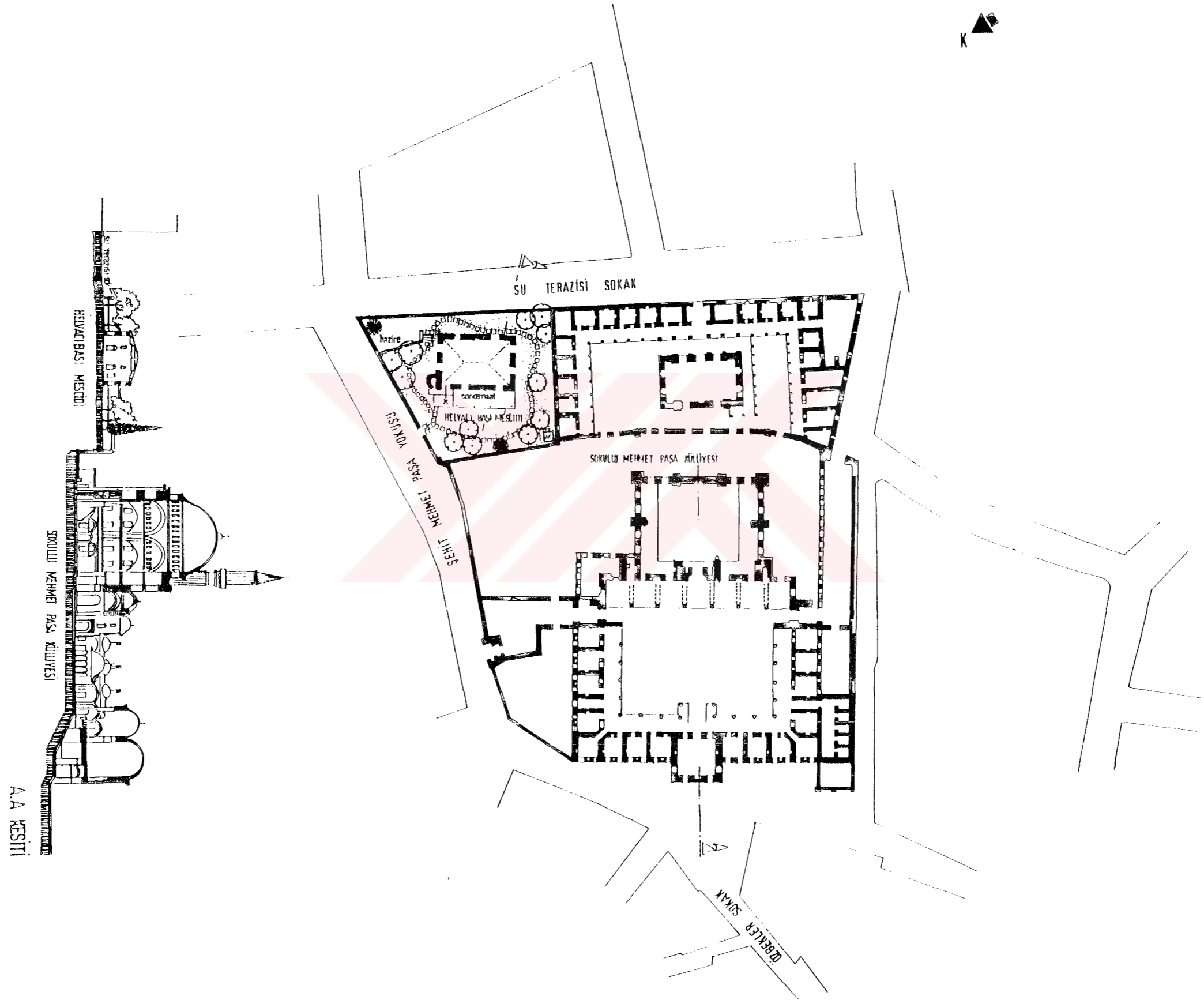

ARKA CEPHE Ö: 1/50

ÇİZİM.23

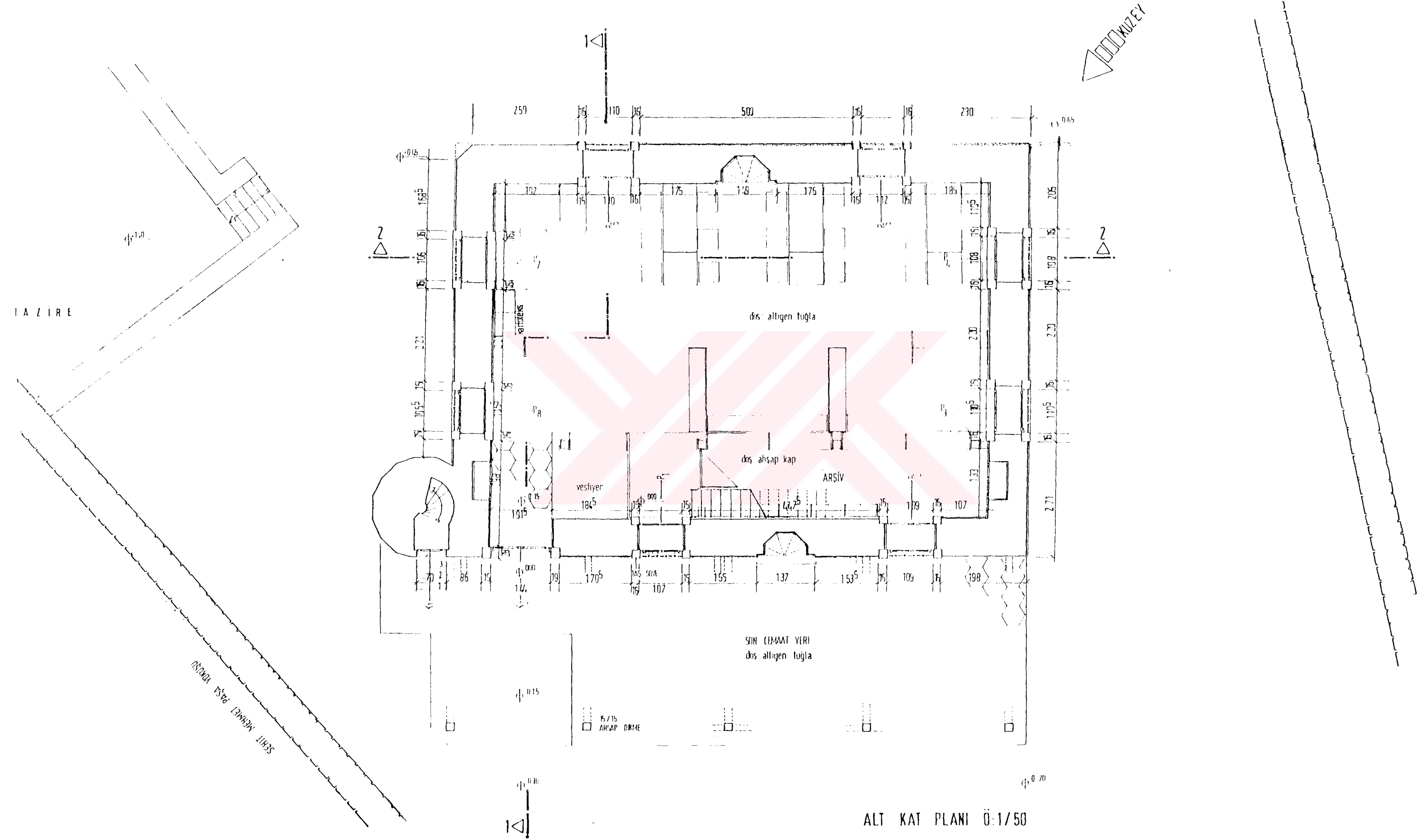

ADIRGA-HELVAÇIBAŞI (İSKENDER AĞA) MESCİDİ

RST - P.2

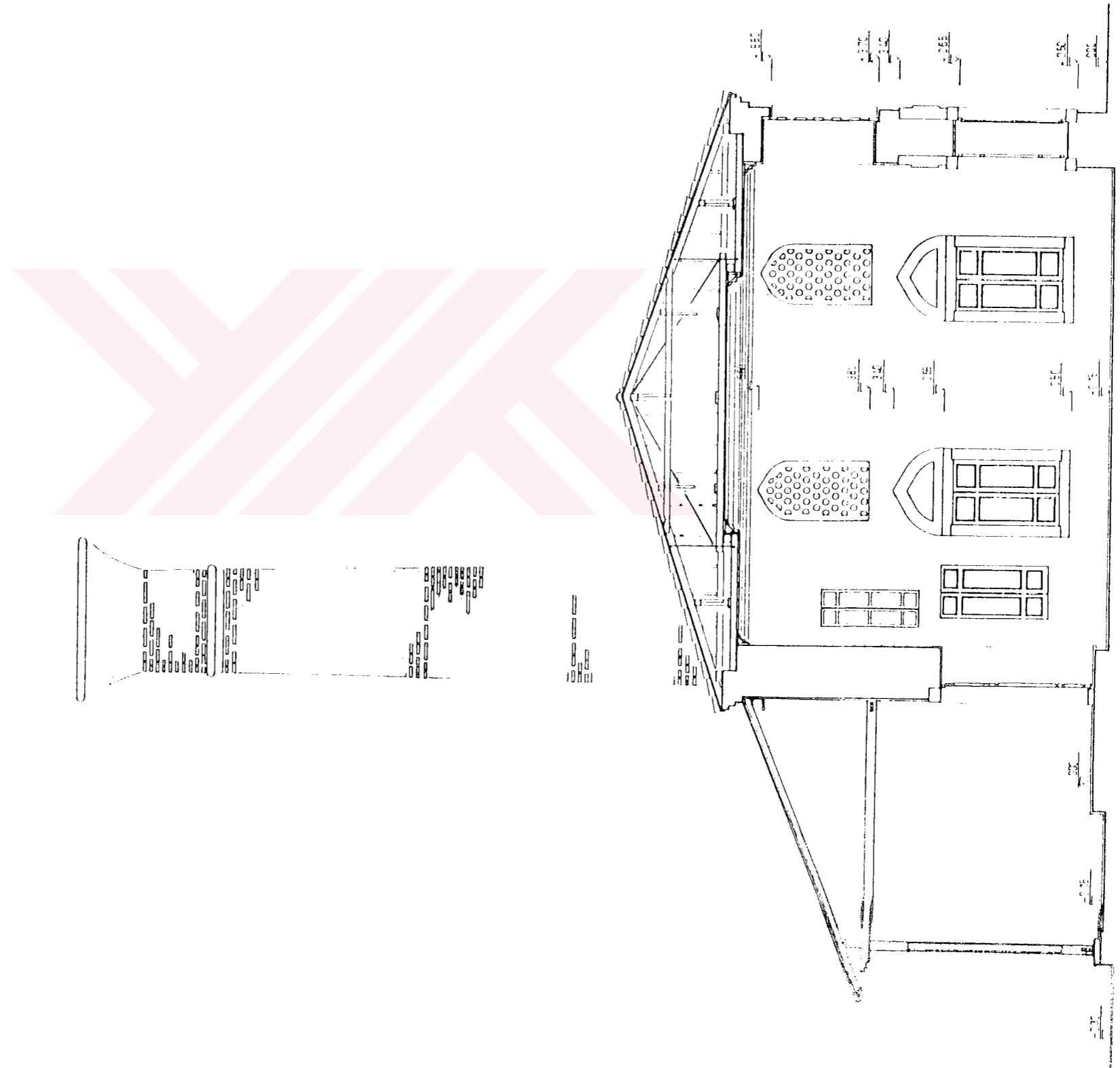

ALT KAT PLANI 0:1/50

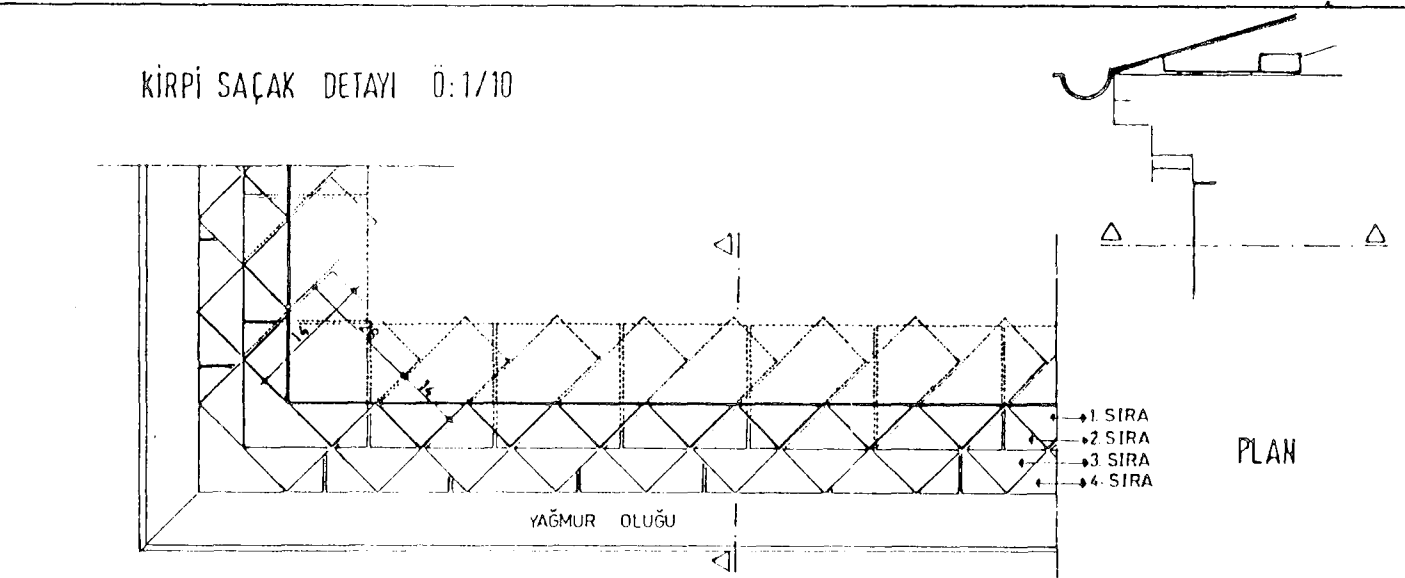
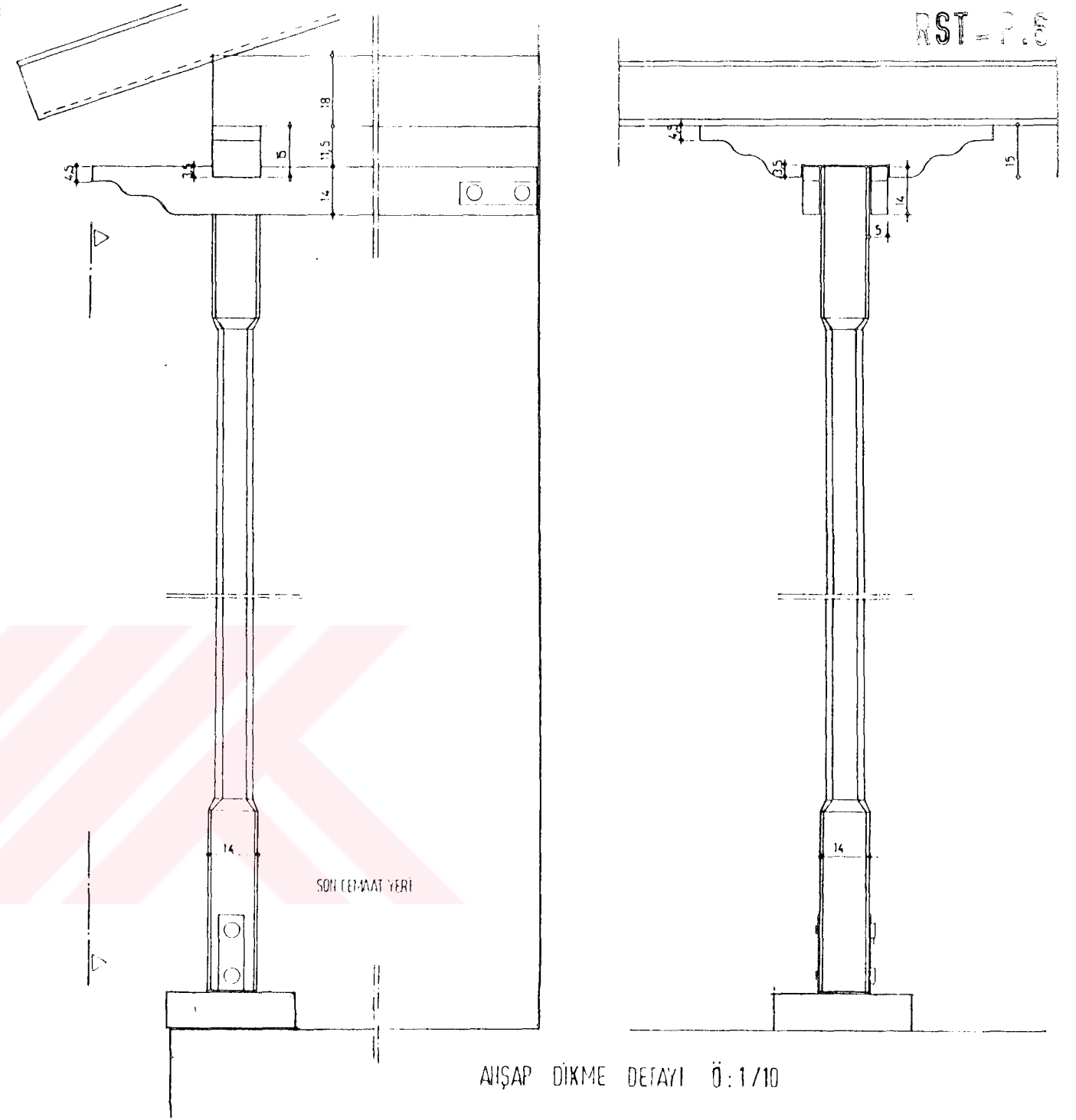
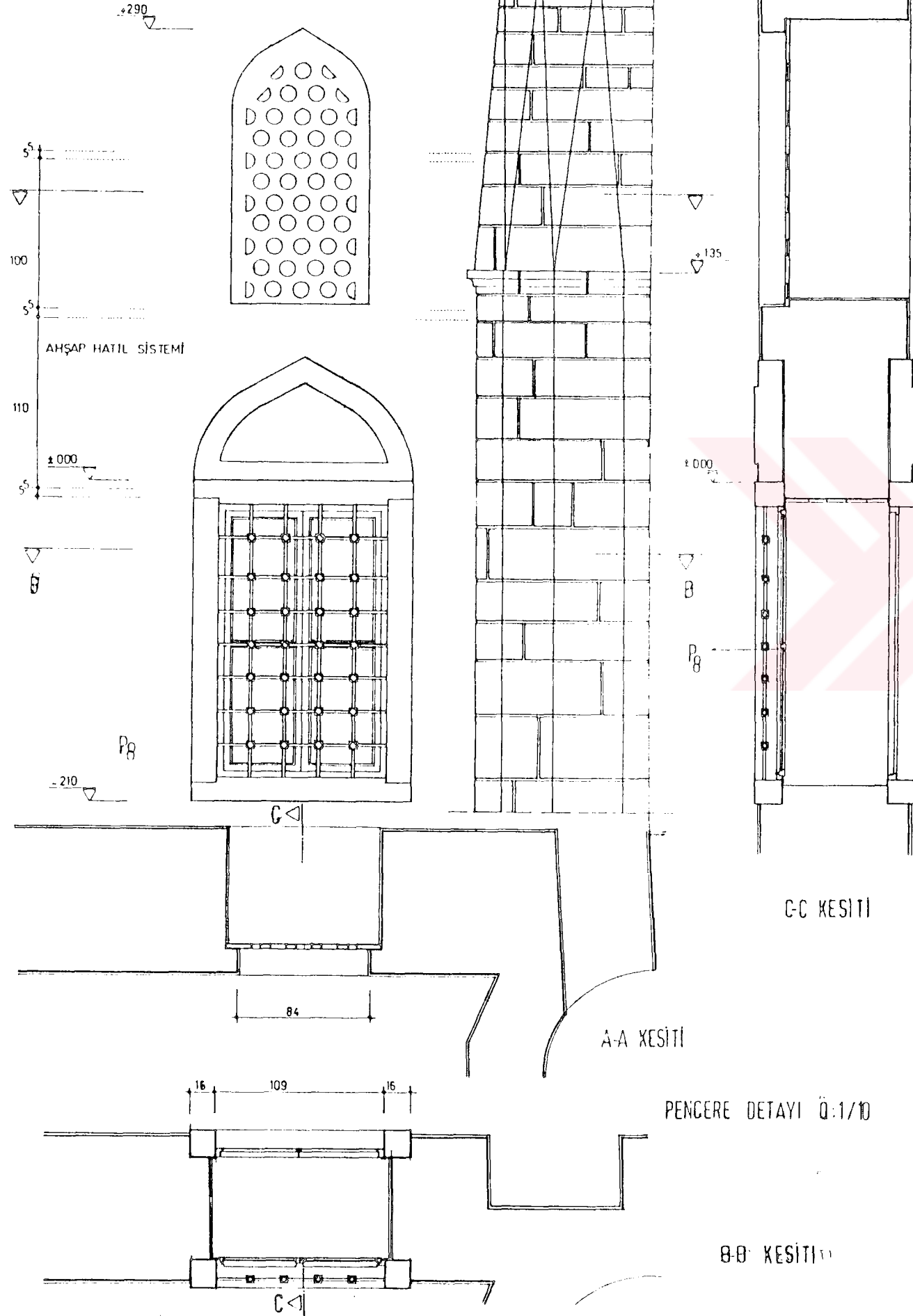

1-1 KESİTİ Ö:1/50

1/10 SİSTEM DETAYI

- KONUT
- TİCARET
- KONUT+TIC
- BOS
- ARSA

ÇEVRE ANALIZI 0:1/1000

- AHSAP
- SIVALI AHSAP
- KARGIR
- KARGIR AHSAP
- BETON

SILUET
0:1/200

ŞEHİT MEHMET PAŞA YOKUŞU SILUETİ

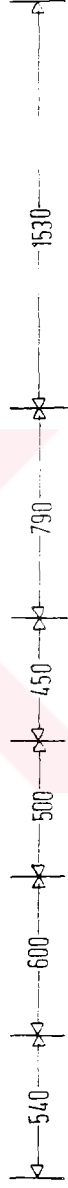

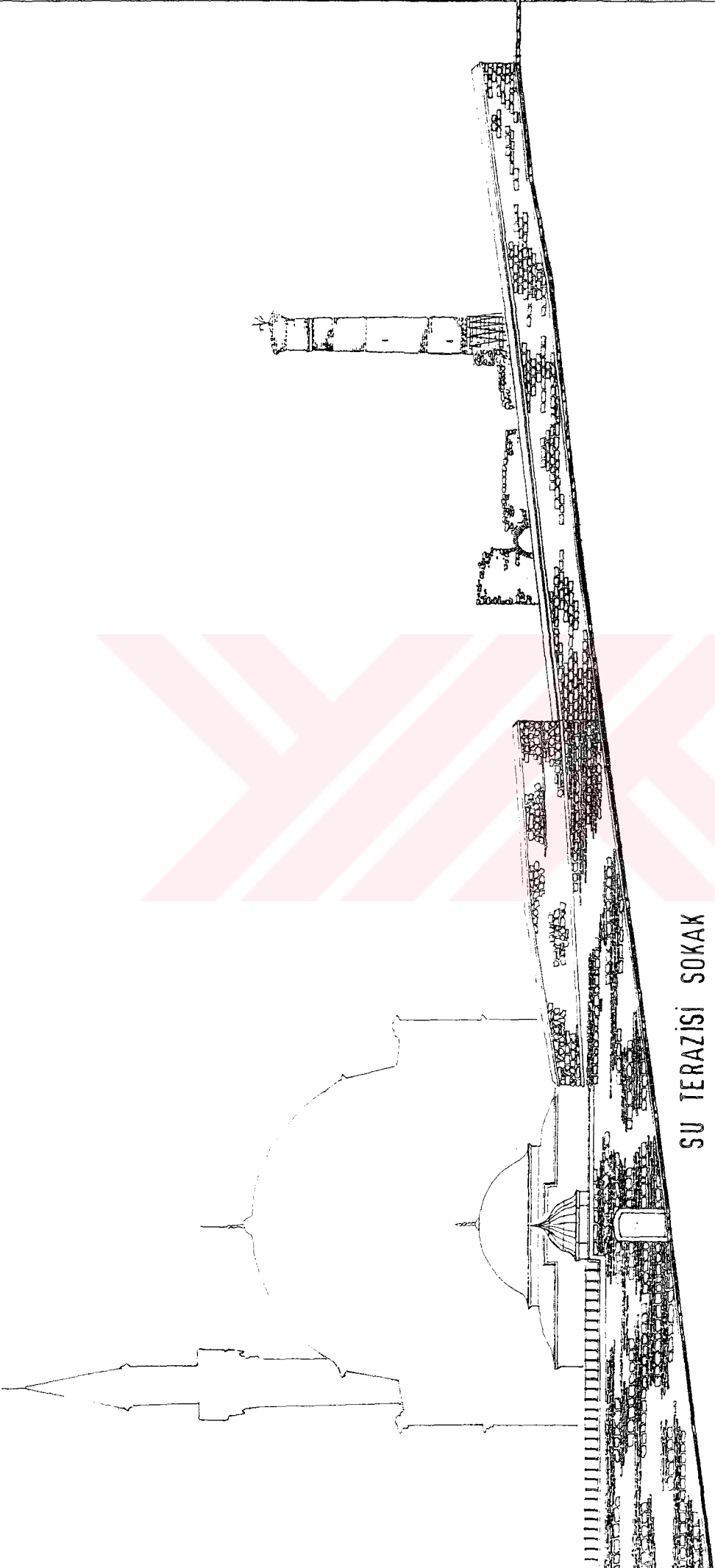
SILUET

0:1/200

SU TERAZISI SOKAK SILUETI

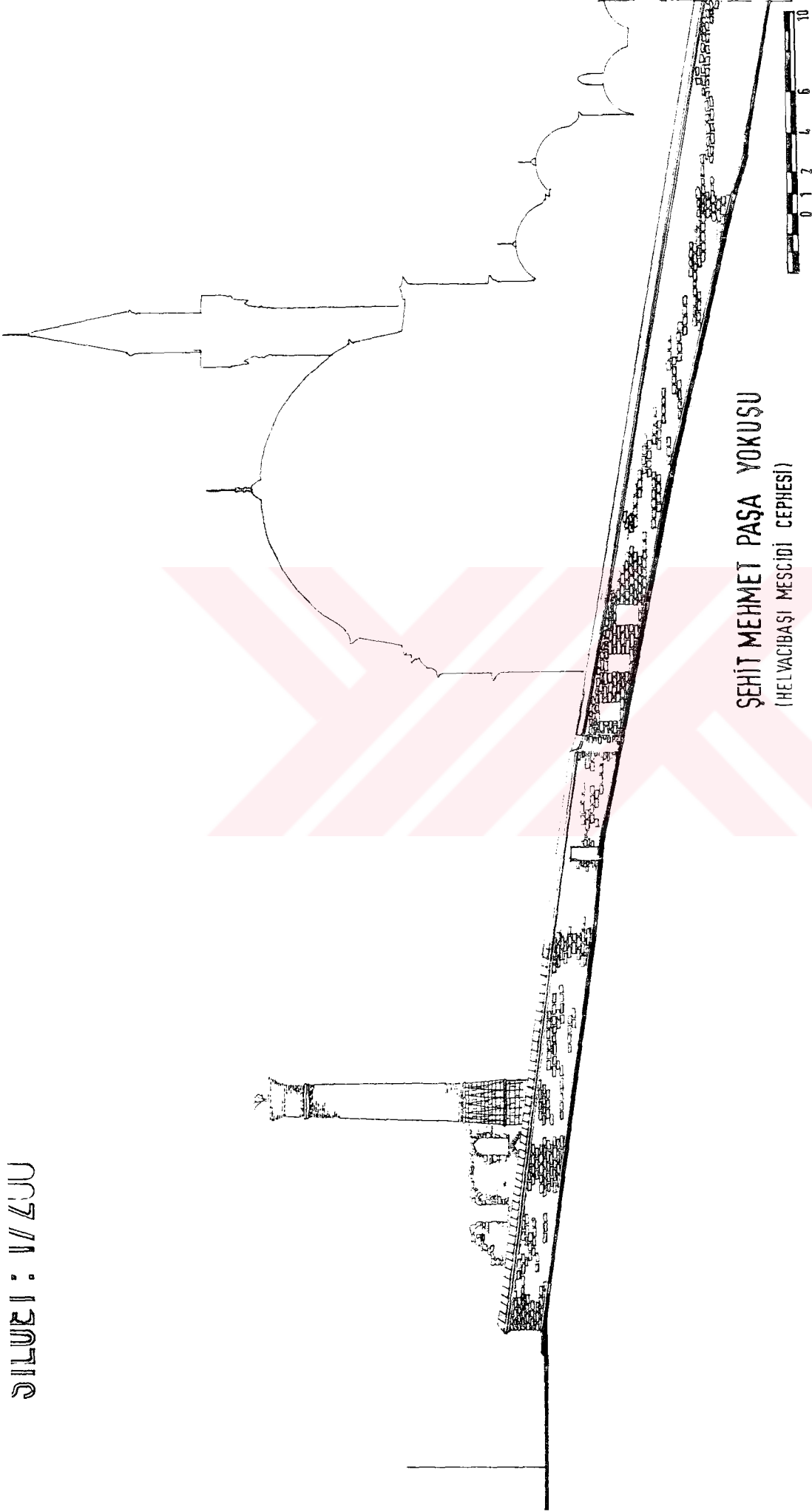

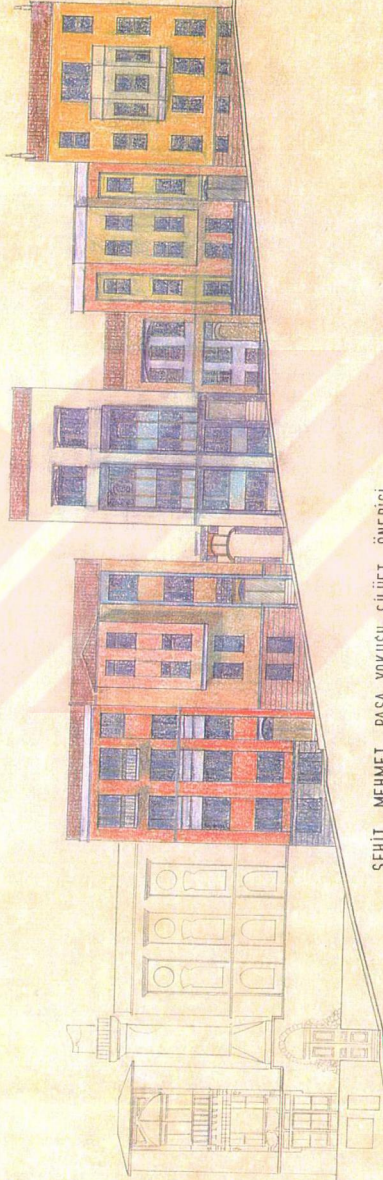
SU TERAZISI SOKAK
(HELVAÇIBAŞI MESCİDİ CEPHESİ)

0107/1 : 120110

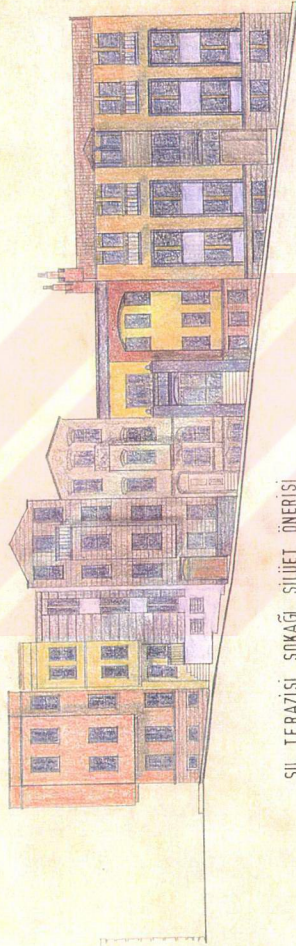
ŞEHİT MEHMET PAŞA YOKUŞU
(HELVACIBAŞI MESCİDİ CEPHESİ)

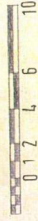
ŞEHİT MEHMET PAŞA YOKUŞU SİLÜET ÖNERİSİ

1/1000

SU TERAZİSİ SOKAĞI SİLÜET ÖNERİSİ

SONUÇ

Anıtsal yapılardan camii ve mescit gibi dini yapılar kentsel mekanları tamamlayıcı unsurlardır.

Tek yapı üzerine analitik bir çalışmayı amaçlayan bu tezde, Helvacıbaşı Mescidi tek yapı olarak ele alınmış eş dönemli mescitlerle bir karşılaştırma yapılmasına çalışılmıştır. Buda yapı ile ilgili bilinmezlerin cevaplandırılmasına yardımcı olmuştur. Mescitte yapılan araştırmalar sonucunda 16.yy da inşa edilmiş olan yapıyla ilgili olarak malzeme, taşıyıcı sistem, yapım tekniği ile ilgili bilgiler elde edilebilmiştir. Bu bilgileri genelde çizimlerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Yaptığımız araştırmada 16. yy'da İstanbulda inşa edilmiş mescitlerin sayısı 160 olduğu halde ancak 102 tanesi günümüze ulaşabilmiştir. Günümüze ulaşamayan mescitlerin yerlerinin tespiti çok zor yapılabilmekte ve bir kısmının yeri de bulunamamaktadır. Günümüze ulaşabilen mescitlerin bir çoğu harap durumdadır. Diğerleri ise aynı yerde aynı isimle yeniden inşa edilen mescitlerdir.

İstanbul'da çok sayıda mescit bulunmasına rağmen bu konuda ayrıntılı bir araştırma henüz yapılmamıştır. Vakıfların sorumluluğunda olan mescitlerin bakım ve restorasyonu için ödenek gerekli eleman ya da denetimin olmaması bu yapıların bozulmasını ve restorasyonlarının yanlış yapılmasını kolaylaştırmaktadır.

Günümüzde yanlış müdahaleler sonucunda tarihsel kimliğini hemen hemen tümüyle kaybetmiş yapılar çoğunluktadır.

Tarihi eser kaybının ve yanlış restorasyonun önlenmesi, korunması gereken eserlerin bilimsel olarak belgelenmeleri ve korunmaya alınmaları ile bir ölçüde sağlanabilecektir. Yeni ibadet yapıları inşa etmek yerine harap durumdaki yapıları bilimsel restorasyon ilkeleri doğrultusunda restore etmek ve ancak gerekirse farklı işlevler kazandırarak günümüz yaşantısında değerlendirmek doğru bir yaklaşım olacaktır.

KAYNAKLAR

- Arseven, C. Esad,1960. **Türk Sanatı Tarihi** ,İstanbul.
- Bulunmaz, Fikriye, 1986. " **Hadikatü'l Cevami'ye göre tarihi yarımada(Aksaray,Sulukule,Yedikule,Yenikapı, bölgesinde kalan cami ve mescitlerin araştırılması**", YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- " Cami", **İslam Ansiklopedisi**, C.7, İstanbul.
- Cezar, Mustafa, 1977. **Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- Eyice, Semavi, 1963." İstanbul Minareleri" **Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri**, C.1, İstanbul.
- Grabar, Oleg, 1988. **İslam Sanatının Oluşumu**, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- "İstanbul", **İslam Ansiklopedisi**, Cüz.53, İstanbul.
- İşleyen, Emel, 1983. "**Camii ve Mescitler (Unkapanı, Aksaray, Sulukule, Ayvansaray)**",YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kırlı, Fatma Serra, 1987." **Hadikatü'l Cevami'ye göre İstanbul'da Boğaziçi, Dolmabahçe, Harbiye, Söğütözü, Haliç ile sınırlı bölgedeki camii ve mescitlerin incelenmesi** ",YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Köprülü, Yeşim, 1988." **Hadikatü'l Cevami'ye göre Boğazın Rumeli kıyısındaki camii ve mescitlerin incelenmesi** " YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kotil, Mergül, 1981. " **Hadikatü'l Cevami'ye göre İstanbul karasurları içinde kalan camii ve mescitler** ", YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kuran, Aptullah, 1986. **Mimar Sinan**. Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, "Mescid", **İslam Ansiklopedisi**, C.8, İstanbul.
- Müller, Winner,1977. **Bildlexikon Zur Topographie İstanbuls**, Verlag Ernst Wasmuth Tubingen.
- Öz, Tahsin, 1965. **İstanbul Camileri**, C.1.2,İstanbul.
- Sıcakyüz, Haldun, 1986." **Hadikatü'l Cevami'ye göre İstanbul karasurları dışında kalan camii ve mescitler araştırılması**",YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Söylemezoğlu, H.H.K., **İslam Dini İlk Camiler ve Osmanlı Camileri**. İstanbul.
- Tuncer, Faruk, 1986. " **Kadirga Sokollu Mehmet Paşa Camisi - Çevresi Fiziksel gelişimi ve Mimarlık Özelliklerindeki Değişimler** ", YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yeşilbaş, sadettin. 1987. " **Hadikatü'l Cevami'ye göre İstanbul Boğazı Anadolu yakasında kalan bölgedeki camii ve mescitler**", YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yetkin, Suut Kemal, 1954.**İslam Sanatı Tarihi**, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara.

ÖZ GEÇMİŞ

Havva Ekşi 1963 yılında Rize'de doğdu. İlköğrenimini Bahariye İlkokulunda tamamladıktan sonra 1981 yılında Kadıköy Kız Lisesi'nden mezun oldu. 1983 yılında Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde başladığı lisans eğitimini 1988 yılında tamamladı. Bunu takip eden yıllar içinde çeşitli mimari bürolarda çalıştı. 1993 yılında Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Röleve - Restorasyon Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.

